

Gorenjski Glas

PETEK, 29. SEPTEMBRA 2023

LETO LXXVI, ŠT. 78, CENA 2,80 EUR

ODGOVORNA UREDNICA: MARIJA VOLČJAK

ČASOPIS IZHAJA OB TORKIH IN PETKIH

INFO@G-GLAS.SI

WWW.GORENJSKIGLAS.SI

Obstoj Zatrnik v občini Gorje negotov

Vzniknila je pobuda, da se naselje Zatrnik odcepi od gorjanske občine in priključi blejski. V osredju razprave je komunikacijski prepad med naseljem in Občino Gorje ter infrastrukturne težave.

MAŠA LIKOSAR

Zatrnik – Zatrnik, ki je šele pred nekaj leti postal samostojno naselje znotraj občine Gorje, se razprostira na razmeroma velikem območju, kjer je registriranih nekaj manj kot petdeset objektov, v katerih ljudje živijo stalno ali občasno. Idejo o ustanovitvi samostojnega naselja so dali ravno prebivalci, saj so menili, da si bodo na ta način izboljšali pogoje za ureditev temeljne infrastrukture, a kot pravijo predstavniki Vaškega odbora (VO) Zatrnik, vidnejšega napredka ni. Rešitev bi bila lahko odcepitev

od gorjanske in priključitev blejski občini.

Kot je pojasnil predsednik VO Zatrnik Anže Urevc, imajo z Občino Gorje že vrsto let komunikacijske težave. »Od občine ne dobimo nobenega odgovora na naša vprašanja in pobude.« Povedal je, da naj bi pobudo, da se Zatrnik odcepi, ustno podal gorjanski župan Peter Torkar. »Ali so bile njegove besede mišljene resno ali ne, ne znam oceniti, zagotovim pa lahko, da si dolgoročnega sodelovanja z občino na tak način tudi Zatrničani ne predstavljamo več,« je dodal Urevc, ki sicer meni, da je v javnem interesu, da

skupnost obstane. »Odcepitev bi bila skrajni ukrep, a ob taki ignoranci Občine Gorje morda druge poti ni.«

Težave med naseljem Zatrnik in Občino Gorje naj bi se kazale tudi v infrastrukturnih pomanjkljivostih. »Vsaj tretjina naselja je brez pitne vode, priključeni smo na javno-zasebni vodovod, za katerega sicer zelo zgledno skrbi Infrastruktura Bled. Občina Gorje na drugi strani popolnoma zanemara cestno in kanalizacijsko infrastrukturo ter oskrbo z vodo na Zatrniku – in tako stanje vlada že trideset let.«

▶ 4. stran

Bo naselje Zatrnik ostalo del gorjanske občine ali se bo odcepilo in priključilo Bledu?

/ Foto: Gorazd Kavčič

Krajani nočejo enosmernih ulic

Krajani Primskovega so v torek na srečanju s kranjskim županom Matjažem Rakovcem enotno sporočili, da nočejo enosmerne prometa na svojih ulicah.

SIMON ŠUBIC

Kranj – »Naša ulica je netranzitivna, mirna. Tam živimo družine, sedemnajst otrok živi na našem delu ulice. Za nas enosmerna ulica z izhodom na Likozarjevo cesto ne pomeni nobene izboljšave, nasprotno – to pomeni povečanje prometa, ki ga zdaj ni veliko, in večjo hitrost, česar si za naše otroke ne želimo,« je v dvorani Krajevnega doma Primskovo povedala stanovalka Reševce ulice. Podobne argumente proti enosmernemu prometu so nizali tudi vsi drugi krajanji, ki so pristopili k mikrofону.

▶ 5. stran

Mobilnostna študija med drugim predvideva uvedbo enosmerne prometa na stranskih ulicah, ki se navezujejo na Likozarjevo ulico v Kranju. / Foto: Gorazd Kavčič

Prilogi:

Jeseniške novice
PREDDVOR

AKTUALNO

Nekdo te ima rad. Vozi varno

Dirkanje prepusti Rogliču. Nisi hlood, ne vozi nasekan. Vozi trezen, sicer bomo povedali mami. Božiček vidi, če voziš prehitro so le nekateri od napisov, ki nam lepšajo vožnjo po avtocestah.

3

GORENJSKA

Kip je v Ruperjevem varstvu

»Še vedno bi najraje videl, da doprnski kip Jakoba Aljaža ostane v Trziču,« je povedal Pavel Ruper, nekdanji tržiški župan, ki je Občini Trzič predlagal odkup kipa Jakoba Aljaža.

5

KRONIKA

Ovadbja za nevarno turo na Mojstrovko

Policija je zaradi neodgovornega vodenja v hribe podala kazensko ovadbo zoper društvo in vodjo ture na Malo Mojstrovko, kjer je na velikonočno nedeljo snežni plaz presenetil skupino planincev.

10

SNOVANJA

Ravnikarjeva dela na Gorenjskem

Leto 2023 je bilo razglašeno za Tavčarjevo in Ravnikarjevo, ob okroglih obletnicah njune smrti. Pisatelj Ivan Tavčar (1851–1923) je umrl pred sto, arhitekt Edvard Ravnikar (1907–1993) pa pred 30 leti.

22

VREME

Danes bo jasno. Jutri dopoldne se bo oblačnost povečala, popoldne pa se bo že jasnilo. V nedeljo bo sončno.

☀️ 11/23 °C

jutri: delno jasno

KOTIČEK ZA NAROČNIKE

Vabilo na razstavo Tudi starost je lepa

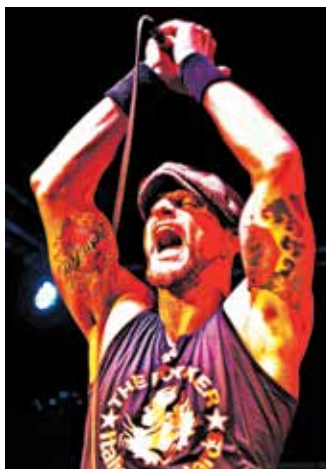
Z NIJZ – OE Kranj so nas obvestili, da so prejeli veliko likovnih del na temo Tudi starost je lepa, pri katerih so sodelovali tudi naročniki in bralci Gorenjskega glasa. Danes, 29. septembra, ste ob 15. uri vabljeni v razstavn prostor Zveze kulturnih društev Kranj na Glavnem trgu 23 v Kranju na odprtje razstave. Če ne boste utegnili priti, si razstavo lahko ogledate od 29. septembra do 13. oktobra, vsak delavnik od 15. do 18. ure in ob sobotah od 9. do 12. ure. Vabljeni!

Eno najlepših slik je ustvarila Marinka Žibert iz Kranja, olje na platnu

Riff Raff – AC/DC Tribute

Prihodnjo soboto, 7. oktobra, bo v Orto baru v Ljubljani nastopila milanska skupina Riff Raff, ki deluje vse od leta 1989, poganja pa jih velika strast do petih avstralskih rokerjev. Slišali boste Highway to hell, Back in black, The razor's edge ... V nekaterih njihovih recenzijah je zapisano: »Če zapreš oči, slišiš natanko AC/DC.« Dva naročnika Gorenjskega glasa si bosta koncert v dvoje lahko ogledala brezplačno. Za sodelovanje v žrebanju do srede, 4. oktobra, na koticcek@g-glas.si napišite, ali skupina AC/DC še vedno deluje. Poleg odgovora ne pozabite pripisati še svojega imena in naslova.

Nagrajenec

Dve vstopnici za koncert Ramba Amadeusa, ki bo v četrtek, 5. oktobra, v Kinu Šiška, prejme Simo Narič iz Žirovnice. Čestitke!

Darilo
izžrebanemu naročniku časopisa
Gorenjski Glas
Knjigo prejme ŠEHEREZADA PERKO z Golnika.

Namesto Fajfarja svetnik Pristavec

Bled – Janez Fajfar, ki je blejsko občino vodil šestnajst let, na zadnjih lokalnih volitvah pa je bil izvoljen za blejskega svetnika, je s 1. septembrom odstopil s tega mesta. Namesto njega se je Občinskemu svetu Občine Bled pridružil naslednji kandidat s kandidatne liste Županova lista rad imam Bled Matjaž Pristavec, ki je sprejel mandat člana občinskega svetnika. Kot je na septembrski seji pojasnil blejski župan Anton Mežan, Fajfar ostaja član sveta Zavoda za kulturo Bled in predstavnik občine v Knjižnici Bled.

Zapora ceste do žičnice Krvavec

Cerklje – Na cesti med vasjo Grad in spodnjo postajo kabinske žičnice Krvavec bodo predvidoma do konca novembra izvajali sanacijo po avgustovski vremenski ujmi. Od ponedeljka do petka med 8. uro in 10.30 ter od 11. ure do 13.30 bo zato na tem odseku popolna zavora. Kot še obvešča Občina Cerklje, bo obvoz čez Možjanco.

Slovenski turizem pred izzivi zelenega prehoda

Svetovni dan turizma, ki smo ga zaznamovali v sredo, je letos potekal pod geslom Turizem in zelene naložbe ter sloganom Vlaganje v ljudi, planet in blaginjo, v Sloveniji pa so poletno sezono zaznamovale tudi nedavne poplave.

ALEŠ SENOŽETNIK

Kamnik – Prvih osem mesecev letošnjega leta v Slovenski turistični organizaciji (STO) označujejo kot uspešne. Našteli so 4,5 milijona prihodov turistov oz. štiri odstotke več kot lani ter 12 milijonov prenočitev, kar je tri odstotke več kot lani.

Letošnja poletna sezona sicer ni preseгла rekorda lanskega leta, ko so beležili 7,7-odstotni porast glede na leto 2019, kljub temu pa je Slovenijo obiskalo približno pet odstotkov več gostov kot v zadnjem letu pred začetkom epidemije covid-19. Kot je povedala Barbara Zmrzlikar, vodja sektorja za raziskave in razvoj pri STO, sicer pričakujejo, da bomo v

Slovenski turizem, ki po epidemiji okreva hitreje od svetovnega povprečja, je pred izzivi zelenega prehoda in pomanjkanja kadrov. / Foto: Aleš Senožetnik

Letošnja poletna sezona sicer ni preseгла rekorda lanskega leta, ko so beležili sedemodstotni porast glede na leto 2019, kljub temu pa je Slovenijo obiskalo približno pet odstotkov več gostov kot v zadnjem letu pred začetkom epidemije covid-19.

letošnjem letu dosegli približno pet odstotkov boljši rezultat kot lani, tako da bo turizem na podobni ravni kot leta 2019.

Spodbudnim podatkom pritrjujejo tudi mednarodne primerjave Svetovne turistične organizacije, ki kažejo, da slovenski turizem po pandemiji okreva hitreje od evropskega in svetovnega povprečja.

Kot je na novinarski konferenci ob dnevu turizma, ki je tokrat potekala v Samostanu Mekinje, povedal minister za gospodarstvo, turizem in šport Matjaž Han, v Sloveniji sledimo trajnostnemu razvoju in zeleni preobrazbi. Zato so zagnali tudi enega največjih investicijskih ciklov v slovenskem turizmu. »Slovenskemu turizmu smo v zadnjem letu dodelili 142 milijonov evrov evropskih in tudi nacionalnih sredstev, s

čimer smo podprli 136 investicijskih projektov v skupni vrednosti 359 milijonov evrov,« je strnil minister, ki je sicer poudaril, da turizem prispeva devet odstotkov k bruto domačemu proizvodu in zaposluje 58 tisoč ljudi, kar ga uvršča med najpomembnejše gospodarske panoge.

Pomanjkanje kadrov je sicer ena bolj perečih tem v panogi, na kar je opozoril tudi Janez Bratovž, priznani kuharski mojster, sicer pa tudi podpredsednik sekcije za gostinstvo in turizem pri Obrtno-podjetniški zbornici Slovenije.

Direktor Turistično-gostinske zbornice Slovenije Fedja Pobejalo je prepričan,

da bo pomanjkanje delovne sile izziv za slovenski turizem tudi v prihodnje, zato v zbornici sodelujejo pri vrsti aktivnosti za promocijo turističnih in gostinskih poklicev ter izobraževanj.

Pobegajlo je sicer poudaril tudi visoke stroške poslovanja v turizmu, ki so posledica podražitev materialov, živil, energentov ter višjih stroškov dela. »Od države pričakujemo, da nam zagotovi konkurenčno okolje,« je bil jasan.

Pomen vlaganja v socialni kapital pa je poudaril podpredsednik Turistične zveze Slovenije Jože Prah: »Socialni kapital je srčika dobrega turizma. Tako je bilo in tako bo tudi v prihodnje.«

Brezplačne vozovnice ostajajo

Okrog sto tisoč upokoencev, ki redno uporabljajo brezplačne upokojske vozovnice za javni potniški promet, se bo še naprej lahko brezplačno vozilo z avtobusi in vlaki. Ukinitve vozovnic za zdaj ne bo.

URŠKA PETERNEL

Ljubljana – Brezplačne upokojske vozovnice za javni promet ostajajo, so za STA zatrjili na ministrstvu za okolje, podnebje in energijo. Omenjene vozovnice

Najbolj zasedene so relacije, ki vodijo na obalo (Koper, Izola, Portorož, Piran) ter na Bled in v Bohinj.

ima 230.000 upravičencev, od tega gre večinoma za upokoence, med njimi pa so tudi imetniki kartice invalida in vojni veterani. Redno vozovnico uporablja 100.000 upravičencev.

Pred dnevi so se v javnosti pojavile napovedi, da naj bi vlada razmišljala o ukinitvi brezplačnih vozovnic za upokoence, a so se na to burno odzvali številni, tudi v Zvezi društev upokoencev Slovenije. Na ministrstvu so pojasnili, da so o možnosti,

da bi nekaterim imetnikom brezplačnih vozovnic začeli zaračunavati uporabo javnega potniškega prometa, začeli razmišljati zato, da bi zmanjšali gnečo na najbolj obremenjenih, predvsem avtobusnih linijah. Kot so dodali, dnevno prejema pritožbe dijakov, študentov in zaposlenih, ki v prometnih konicah ne morejo na avtobuse, ker so ti zaradi velikega števila potnikov z brezplačnimi vozovnicami prezasedeni.

V prihodnje naj bi uvedli dodatne linije in vozila, razmišljajo pa tudi o uvedbi rezervacij na nekaterih linijah. Če ukrepi ne bodo zadoščali, pa na ministrstvu vendarle ne izključujejo možnosti ukinitve brezplačnih upokojskih vstopnic.

Ob tem so tudi v Zvezi društev upokoencev Slovenije svoje člane pozvali, naj se izogibajo jutranjih in popoldanskih prometnih konic in svoje poti prilagodijo primernejšim uram.

Nekdo te ima rad. Vozi varno

Dirkanje prepusti Rogliču. Nisi hlod, ne vozi nasekan. Vozi trezen, sicer bomo povedali mami. Božiček vidi, če voziš prehitro so le nekateri od napisov, ki nam od 14. februarja lani lepšajo vožnjo po slovenskih avtocestah in nam dajo misliti.

KLARA MRAK

Kranj – Bilo je lansko valentinovo. Mnogi so hiteli domov k svojim dragim, da jih razveselijo z drobno pozornostjo, objemom, poljubom, mnogi so se morda ob tem jezili v kakšnem prometnem zamašku, mnogim pa je dan in večer polepšal napis nad avtocesto: Nekdo te ima rad. Vozi varno. Ko so zapisali prvega, na Darsu niso mogli vedeti, kakšen bo odziv voznikov. »Saj veste, Slovenci nismo narod pohval,« se pošali Tomo Juvan z Darsa, ki že več kot leto in pol bdi nad tem, kaj bo tisto, kar bo najbolj pozitivno učinkovalo na voznike po avtocestah.

Napise nad avtocestami, kot je Varno brez telefona, smo sicer imeli že pred leti,

Tomo Juvan na Darsu skrbi za to, da so napisi nad avtocestami kar se da pozitivno naravnani. / Foto: osebni arhiv

Juvan, so znotraj hiše imeli veliko pomislekov, kako se jih lotiti, da bodo kar se da učinkoviti. »Mnenja sodelavcev, ki se ukvarjajo s pro-

temperaturo ozračja. Gre za različne pristope, pri nas smo bili malo bolj konservativni, ampak upoštevali smo opozorilo, da je vsako sporo-

Medtem ko druge raziskave kažejo, da so pozitivna sporočila učinkovita, v največji meri pri moških. In po vseh statistikah zadnjih let so najbolj problematični vozniki moški srednjih let, ker je zanje najbolj verjetno, da bodo vozili pod vplivom alkohola.

»Če ima kdo idejo, je bomo vedno veseli; če bodo zapisi zadosti kratki in ustrezni, jih bomo tudi uporabili.«

la, prekoračili hitrost, da ne bodo pripeti. Včasih je veljalo, da so najbolj problematični mladi moški, zdaj že nekaj let ni tako,« razlaga Juvan in doda: »Načeloma je to eden od razlogov, da smo se odločili za pozitivna sporočila, saj ta pri moških bolj delujejo. Delujejo tudi pri ženskah, vendar bi se ženske odzvale tudi na negativno sporočilo in vozile previdneje.«

»Kriva« je nevropsihologija

»Naši napisi na nek način učinkujejo podobno kot oglasi. Da si oglas zapomniš, mora vzbuditi močna čustva. Če so pozitivna, bo dlje časa ostal v našem spominu in vplival na naše odločitve. Enako je z našimi napisi.« Čeprav na začetku niso vedeli, kakšen bo odziv ljudi, je Tomo Juvan vesel, da so jih sprejeli z odobravanjem. »Vozniki poudarjajo tri stvari: da so pozitivna sporočila bolj učinkovita od groženj, da so se jih dotaknila in jim hkrati dala misliti in da si želijo, da bi taka sporočila ostala v prihodnosti. Odziv je bil veliko boljši, kot smo pričakovali.« Vedno se trudijo najti najučinkovitejša sporočila. »Ali morajo vzbujati pozitivna čustva, vsebovati igro besed ali biti humorna, pri alkoholu je denimo težko najti nekaj humornega.«

Vabijo k sodelovanju

Vse napise, ki so bili do zdaj objavljeni na avtocestnih portalih, si lahko ogledate na dars.si/napisi. Na elektronski naslov napisi@dars.si pa lahko pošljete tudi svoje predloge zanje. »Če ima kdo idejo, je bomo vedno veseli; če bodo zapisi zadosti kratki in ustrezni, jih bomo tudi uporabili,« sklene Juvan.

Ta napis je »krasil« avtocestne portale pred kratkim. / Foto: arhiv Darsa

a smo ugotovili, da jih zaradi prevelike uradnosti vozniki v večini sploh niso opazili. Zdaj pa uporabljamo pozitivna sporočila in z njimi sledimo celoletnemu programu akcij Agencije za varnost prometa v sodelovanju s policijo. Gre za akcije, usklajene na evropski ravni, ki običajno trajajo en teden

metno varnostjo, so bila deljena: nekateri zagovarjajo, da morajo biti biti elektronske table prazne, če ni nobenega dogodka, saj ko voznik zagleda obvestilo, postane bolj pozoren. Drugi pravijo, da tudi če ni izrednega dogodka, je prav, da je nekaj na njih, praviloma opozorilo o prometni varnosti, ker če

čilo motnja pozornosti in se, kot rečeno, odločili za čim krajša sporočila.«

Sporočila morajo učinkovati

Sestavljanje sporočil, ki nas mnogokrat ganejo, nam priključijo nasmeh na obraz ali pa morda tudi spomnijo na kak lep dogodek, je zahtevna naloga. »Glavno načelo, ki se ga držimo, je, da so čim krajša, drugo pa, da niso negativna, da ne šokirajo, da ne strašijo pred negativnimi posledicami in da voznikom ne grozijo. Obstaja več nevropsiholoških raziskav, ki kažejo, da negativna sporočila ne le niso učinkovita, v nekaterih primerih so celo kontraproduktivna. V Ameriki so grozili ljudem: če ne boste vozili po omejitvah, vas bomo kaznovali. In ob tem se je število ljudi, ki so prekoračili hitrost, le povečevalo.

»Vozi trezen, sicer bomo povedali mami.«, »Božiček vidi, če voziš prehitro.«, »To ni plesišče. Ohranjaj razdaljo.«, »Lep avto! Pa ima smernike?«, »Kdo vozi, ko pišeš SMS?«, »Nisi hlod. Ne vozi nasekan.«

– in temu obdobju prilagodimo tudi naše napise,« razlaga Juvan. »Večina napisov na portalih je zapisana v eni ali dveh vrsticah, praviloma uporabimo sedem, največ osem besed.«

Pred prvim zapisom na valentinovo, se spominja

ne bi bilo nič, bi lahko uporabnik mislil, da so table polne. Tretji zagovarjajo, da če ni posebnosti, bi morali prikazovati potovalne čase, a le takrat, ko je smiselno, da se uporabniki odločijo za drugo pot. Na Hrvaškem recimo prikazujejo

k

KOMENTAR
MAŠA LIKOSAR

Majhna občina, velike težave

Čeprav je Občina Gorje po podatkih Statističnega urada RS najmlajša med gorenjskimi občinami, nastala je leta 2006 z odcepitvijo od blejske občine, pa njeno ime zagotovo ni neopaženo. Njena relativna majhnost in mladost namreč ne odražata obsega izzivov, s katerimi se srečuje. V gorjanski občini leži ta dve za turiste privlačni naravni lepoti. Prva je soteska Vintgar, druga naselje Zatrnik s Pokljuško sotesko in nekoč po vsej Jugoslaviji priljubljenim smučiščem. Prav naravne znamenitosti pa so jedro nesoglasij nasprotujočih si taborov, ki želijo zaščititi svoje interese. Na eni stani Turistično društvo (TD) Gorje s predsednikom Janecem Poklukarjem in Rekreativno-turistični center (RTC) Zatrnik z direktorjem Alešem Zalarjem, na drugi strani Občina Gorje z županom Petrom Torkarjem.

Kdo je upravičen do upravljanja naravne vrednote državnega pomena s sotesko Vintgar, je osrednje vprašanje, na katero imata tako TD Gorje kot Občina Gorje zelo jasen odgovor. Prvi svojo upravičenost zagovarjajo na podlagi historičnih vlaganj in pooblastil širše lokalne skupnosti, drugi menijo, da je le lokalna skupnost, torej občina sama, tista, ki ji pritiče formalno upravljanje. Ali se interesi res nanašajo le na zaščito naravne vrednote in tamkajšnjih prebivalcev, si lahko morda pojasnimo s podatkom, ki ga najdemo v zapisniku marčevskega rednega občnega zbora TD Gorje. Navedeno je, da je bilo v letu 2022 skupaj ustvarjenih nekaj več kot tri milijone evrov prihodkov, odhodkov pa je bilo skupaj za dober milijon evrov. Donacije so bile izplačane v maksimalni zakonsko dopustni višini, vlaganj v osnovna sredstva pa je bilo za dobrih 525 tisoč evrov. TD Gorje je tako lani ustvarilo 1,4 milijona evrov dobička. Soteska Vintgar očitno predstavlja zlato jamo, katere dobrine, a ne naravne, temveč denarne, so nedvomno mamljive.

Na Zatrniku so druge vrste težav. Poleg tega, da si RTC Zatrnik že vrsto let prizadeva obuditi tamkajšnje smučišče, pri čemer so naleteli na težave zaradi zapletov z Občino Gorje, ji Vaška skupnost Zatrnik očita dolgoletno zanemarjanje tega območja in infrastrukturne zaostanke. Gorjanska občina očitke zanika in zagotavlja, da so Zatrničani preskrbljeni. Ob tem potekajo celo razprave, da bi se naselje Zatrnik odcepilo od gorjanske občine in se priključilo blejski. Ali bo Občina Gorje s tem pridobila ali izgubila, naj presodi čas.

V luči vseh izzivov bi bilo vredno razmisliti, ali ne bi morda sodelovanje vseh vpletenih prineslo večjega uspeha in koristi, turistom bogatejše izkušnje, domačinom pa omogočilo mirno življenje na tem idiličnem območju pod Triglavom.

Gorenjski Glas

ODGOVORNA UREDNICA

Marija Volčjak

NAMESTNIKA ODGOVORNE UREDNICE

Urška Peternel, Simon Šubic

UREDNIŠTVO

NOVINARJI - UREDNIKI:

Marjana Ahačič, Maja Bertonec, Alenka Brun, Ana Jagodic Dolžan, Igor Kavčič, Suzana P. Kovačič, Maša Likosar, Klara Mrak, Urška Peternel, Mateja Rant, Aleš Senožetnik, Vilma Stanovnik, Ana Šubic, Simon Šubic, Ana Volčjak Aleksič

stalni sodelavci:

Jože Košnjek, Cveto Zaplotnik, Miha Naglič

OBLIKOVNA ZASNOVA

Jernej Stritar, IlovarStritar, d. o. o.

TEHNIČNI UREDNIK

Grega Flajnik

FOTOGRAFIJA

Tina Dokl, Gorazd Kavčič

OGLASNO TRŽENJE

Marjan Potočnik, Mateja Žvižaj

GORENJSKI GLAS (ISSN 0352-6666) je registrirana blagovna in storitvena znamka pod št. 9771961 pri Uradu RS za intelektualno lastnino. Ustanovitelj in izdajatelj: Gorenjski glas, d. o. o., Kranj / Direktorica: Marija Volčjak / Naslov: Nazorjeva ulica 1, 4000 Kranj / Tel.: 04/201 42 00, e-pošta: info@g-glas.si; mali oglasi in osmrtnice: tel.: 04/201 42 47 / Delovni čas: ponedeljek, torek, četrtek, petek, od 8. do 15. ure, sreda od 8. do 16. ure, sobote, nedelje in prazniki zaprti. / Gorenjski glas je poltednik, izhaja ob torkih in petkih, v nakladi 17.000 izvodov / Redne priloge: Vikend, Letopis, Slovenske počitnice in dvajset lokalnih prilog / Tisk: Tiskarsko središče d. o. o. / Naročnina: tel.: 04/201 42 41 / Cena izvoda: torek 2,50 EUR, petek 2,80 EUR, redni plačniki (fizične osebe) imajo 10 % popusta, polletni 20 % popusta, letni 25 % popusta; v cene je vračunan DDV po stopnji 5 %; naročnina se upošteva od tekoče številke časopisa do pisnega preklica, ki velja od začetka naslednjega obračunskega obdobja / Oglasne storitve: po ceniku; oglasno trženje: tel.: 04/201 42 48.

Obstoj Zatrnik v občini Gorje negotov

1. stran

Kot je še povedal Urevc, dogovora ne morejo skleniti niti glede umirjanja prometa, ureditve avtobusne povezave ali čistilne naprave. »Gre za težave, ki bi bile ob primernem sodelovanju vseh deležnikov enostavno rešljive,« je poudaril. Ali bo do postopka odcepitve prišlo, je po Urevčevih besedah odvisno od nadaljnega sodelovanja z občino. »Če se bodo razmere normalizirale, ne bo nobene potrebe, da se odcepimo, če pa se stanje ne spremeni, bomo izkazali jasen interes po odcepitvi,« je dodal.

Zalar: Postopek je kompleksen, a ne nemogoč

Za komentar smo prosili tudi nekdanjega pravosodnega ministra in člana VO Zatrnik Aleša Zalarja, ki si kot direktor RTC Zatrnik prizadeva za oživitve tamkajšnjega smučišča. Pojasnil je, da je postopek odcepitve kompleksen in dolgotrajen,

a ne nemogoč, saj v Sloveniji tovrstni primeri že obstajajo. »Najprej se morata obe občini, torej tista, iz katere se naselje izloča, in tista, kamor bi se priključilo, v našem primeru bi bil to Bled, o tem strinjati. Odločitev morata sprejeti oba občinska sveta, v nadaljevanju se izvede referendum, pri čemer obstajajo določena pravila glede tega, kakšen rezultat referenduma je potreben, da do izločitve pride. Poleg tega bi morali občini skleniti ustrezen sporazum, v katerem bi opredelili vse medsebojne obveznosti, delitev premoženja in podobno,« je pojasnil Zalar.

Če bo vaška skupnost ocenila, da bi bila priključitev Zatrnik blejski občini ugodnejša za nadaljnji razvoj naselja, bodo postopek po Zalarjevih besedah podprli. »Območje Zatrnik je sprejeto. Vse odkar smo postali samostojno naselje, ni sprememb, ni napredka niti niso na vidiku kakršnakoli infrastrukturna vlaganja Občine Gorje,« je dejal.

Aleš Zalar / Foto: Gorazd Kavčič

Dodal je še, da je Zatrnik nekoč že bil del blejske občine, ki je na tem območju razvijala zimsko turistično ponudbo. »Zatrnik se znova prebujajo kot letošnje turistično središče. Oživilo smo smučišče, v teh dneh bo podpisana koncesijska pogodba za postavitve nove sedežnice in za obnovo obstoječe, ki nam jo je predložila vlada. V nadaljevanju načrtujemo tudi vzpostavitev neposredne povezave z Bledom s krožno kabinjsko žičnico. Več dejavnikov,

Peter Torkar / Foto: Gorazd Kavčič

tako gospodarskih kot družbenih, nas povezujejo z Bledom, zato je tudi cela vrsta razlogov, ki govorijo v prid priključitvi blejski občini, a o tem mora biti dosežena visoka stopnja konsenza,« meni Zalar.

Torkar: Zatrniku je zagotovljena vsa oskrba

Župan Občine Gorje Peter Torkar na drugi strani pravi, da je zamisel o odcepitvi vzniknila v Vaškem odboru Zatrnik. »Gre za legitimno pravico vsakega državljanca,

da poda kakršnokoli pobudo. Zatrnik se sicer teritorialno umešča v občino Gorje. Gre ne nazadnje za vplivno območje na naše vodno zajetje, zato moramo pri njegovem razvoju pristopati s posebno

rezultate. Ti bodo podlaga za sprejem odločitve, ali graditi nova zajetja in vodne zbiralnike za potrebe prebivalcev na Zatrniku. »Trenutno so vsi objekti starega dela naselja Zatrnik priključeni na

Predstavniki Vaškega odbora Zatrnik se bodo z županom Petrom Torkarjem sestali predvidoma v sredo, 4. oktobra. Na srečanju naj bi beseda poleg odcepitve naselja tekla tudi o ureditvi oskrbe z vodo in umirjanju prometa.

skrbnostjo, da ne bi ogrozili preskrbe z vodo več kot 66 tisoč uporabnikov,« pojasnjuje župan. Ob tem zanika očitke, da Občina Gorje zanemarija naselje Zatrnik. »Je popolnoma enakovredno naselje, ki je deležno enake obravnave in vlaganja v infrastrukturo,« je poudaril.

Letos in v prihodnjem letu bodo po njegovih besedah energijo usmerili v iskanje vodnih virov v zaledju Zatrnik. Ob tem meni, da bodo z analizami, ki se izvajajo s pomočjo strokovnjakov, naslednje leto dobili ustrezne

vodovod, ki ga upravlja javno podjetje Infrastruktura Bled. Vse stroške iz naslova upravljanja pa krije Občina Gorje,« je povedal župan, ki je prepričan, da je Zatrniku zagotovljena vsa oskrba.

Glede pobud o umirjanju prometa pa župan še odgovarja: »Skozi Zatrnik poteka državna cesta, občina je vseeno namestila prikazovalnik hitrosti, ki beleži promet. Na podlagi podatkov prikazovalnika bomo državi predlagali ukrepe, ki bi pripomogli k dodatni umiritvi prometa na tem območju.«

Tudi v Radovljici višje cene vrtca

MARJANA AHAČIČ

Radovljica – Občinski svet je v sredo potrdil sklep o povišanju cen programov vrtcev, ki bodo od novembra dalje v povprečju višje za sedem odstotkov. Kot so pojasnili na občinski upravi, je bila nova cena oblikovana na podlagi predhodno izvedene revizije cene; zadnje povišanje cen programov so v Radovljici potrdili spomladi 2022. Vzrok povišanja pa

Tisti, ki plačujejo 35 odstotkov polne cene, bodo na mesec v povprečju plačevali dobrih 13 evrov več kot doslej.

je predvsem v dvigu stroškov živil, materiala in storitev, kjer glavnina odpade na stroške energentov, ter dvigu stroškov plač, ki predstavljajo glavnino cene programa. Mesečna cena na otroka bo tako od novembra naprej za oddelek prvega starostnega obdobja višja za šest odstotkov in bo znašala 648,45 evra, za oddelek drugega starostnega obdobja bo višja za sedem odstotkov in bo znašala 498,21 evra, za oddelek tri do štiriletnih otrok

in kombinirani oddelek pa bo cena programa višja za osem odstotkov in bo znašala 547,52 evra. Občina iz proračuna financira razliko med polno ceno programa in plačili staršev. Za starše tako znesek na mesečni položnici višji od tri do trideset evrov, odvisno od tega, kakšen odstotek polne cene plačujejo. Tisti, ki plačujejo 35 odstotkov polne cene, bodo v povprečju na mesec plačevali dobrih 13 evrov več kot doslej.

Svetniki so ob tem opozorili, da so cene programov v radovljiških vrtcih, v katerih je v osmih različnih enotah vključenih skupaj nekaj manj kot osemsto otrok, med najvišjimi v državi. Nova ravnateljica Vrtca Radovljica Anja Ussai pa je poudarila visoko kvaliteto storitev ter dejstvo, da za pester in kvaliteten dodatni program aktivnosti staršem ni treba doplačevati. Svetniki so načeloma pozdravili nedavno opravljeno revizijo cen programov, ki je nakazala možnost prihrankov pri nabavi hrane, a so obenem tudi jasno opozorili, da ne pristajajo na nižanje kakovosti. V vodstvu vrtca so zagotovili, da se to ne bo zgodilo, bodo pa odslej bolj pozorni na ekonomičnost naročanja.

Spoznavali prelepo Gorenjsko

Na srečanju Unesco pridruženih šol na Biotehniškem centru Naklo (BCN) so v sredo zaznamovali 70-letnico Unesca in 30-letnico mreže Unesco pridruženih šol v Sloveniji.

MATEJA RANT

Naklo – Srečanje so pripravili pod naslovom Prelepa Gorenjska, na uvodni prireditvi, ki so jo tokrat gostili na BCN, pa so se spomnili letošnjih jubilejev. Kot so poudarili, so v preteklih tridesetih letih kulturo miru, nenasilja in sodelovanja razširili na 133 izobraževalnih ustanov. Slovenija je del mreže Unesco pridruženih šol od leta 1993. »Bistvo Unescovega delovanja je, da se učimo, zato da bi vedeli, da bi znali delati, živeti skupaj ... Učimo se, da smo,« je poudarila ravnateljica srednje šole BCN Andreja Ahčin, ki se ji zdi pomembno, da mladim v šolskih prostorih omogočajo, da ustvarjajo tudi na drugačen način, da se lahko družijo in stkejo življenjske vezi.

Direktor urada za Unesco in generalni sekretar slovenske nacionalne komisije za Unesco Gašper Hrastelj je pojasnil, da je glavni moto organizacije Unesco ugotovitev, da vojne nastajajo v mislih ljudi, zato se mora tudi gradnja miru začeti v glavah vseh ljudi na svetu. »Zato je pomembno sodelovanje, od otroštva do odraslosti. In zato sem ponosen

Srečanje Unesco pridruženih šol na Biotehniškem centru Naklo / Foto: Gorazd Kavčič

na našo mrežo Unesco pridruženih šol v Sloveniji.« Kot so ugotavljali ob lanski tridesetletnici slovenske komisije za Unesco, ko so izvedli anketo med učenci in dijaki, jih je zelo malo poznalo odgovor, kaj je Unesco – organizacija Združenih narodov za izobraževanje, znanost in kulturo. »Več kot devetdeset odstotkov jih ni znalo povedati, s čim se ta organizacija ukvarja, zato nas čaka še ogromno dela, da organizacijo približamo ljudem.« K širjenju znanja o omenjeni organizaciji ta čas prispeva tudi 133 vzgojno-izobraževalnih zavodov v mreži Unesco pridruženih šol v Sloveniji, od tega jih je po besedah

nacionalnega koordinatorskega Unesco šol Jožeta Bogataja tri četrtine osnovnih šol, ostalo so srednje šole. Poleg že omenjenih obletnic, povezanih z Unescocom, je spomnil še na letošnjo dvajsetletnico konvencije o varovanju nesnovne dediščine. »V tem tednu pa potekajo tudi 33. dnevi evropske kulturne dediščine, v okviru katerih želimo spodbuditi zavest o pomenu kakršnekoli dediščine v lokalnih okoljih.« Župana Občine Naklo Ivana Megliča veseli, da se tudi dijaki BCN vključujejo v projekte na področju ohranjanja kulturne dediščine v njihovem kraju. Ob tem je omenil dupljanjsko graščino, v kateri dijaki

pripravljajo dobro obiskane razstave, na katerih predstavijo svoje delo.

V nadaljevanju so zbranim predstavili še projekt Green Button Journey (Potovanje zelenega gumba), ki uporabnike seznanja z okoljskimi problemi in jih spodbuja, da z reševanjem »zelenih nalog« tudi sami prispevajo k zmanjšanju svojega vpliva na okolje. Ta čas je v aplikaciji zbranih 71 zelenih nalog, skupaj z učenci in dijaki pa se trudijo ustvarjati še nove zelene naloge, da bi skupaj zmanjšali škodljive vplive na okolje. Po zaključeni prireditvi so se udeleženci srečanja podali še na raziskovanje Gorenjske.

Nočejo enosmernih ulic

1. stran

Prav uvedba enosmerne prometa, ki ga za več ulic na Primskovem predvideva Mobilnostna študija Mestne občine Kranj (MOK), je bila razlog za torkovo srečanje krajanov Primskovega s kranjskim županom Matjažem Rakovcem z ekipo.

Mobilnostna študija je bila priloga k predlogu sprememb in dopolnitev Občinskega prostorskega načrta (OPN), ki je bil poleti v javni razgrnitvi. V njej je predvidena tudi uvedba enosmerne prometa na več ulicah, ki se navezujejo na Likojarjevo ulico in Jezersko cesto. Po besedah predsednice Krajevne skupnosti (KS) Primskovo Andreje Kert je MOK s študijo Svet KS Primskovo seznanila pred poletjem in že tedaj so podali pomisleke glede predlaganih sprememb prometnega režima, zato so se dogovorili, da se po poletnih dopustih organizira srečanje s krajanji, ki naj podajo svoje mnenje. Že poleti, ko je informacija o predlaganih novih prometnih ureditvi prišla do njih, so krajanji ustanovili civilno iniciativo. »Zbrali smo več kot 500 podpisov peticije proti enosmernim ulicam v tem okolišju. Krajanji nasprotujemo predlaganim občinskim prometnim spremembam,« je povedala pooblaščenka civilne iniciative Alenka Erzar.

Predlog uvedbe enosmernih ulic je vzbudil veliko zanimanje krajanov Primskovega.

/ Foto: Franci Čeh

Župan Matjaž Rakovec je pojasnil, da so mobilnostno študijo pri zunanem izvajalcu za celotni Kranj naročili na pobudo Evropske unije, ki jo je v večini tudi plačala, zaradi ugotovitve, da je uvedba enosmernih ulic v naseljih, kot je Primskovo, zelo primerna za povečanje prometne varnosti. »Študija ne vsebuje le enosmernih ulic. Bistven segment so kolesarske povezave, mirujoči promet, torej parkirišča. Od tu smo tudi izhajali, saj imajo predvsem v blokovskih naseljih velik problem s parkiranjem. Odločili smo se, da se izvede študija in se na njeni osnovi

skupaj z vsemi občani, ki živijo na teh območjih, dogovorimo, kaj je dobro in kaj ne,« je povedal. Podžupanja Manja Zorko je dodala, da se predlog novega OPN na mobilnostno študijo nanaša le v delu, ki govori o normativih za parkirna mesta. »V nobenem primeru OPN ne določa prometne ureditve,« je zavrnila.

Marko Čehovin, vodja Urada za gospodarske dejavnosti in promet, je razložil, da je bila povod za predlagane spremembe prometnega režima na posameznih ulicah na Primskovem tudi lanska tragična nesreča na Likojarjevi cesti. Po njej

je namreč presojevalec prometa za izboljšanje prometne varnosti predlagal enosmerni promet na stranskih ulicah. »Vse dosedanje izkušnje z že vpeljanimi enosmernimi ulicami v Kranju so pozitivne,« je poudaril.

A krajanji so si bili enotni, da enosmernih ulic ne marajo, ker ničesar ne izboljšujejo, kvečjemu poslabšujejo prometno varnost in podaljšujejo njihove poti do doma. Je pa ena od krajanek predlagala enosmerni promet (in cono 30) tam, kjer ga mobilnostna študija ne predvideva – na Likojarjevi cesti. Župan je obljubil, da bodo tudi za ta predlog naročili študijo.

Kip je v Ruparjevem varstvu

SUZANA P. KOVAČIČ

Tržič – »Še vedno bi najraje videl, da doprsni kip Jakoba Aljaža ostane v Tržiču,« je povedal Pavel Rupar, nekdanji tržiški župan, ki je Občini Tržič predlagal odkup kipa Jakoba Aljaža, ki je do nedavnega stal v tamkajšnji farni cerkvi, trenutno pa je v njegovi posesti oz. v posesti društva Inštitut 1. oktober. Leta 2018 so namreč na pobudo civilne iniciative pod njegovim vodstvom pred cerkvijo postavili kip Jakoba Aljaža, nekdanjega tržiškega kaplana in župnika, ki je poslovenil božično pesem Sveta noč, ki je bila prvič za-

Kip Jakoba Aljaža v bronu avtorja Petra Abrama

/ Foto: arhiv Gorenjski glas

in začeli so akcijo. Kot je tedaj povedal za Gorenjski glas, je celoten projekt stal okoli 12 tisoč evrov, od tega kip v bronu sedem tisoč. Pričakovali so še finančno pomoč tržiške občine. Na občini menijo, da je treba stvari najprej razjasniti, a Rupar trdno vztraja pri stališču, da mu je občina že v prejšnji sestavi vodstva obljubila finančno pomoč. »Potrjujem, res sem kip vzel nazaj. Zanj smo imeli v Inštitutu 1. oktober licitacijo, zbrali smo okrog 5.500 evrov, ki pa smo jih namenili nakupu 18 pralnih strojev za ljudi, prizadete v avgustovskih poplavih na Koroškem in Savinjskem. Predaja – pralne stroje pričakujemo prihodnji teden – bo potekala prek župana, ki najbolj vedo, katere družine jih najbolj potrebujejo. En pralni stroj pa bomo namenili starejši gospe iz Begunj na Gorenjskem, ki so jo ravno tako prizadele poplave.«

Pavel Rupar leta 2018 pred farno cerkvijo, kjer je stal kip Jakoba Aljaža

/ Foto: Tina Dokl, arhiv Gorenjski glas

peta leta 1871 prav v tamkajšnji farni cerkvi. Rupar je okrog sebe zbral prostovoljce

Praznovali obletnico Lekarne Primskovo

Na dan slovenskih lekarn, 26. septembra, je bila tudi krajša slovesnost ob praznovanju dvajsetletnice Lekarne Primskovo.

SUZANA P. KOVAČIČ

Kranj – Lekarno Primskovo, ki je enota Gorenjskih lekarn, so leta 2003 odprli najprej na lokaciji Obrtno-podjetniškega centra na Primskovem. »Takrat so imele veliko prednost lekarn, ki so bile znotraj zdravstvenih domov. Lekarne, ki so bile izven tega, so morale zato svoj sistem dela razviti na malo drugačen način z večjim poudarkom na individualni obravnavi pacientov. V tem smislu so bile tudi storitve, ki so jih začeli izvajati v Lekarni Primskovo, bolj pisane na kožo pacientov,« je povedala direktorica Gorenjskih lekarn Romana Rakovec.

Leta 2016 so Lekarno Primskovo preselili čez cesto v novo poslovno stavbo Hranilnice Lon. Kot je takrat pojasnila Rakovčeva, so

Nagovor Romane Rakovec, desno na fotografiji sodelavke Lekarne Primskovo / Foto: Gorazd Kavčič

se za selitev odločili zaradi prostorskih težav. K standardu lekarniške dejavnosti prispeva kvaliteta preskrbe, glaven del preskrbe pa je mreža lekarn oz. oddaljenost do najbližje lekarn. Kot je pojasnila Rakovčeva, je bila velika prelomnica uvedba

e-recepta v letu 2013, covidno obdobje pa je vsem, še posebno zdravstvu, prineslo novo izkušnjo delovanja na daljavo. »Za današnji čas pa lahko rečem, da je bistvenega pomena to, da je lekarna dostopna z avtom in da ima parkirišča.«

Romana Rakovec je čestitala vsem zaposlenim v Lekarni Primskovo za ta lepi jubilej, vodi lekarno Alenki Heleni Jagodic Vilfan zaželela uspešno vodenje, vsem uporabnikom in poslovnim partnerjem pa čim več pozitivnih izkušenj.

LJUDSKA UNIVERZA RADOVLJICA

PROGRAMI ZA VSE GENERACIJE

SREDNJE POKLICNO IZOBRAŽEVANJE
TRGOVEC,
ADMINISTRATOR
RAČUNALNIKAR

SREDNJE STROKOVNO IZOBRAŽEVANJE
EKONOMSKI TEHNIK
GASTRONOMSKO TURISTIČNI TEHNIK
TEHNIK RAČUNALNIŠTVA
EKONOMSKI TEHNIK - POKLICNI TEČAJ

PUM-O+
ZA MLADE OD 15 DO 29 LET, KI NISO DOKONČALI ŠOLE
IN NISO ZAPOSELNI

MLADINSKI DNEVNI CENTER KamRa

MEDGENERACIJSKI CENTER
RADOL'CA IN BLED

UNIVERZA ZA TRETJE ŽIVLJENJSKO OBDOBJE

ŠE VEČ PROGRAMOV NAJDETE NA
www.lu-r.si

Ljudska univerza Radovljica
04 537 24 00, 040 550 370, 041 762 616
lur.info@guest.arnes.si

Prejeli smo

Odgovor

Dne 15. septembra sem v vašem časopisu zasledil nenavaden naslov: Kako je Zahod pripeljal vojno v Ukrajino.

Vašega sodelavca Miha Nagliča, ki ga spremljam že dolga leta in cenim njegovo prizadevno delo, je to pot gotovo speljal na tanek led svetovne politike prevod knjige s tem naslovom, ker je knjiga pač izšla pri založbi ZRC, ki deluje v okvirju SAZU. To da bralcu na prvi pogled slutiti, da gre za resno, znanstveno delo. V resnici je pa ceneno Putinovo trobilo oziroma naznanja, da avtor nima pojma o dogajanjih v Evropi. Kaj si je pri tem mislila prevajalka Breda Luthar, lahko le ugibamo.

Vsekakor me čudi, da se je na ta vlak usedel še vaš časopis. Če bi objavili plačano reklamo za to knjigo, bi še razumel, ampak da se je Miha Naglič resno lotil obravnave te propagandistične vsebine, me le malo čudi. Vsak bralec, ki prečita zadnji stavek tega prispevka, se mora vprašati, kaj je pisec članka pri tem sploh mislil.

Seveda me je ta prispevek naredil radovednega, da sem si ogledal še knjigo samo. Moj prvi vtis je bil, da bi takšno knjigo lahko napisal tudi Dmitrij Medvedjev. Že predgovor nekoga Tomaža Mastnaka je težko prebavljiv. Prelistal sem jo v desetih minutah. V glavnem Putinovi pogledi na Ukrajino. Edino, kar sem ugotovil, je, da če bi Zahod zadnjih trideset let res tako maltretiral Rusijo in Putina, kot je napisano v knjigi, bi Putin gotovo ne napadel Ukrajine.

Gospodu novinarju Nagliču pa priporočam še predstavitev kakšne knjige iz ruskih virov. Kot na primer Putinova Rusija raziskovalne novinarko Poltkovske, ki je bila ustreljena v dvigalu s štirimi streli v prsi; ali Gazprom, trgovanje z močjo novinarjev Valerija Panjuškina in Mihaila Zigarja.

Vsak resen človek, ki spremlja Putinovo katastrofalno, zločinsko politiko od samega začetka, ki jo je uresničeval na navno zahodne Evrope, ve, da bi bila danes v Ukrajini vojna, pa tudi če bi bil predsednik ZDA papež Frančišek.

FRANCI KINDLHOFFER,
ZASIP

Najmlajši so bili prebivalci Komende

Kranj – Prvi oktober je mednarodni dan starejših. Kot so zapisali na državnem statističnem uradu, delež starejših prebivalcev narašča tako v Sloveniji kot na ravni EU. Prvega januarja letos je bilo v Sloveniji 453.708 prebivalcev, starih najmanj 65 let. Njihov delež v celotnem prebivalstvu znaša na 21,4 odstotka. Dviguje se tudi povprečna starost prebivalstva: na začetku leta 1991 je bila 35,9 leta, na začetku letošnjega leta pa 44,0 leta. Po občinah so bili v povprečju najmlajši prebivalci Komende (39,3 leta), najstarejši pa prebivalci Osilnice (52,1 leta).

Krajani ogorčeni nad sečnjo

V blokovskem naselju Na Kresu v Železnikih je te dni precej hude krvi povzročila sečnja dreves.

ANA ŠUBIC

Železniki – Nekateri prebivalci stolpnice v naselju Na Kresu v Železnikih je minuli ponedeljek razburila sečnja dreves na parkirišču in med dvema stolpnicama, o čemer so se razpisali na Facebooku. Spraševali so se, kdo stoji za sečnjo, zakaj je sploh potrebna, koga so motila drevesa, saj da ta niso bila videti bolna ... Na njihovo ogorčenje se je odzval tudi železnikarski župan Marko Gasser in navedel, da je sečnja naročil Mestni odbor (MO) Kres, brez vednosti lastnika – Občine Železniki. »Na sodišču je sicer že od leta 2019 odprt nepravilni postopek za določitev lastništva pripadajočega zemljišča, a dokler postopek ni končan, je po Zakonu o vzpostavitvi etažne lastnine lastnica zemljišča Občina Železniki. Posek je bil torej izveden brez soglasja lastnika, prav tako pa tudi brez ustrezne strokovne podlage in utemeljitve botanikov. Če je bilo v preteklosti takšno delovanje praksa, ga danes zavračamo. Doba lokalnih šerifov je zaključena,« je zapisal župan.

Predsednik MO Kres Andrej Golija je pojasnil, da so aprila letos na sestanku MO sklenili, da odstranijo osem potencialno nevarnih dreves (nekatera so bila gobava) na štirih zelenih otokih parkirišča Na Kresu 21 in 23 ter

Predsednik MO Kres Andrej Golija je pojasnil, da so odstranili osem potencialno nevarnih dreves, predvideli pa so še obrezovanje štirih brez, ki pa jih je izvajalec »obglavil«.

da je zapisnik sestanka poslal tudi na Občino Železniki in Krajevno skupnost Železniki. »Poleg tega smo kasneje sklenili, da se obre-

22 ter zasaditev dveh novih dreves,« je napovedal in dodal, da bo na naslednjem sestanku MO predlagal, da zasadijo skupno 12 novih dre-

po dve drevesi na otok, a so bili večinoma proti. Razlogi so bili padanje smole na vozila, možen padec vej ali drevesa na avto zaradi neurij, izpodrivanje asfalta zaradi korenin, vsakoletno pometanje odpadlega listja ...

Golija je ob tem omenil še predlog občanke na Facebooku, da naj občina pripravi načrt oz. priporočila ozeleznitve mesta Železniki, kjer bo določeno, kje, kdaj in katera drevesa naj se zasadijo, da bo v poletnih vročih mesecih več sence in posledično nižja temperatura okolja, hkrati pa ne bodo ogrožala okolice ob vse hujših nevihtah.

»Posek je bil torej izveden brez soglasja lastnika, prav tako pa tudi brez ustrezne strokovne podlage in utemeljitve botanikov. Če je bilo v preteklosti takšno delovanje praksa, ga danes zavračamo. Doba lokalnih šerifov je zaključena.« (župan Marko Gasser)

žejo še štiri breze med stolpnicama Na Kresu 22 in 23, vendar nisem predvidel, da jih bo izvajalec dobesedno obglavil. V načrtu imamo še postavitev dveh klopic med stolpnicama Na Kresu 21 in

22 ter zasaditev dveh novih dreves, ki jih je šest.

Povedal je tudi, da je že pred leti na sestanku njihove stolpnice predlagal, da se na dveh zelenih otokih brez dreves pred stolpnico zasadijo

Občinski svet o Poslovni coni Komenda

Občinski svet Občine Komenda se je na septembrski seji seznanil s problematiko ustanovitve in poslovanja družbe Poslovna cona Komenda. Rešitve za odpravo nepravilnosti, ki jih je ugotovilo Računsko sodišče RS, naj bi obravnaval prihodnje leto.

ANA JAGODIČ DOLŽAN

Komenda – Kot smo že poročali, je računsko sodišče pri reviziji poslovanja Občine Komenda v letu 2021 odkrilo nepravilnosti, ki se nanašajo na družbo Poslovna cona (PC) Komenda. Zahtevalo je predstavitev problematike občinskemu svetu in pripravo načrta aktivnosti za ugotovitev zakonitih možnosti, ki so na voljo za najugodnejšo rešitev nastale situacije.

Kot je opozorilo sodišče, občina ne bi smela ustanoviti družbe, saj ne gre za podjetje, ki bi izvajalo javno službo, prav tako ne za nakup delnic ali deleža v gospodarski družbi za zaščito občinskega interesa. Pogodba o ustanovitvi, ki jo je konec leta

2005 podpisala s partnerjem, družbo Candor, je bila sklenjena z namenom izgradnje, trženja in upravljanja poslovne cone ter trgovanja z lastnimi nepremičninami. Prav tako je sporno, da se je občina pri PC Komenda zadolžila (2010) in da izračun obresti ni bil v skladu s Pravilnikom o priznani obrestni meri, kar pomeni, da ni spoštovala načela gospodarnosti. To je bilo v reviziji ugotovljeno tudi pri nadzoru poslovanja. »Občina prav tako ni predložila nobenega dokazila, da je občinska uprava oziroma za finance pristojen organ občinske uprave kadarkoli po ustanovitvi družbe PC Komenda kljub slabim poslovnim rezultatom in posledičnemu tveganju za

zmanjšanje občinskega premoženja izvajal nadzor nad njenim poslovanjem.«

Ob tem je računsko sodišče ugotovilo še druge ne-

Kot je opozorilo sodišče, občina ne bi smela ustanoviti družbe, saj ne gre za podjetje, ki bi izvajalo javno službo, prav tako ne za nakup delnic ali deleža v gospodarski družbi za zaščito občinskega interesa. Prav tako je sporno, da se je občina pri PC Komenda zadolžila in da izračun obresti ni bil v skladu s Pravilnikom o priznani obrestni meri.

ravnosti ali pomanjkljivosti. Med drugim navaja, da je bil partner izbran brez javnega razpisa ali drugega ustreznega postopka, niti ni imel lastnega vira prihodkov – svoj vložek je zagotovil s posojilom, občina pa

je v družbo vstopila s stvarnim vložkom (z zazidljivimi zemljišči). Leta 2013 je poslala edini družbenik, saj je Candor zaradi nezmožnosti

odplačevanja kredita izstopil iz PC Komenda. »Ocenjujemo, da so slabi poslovni rezultati in posledično občutno zmanjšanje občinskega premoženja tudi posledica ravnanj občine, in sicer tako pri načrtovanju,

odplačevanja kredita izstopil iz PC Komenda. »Ocenjujemo, da so slabi poslovni rezultati in posledično občutno zmanjšanje občinskega premoženja tudi posledica ravnanj občine, in sicer tako pri načrtovanju,

sami izvedbi projekta ustanovitve družbe PC Komenda in izvajanju nadzora nad njenim poslovanjem,« je zapisano v revizijskem poročilu.

Po predstavitvi ugotovitev na seji občinskega sveta je bilo izraženo pričakovanje, da bosta odreagirala tako občinska uprava kot Nacionalni preiskovalni urad. Glede na poročilo računskega sodišča in nastalo škodo je prav, da se zadeve raziščejo; naj jih odgovorni pojasnijo, je pozval svetnik Marijan Arh. Janez Cigler Kralj je v razpravi ocenil, da je jasno vidno izčrpanje občine in da je to zavrlo njen razvoj. »To je Občini Komenda pristriglo peruti,« je dejal.

Kot je povedal župan Jurij Kern, je nadzorni odbor

občine že pred leti o svojih opažanjih obvestil Nacionalni preiskovalni urad. »Do danes nismo dobili povratne informacije, da je zadeva zaključena,« je dodal. Glede nadaljnjih korakov občine pa je povedal, da je najprej treba opraviti celoten pregled samega podjetja – po tem bo mogoče narediti prve zaključke.

Višja svetovalka za finance in proračun Martina Bajde je razložila, da občina v prvi fazi namerava iz sodnega registra pridobiti poročilo pooblaščenega revizorja o vrednosti stvarnega vložka v letu 2005, nato pa bo pristopila k cenitvi vrednosti nepremičnin v lasti PC Komenda in same družbe. Na tej podlagi bo v sodelovanju s strokovnjaki predvidoma do sredine prihodnjega leta pripravila nabor zakonitih možnosti za najugodnejšo rešitev nastale situacije. Po sprejemu odločitve občinskega sveta načrtuje pristop k odpravi ugotovljenih pomanjkljivosti.

Velik odziv na dražbi

Na dobrodelni dražbi umetniških del so za pomoč kamniškim gorskim reševalcem, ki so v poplavah izgubili nove prostore in precejšen del opreme, zbrali 8600 evrov. Pomoč pa prihaja tudi od številnih drugih posameznikov in podjetij.

ALEŠ SENOŽETNIK

Kamnik – V petek je v Maleševi galeriji v Kamniku potekala dobrodelna dražba umetniških del, katere izkupiček so namenili obnovi prostorov Gorske reševalne službe Kamnik, ki so jih uničile avgustovske poplave.

Odziv umetnikov je bil precejšen, saj so za dražbo prispevali blizu 90 del, od katerih so jih organizatorji 40 namenili za dražitev, preostala pa so še do četrtega na ogled v Galeriji Pogled in naprodaj po stalnih cenah. Poleg številnih kamniških umetnikov, med katerimi so denimo Nina Koželj, Oliver Pilič in Jan Oustrata ter Dušan Sterle, so se

Geslo dražbe je bilo Danes mi zanje, morda že jutri oni za enega izmed nas.

kupci potegovali tudi za dela nekaterih drugih priznanih slovenskih vizualnih umetnikov mlajše generacije, na prodaj pa so bili denimo tudi akvarel Ferda Mayerja, gravura Mihe Maleša ter dela, ki sta jih ustvarila belgijski kipar William Sweetlove in Philippe Badert.

Idejna vodja in organizatorica dobrodelne dražbe je

Na dražbi za GRS Kamnik so s prodajo umetniških del zbrali 8600 evrov. / Foto: Aleš Senožetnik

bila vodja Galerije Miha Maleš Saša Bučan iz Medobčinskega muzeja Kamnik, kjer so jo izvedli v sodelovanju z Lions klubom Kamnik. Dražbo je vodil priznani slovenski dražitelj Boštjan Pirc. Na koncu so s prodajo del za obnovo prostorov zbrali 8.600 evrov.

»Razmišljala sem, kako bi tudi v naši kulturni srenji lahko pomagali prizadetim v poplavah, in ko sem videla, kaj se je zgodilo s prostori Gorske reševalne službe Kamnik, sem dala pobudo umetnikom, da pomagamo,« je uvodoma povedala Saša Bušan.

Geslo dražbe je bilo Danes mi zanje, morda že jutri oni za enega izmed nas. Kljub

težavam pa so reševalci že v prvih urah poplav nesebično priskočili na pomoč ljudem na prizadetih območjih. »Ne vem, kaj je bil večji šok za nas; ali to, da smo v noči poplav izgubili svoje prostore in velik del opreme, ali nas je bolj presunila velika dobrota ljudi, ki so se zelo hitro odzvali in nam pomagali,« je povedala predstavnica GRS Kamnik Irena Mušič Habjan, ki se je zahvalila tudi vsem drugim donatorjem in podpornikom.

Za obnovo prostorov kamniških gorskih reševalcev je sicer v tem času potekalo več dobrodelnih akcij. Že pred časom je kamniški slikar Dušan Sterle daroval več svojih del, ki jih je bilo

v Domu kulture Kamnik moč kupiti po enotni ceni sto evrov, pridružilo pa se mu je več drugih kamniških ustvarjalcev. V tem času pa je v gostinskem lokalu Caffe Orhideja na ogled razstava portretov znanih Kamničanov ustvarjalke Brede Capuder - Fride. Tudi v tem primeru bo šel izkupiček v dobrodelni namen za obnovo prostorov GRS Kamnik.

Odzvala so se tudi nekatera podjetja in posamezniki, prizadevanja pa so že obrodila prve sadove, saj so gorski reševalci pred dnevi že prevzeli intervencijsko terensko vozilo, k čemur jim je precej pomagalo tudi lokalno podjetje Lelosi.

Doslej zbrali dobrih dva tisoč evrov

MATEJA RANT

Visoko – V poročni dvorani Dvorca Visoko so minuli petek odprli dobrodelno prodajno razstavo likovnih del slikarja in kiparja Petra Jovanoviča, ki živi in ustvarja v Žetini pod Blegošem. Po avgustovskih poplavah je namreč Krajevni organizaciji Rdečega križa Javorje ponudil 21 svojih perorisb, izkupiček od njihove prodaje pa se je odločil v celoti nameniti prizadetim v poplavah. Devet razstavljenih del je že dobilo novega lastnika, s čimer so doslej zbrali 2250 evrov, dela pa si je v Dvorcu

Visoko mogoče ogledati in jih kupiti še do petka, 29. septembra, je pojasnila Hermina Jelovčan, ki je povezovala kulturni program ob odprtju razstave. Zbrane je nagovorila tudi podpredsednica območnega združenja Rdečega križa Škofja Loka Magda Blaznik in se zahvalila Petru Jovanoviču za njegovo dobrodelno gesto. Ob tem je še poudarila, kako pomembna je vsakršna pomoč. Rdeči križ namreč še vedno budno spremlja stanje po poplavah v Poljanski dolini ter po svojih močeh nudi pomoč in podporo ljudem v stiski.

Dela Petra Jovanoviča so še danes na ogled v Dvorcu Visoko. / Foto: Hermina Jelovčan

Prenova ceste med Klancem in Komendo

ANA JAGODIČ DOLŽAN

Komenda – Kot je na seji občinskega sveta Občine Komenda napovedal župan Jurij Kern, se bodo v kratkem začela prva dela na cesti med vasjo Klanec in cerkvijo v Komendi. Pogodbo za popolno prenovo odseka v dolžini 600 metrov je

podpisal z Gorenjsko gradbeno družbo, ki bo zgradila pločnik, uredila dva priključka in samo cesto ter javno razsvetljava. Šolarji in ostali pešci bodo tako dobili varnejšo povezavo s centrom občine. Investicija v vrednosti 500 tisoč evrov naj bi bila zaključena konec novembra.

Obnovljen Kovkov most

Jezersko – V dolini za Kanonirjem na Jezerskem so obnovili Kovkov most. Obnovo so zaključili sredi avgusta, vredna je bila dobrih 43 tisoč evrov. Na Občini Jezersko so povedali, da sta se temeljite sanacije lotila domača izvajalca. »Narejen je bil nov talni prag, obnovljeni so bili nosilni stebri in dodani novi zaščitni zidovi. Prenovljena je bila tudi železna nosilna konstrukcija in z domačim, občinskim macesnom zaključen leseni del mostu,« so pojasnili.

Poudarek na povezovanju

ALEŠ SENOŽETNIK

Kamnik – V sklopu delovnih obiskov so predstavniki SPIRIT Slovenija pred dnevi obiskali osrednjeslovensko regijo ter med dru-

»Ob vsakem obisku z zadovoljstvom ugotavljam, da svet resnično stoji na mladih, saj je v vsaki regiji ogromno mladih z odličnimi, prebojnimi idejami, ki jih zanima svet podjetništva.« (Rok Capl, v. d. direktorja SPIRIT Slovenija)

gim tudi Kamnik. Kamniški podjetniški inkubator KIKŠtarter sta predstavila Nika Škrjanec, predsednica Zadruga KIKŠtarter, in Matjaž

Predstavniki SPIRIT Slovenija na obisku v kamniškem KIKŠtarterju / Foto: SPIRIT Slovenija

Jug, ki je igral ključno vlogo pri ustvarjanju temeljnih pogojev za mlade podjetnike v Kamniku. Kot sta povedala, so jih poplave, ki so svoj davek terjale v industrijski coni le nekoliko višje od prostorov KIKŠtarterja, na središču obšle, zato pa so pomoč

lahko ponudili prizadetim podjetnikom v občini. Jančko Čevka, predsednik Podjetniškega kluba Kamnik, ki združuje 60 članov, je poudaril pomen povezovanja med mladimi in izkušenimi podjetniki ter izobraževalnimi ustanovami, od

katerega se nadejajo pogovora za dodaten razvoj podjetništva. »Tudi tokrat smo dobili številne predloge in pobude za ukrepe, ki jih podjetniki najbolj potrebujejo,« pa je po obisku povedal Rok Capl, v. d. direktorja SPIRIT Slovenija.

Medvoški tek

MAJA BERTONCELJ

Medvode – V športnem društvu Efi, ki ga vodi nekdanja atletinja, olimpijka Eufemija Štorga, so Medvoški tek prvič organizirali leta 2011. Pretekli konec tedna je potekal v jubilejni, deseti izvedbi. »Veseli smo, da smo prišli do jubileja. Če ne bi bilo vmes covida-19, bi bil danes to že dvanajsti Medvoški tek. Z udeležbo sem zelo zadovoljna. Skupaj z Vzajemkovim tekom za otroke je bilo več kot tristo tekačev,« je povedala Eufemija Štorga.

Pomerili so se na 5, 10 in 20 kilometrov na krožni

trasi s kar nekaj vzponi, otroci pa so tekli na netekmovalnem Vzajemkovem teku. Na 5 kilometrov sta bila najhitrejša Lucjan Čarman (Medvode) in Lea Železnik Mežan (Atletska sekcija Vrhnika), na 10 kilometrov Mark Bogataj (Žiri) in Kristina Kovačič (Prima Filtri), na 20 pa Jaka Bostner (Ljubljana Dobrunje) in Marija Volk (ŠD Efi).

V ŠD Efi, ki ima več kot tristo članov, so zelo aktivni in organizirajo različne vadbe in dejavnosti tako za otroke kot za odrasle. Imajo tudi tekmovalno atletiko, kjer sodelujejo z AK Kranj.

Na Medvoškem teku je bil najhitreje na cilju Mark Bogataj iz Žirov (v ospredju), ki je zmagal na 10 kilometrov. Tek je vzel kot pripravo na Ljubljanski maraton, kjer bo tekkel na enaki razdalji. / Foto: Maja Bertoncej

Bronast tudi Kranjčan

SIMON ŠUBIC

Zgornji Brnik, Trata – V ponedeljek se je domov vrnila slovenska reprezentanca, ki je na svetovnem prvenstvu v balinanju za mladince in mlajše člane v alžirskem Oranu osvojila kar šest medalj. Z naslovom svetovnega prvaka v natančnem zbijanju se je med mlajšimi člani okitil Žan Sodec, reprezentanti do 23 let pa so poskrbeli še za dve bronasti medalji, medtem ko je mladinska zasedba osvojila dve srebrni in bronasto medaljo. K slednji je s tretjim mestom v igri dvojic prispeval tudi Kranjčan Nejc Čimžar Žuran s soigralcem Anžetom Moličnikom.

Slovenski balinarji in balinarke so doslej osvojili že 261 kolajn na svetovnih in evropskih prvenstvih ter na sredozemskih in svetovnih igrah, od tega 69 zlatih. Bogato bero pa lahko že naslednji teden dopolni članska reprezentanca, ki se pod vodstvom Kranjčana Davorja Janžiča in pomočnika Škofjeločana Bojana Berčiča na evropsko prvenstvo v Grudah v Bosni in Hercegovini podaja z visokimi cilji. Reprezentanti so se včeraj medijem predstavili na odprtem treningu v balinarski dvorani na Trati. V Grude potujejo: Jure Kozjek, Anže Petrič, Erik Čeh, Leščan Dejan Tonejc in igralec Trate Tadej Premru.

Kalcer Radomlje doma s Kopro

Kranj – Nogometaši v Prvi ligi Telemach bodo konec tedna odigrali tekme 11. kroga. Domžale jutri gostujejo pri Bravu, Kalcer Radomlje bo v nedeljo v Domžalah igral s Kopro (začetek tekme ob 17.30). Tudi pred drugoligaši so tekme 11. kroga. Triglav Kranj bo jutri gostoval pri Rudarju Velenje. V 3. SNL – zahod bodo jutri tekme 7. kroga. Spored gorenjskih ekip: Jesenice – Slovan (ob 15. uri), Roltek Dob – Fama Vipava (ob 16. uri), Šobec Lesce – Eltron Šenčur (ob 16. uri), Škofja Loka – Kočevje (ob 16. uri v Gorajtah) in Brda – Eksist Žiri. V Gorenjski nogometni ligi Das ist Walter bodo v 6. krogu jutri naslednje tekme: Bitnje – Niko Železniki, Velesovo Cerklje – Naklo, Kranjska Gora – Zarica Kranj, Visoko – Preddvor in Bled – Bohinj Hirter – Sava Kranj. Britof in Polet bosta igrala v torek.

Gorenjski košarkarski derbi

Znan je zmagovalc košarkarskega superpokala Slovenije, ta teden pa se je začela še nova sezona Lige Nova KBM. Kakšna so pričakovanja v gorenjskih ekipah ...

MAJA BERTONCELJ

Kranj – Superpokal Slovenije, uvod v novo košarkarsko sezono, je v začetku tedna potekal v domovanju novega prvligaša ECE Triglav Kranj. Za zmago v tem tekmovanju sta se pomerila Cedevita Olimpija in Kansai Helios Domžale. Gre za najboljši ekipi pretekle sezone. Boljši so bili Ljubljanci, ki so slavili s 76 : 59 in tako dvajseti osvojili superpokal.

Branijo tudi naslov državnega prvaka. V lanske sezoni so dobili finalno serijo proti Helios Suns. Nova sezona Lige Nova KBM se začneja ta teden. Že 1. kolo prinaša gorenjski obračun med ECE Triglav Kranj in Gorenjsko gradbeno družbo Šenčur. Tekma se bo v ŠD Planina začela jutri ob 19. uri. Ekipa Kansai Helios Domžale danes gostuje pri Hopsih s Polzele. Zaključek prvega kola bo v ponedeljek v Škofji Loki (ob 18. uri), kjer bo domači LTH Castings gostil Terme Olimia Podčetrtek.

Gorenjske ekipe pred novo sezono

V elitni družini so kar štiri ekipe s širše Gorenjske. Njihovi cilji so različni. KK Gorenjska gradbeno družba

Šenčur, ki je bil lani najvišje doslej, bo še tretje leto vodil Miljan Pavkovič. »Ekipo smo precej spremenili, saj imamo kar nekaj novih, mladih igralcev, ki so veliki talenti. Želimo si, da dobijo priložnost. Mislim, da smo na pravi poti. Z zadovoljen sem s treningi. Ekipa ima vzpone in padce, kar smo pričakovali. Verjamem, da bomo pripravljeni za začetek prvenstva. Vsako leto želimo iti stopničko višje. V ligi je veliko kvalitetnih ekip in mislim, da bodo tekme izenačene. Naša naloga ne bo lahka, a ambicije so visoke – tako kot preteklo leto. Želimo ohraniti lanske dosežke,« je dejal.

V Škofji Loki si želijo ostati med elito in še nadgraditi lansko sezono. »Želja in pričakovanja pred sezono so uvrstitev v sredino lestvice oziroma skušati se izogniti boju za obstanek pred zadnjimi koli. Liga je dolga, tako da se bomo trudili napredovati iz tekme v tekmo. Obljubim, da bosta borbenost in nepopustljivost naš zaščitni znak in k temu stremimo tudi na treningih,« napoveduje trener Luka Bassin. Danijel Radosavljevič, Njihovi cilji so različni. KK Gorenjska gradbeno družba

Športna dvorana Planina je gostila najboljši košarkarski ekipi pretekle sezone. Superpokal Slovenije je osvojila Cedevita Olimpija (v oranžnih dresih), ki je premagala Kansai Helios Domžale. Jutri se bosta na Planini pomerila domači ECE Triglav Kranj in Gorenjska gradbeno družba Šenčur. / Foto: Gorazd Kavčič

novo sezono začeli sredi avgusta. »Zbrala se je celotna ekipa. Treningi so z izjemo poškodbe enega igralca potekali nemoteno. Imeli smo tudi kar nekaj pripravljanih tekem, na katerih smo preverjali predvsem stanje naše ekipe. Fantje se odlično razumejo, so povezani, kar je naša prednost. Po zelo uspešni lanske sezoni, v kateri smo osvojili drugo ligo in se uvrstili med elito, bomo naredili vse, da v njej obstanemo. Moje želje so še višje, uvrstitev med najboljših osem.«

Da bo prvenstvo dolgo, poudarjajo tudi v ekipi Kansai Helios Domžale. »Ekipa je mlada in ima potencial, da igra vedno boljše. Cilj je čim višja uvrstitev, ki zagotavlja prednost domačega igrišča v četrtfinalu ali celo v polfinalu. Smo v solidnem stanju. Pričakujem, da bomo igrali dobro. Ekipa je nova, tako da bodo verjetno vzponi in padci. Ne glede na to pričakujem uspešno sezono,« pa je pred začetkom povedal trener Domžalčanov Damjan Novakovič.

Športna priznanja v Škofji Loki

Športnikom in športnim delavcem so podelili petnajst priznanj.

MAJ PETERKA

Škofja Loka – V Sokolskem domu je v torek potekala vsakoletna prireditev, na kateri Zavod za šport in Športna zveza Škofja Loka podeljuje priznanja športnikom in športnim delavcem za dosežke, tokrat v obdobju od lanskega do letošnjega marca. Poimenovali so jo Šport je praznik!, popestrile pa so jo glasbene točke in zanimive razgibalne vaje.

Nagrado svečana listina, ki predstavlja najvišje športne dosežke v občini, je prejela 24-letna jadralka Lara Poljšak. »Nagrada mi veliko pomeni, ne zgodi se pogosto, da jadralka v Škofji Loki, ki je zelo oddaljena od morja, prejme tovrstno nagrado,« je povedala. Oboževalka morja se že od devetega leta dalje ukvarja s tekmovalnim jadranjem. V reprezentanci je že dolgo let, leta 2018 pa se ji je

Športniki in športni delavci, ki so od lanskega do letošnjega marca pustili poseben pečat na področju razvoja in delovanja športa v občini Škofja Loka / Foto: Gorazd Kavčič

ponudila možnost, da se pridruži ameriški profesionalni ekipi. Pot jo je ponela po celem svetu, med drugim v Oman in Miami v ZDA. Najvišje občinsko priznanje je prejela tudi kot zgled ženskam, ki so v profesionalnem jadranju že dolga leta zapostavljene. Svečano listino je prejel

tudi Bojan Buden za delovanje v balinanju. Je eden izmed pionirjev škofjeloškega lokalnega društva Trata. Anča Kalan jo je prejela za dosežke v smučanju. Danes je predsednica sodniškega zbora v smučarskem klubu Alpetour. Zadnji nagrajenec pa je Balinarski klub Loka 1000. Novinka leta

in s tem prejemnica priznanja majolike je postala mlada kolesarka Nika Bobnar. Podelili so tudi plakete. Bronasto so prejeli Boštjan Notar, Primož Šink, Patrik Vljaj, Janko Žorž in Aleš Zorman, srebrno Jožica Anžel, Tina Demšar, Pavle Dobovšek in Franci Masterl, zlato pa Janez Franko.

Gospodarstvo za mini davčno reformo

Gospodarstveniki vladi predlagajo mini davčno reformo. Kot pravijo, gre za metode, ki so jih v nekaterih evropskih državah že uspešno preizkusili.

ALEŠ SENOŽETNIK

Ljubljana – Glavne značilnosti reforme, ki jo je upravni odbor Gospodarske zbornice Slovenije predstavil finančnemu ministru Klemnu Boštjančiču, je povzel glavni ekonomist na zbornici, dr. Bojan Ivanc. Reforma bi zajemala uvedbo razvojne kapice pri 2,5-kratniku povprečne plače, kar je 5.500 evrov, davčne spodbude pri nagrajevanju zaposlenih in spodbude za rast inovativnih hitro rastočih podjetij.

Prav tako predlagajo razbremenitve pri dohodnini v letih, ko se uvaja nov socialni prispevek. Peti dohodninski razred bi ukinili ali pa dvignili mejo za vstop v razred s sedanjih 75 tisoč na sto tisoč evrov, kar bi podjetja spodbudilo k izplačevanju višjih plač. Med drugim navajajo tudi dvig meje za koriščenje davčne olajšave pri varčevanju v drugem pokojninskem stebru z 2.600 evrov in 5,9 odstotka bruto plače na pet tisoč evrov in 10 odstotkov bruto plače ter vzpostavitev tretjega pokojninskega stebra in ugodno davčno obravnavo teh prihrankov.

Med izhodišči predloga pa so tudi bolj sorazmerno določeni davki na nepremičnine za poslovne subjekte ter postopno zniževanje davka na kapitalni dobiček in dividende s 25 na 10 odstotkov. Prav tako predvidevajo tudi zniževanje obdavčitve iz naslova davka od dohodkov

GZS želi davčnih razbremenitev in spodbud, kar naj bi omogočilo večjo konkurenčnost podjetij in prineslo višje plače delavcem. Fotografija je simbolična. / Foto: Aleš Senožetnik

pravnih oseb, znižanje stopnje davčnega odtegljaja ter zvišanje olajšave za investiranja. Kot poudarja Ivanc, bi s takšnim pristopom podjetja dosegla višjo rast investicij, ki je potrebna za hitrejšo rast produktivnosti.

Zniževanje obsega proizvodnje

Predsednik zbornice Tibor Šimonka, ki je opozoril na zniževanje obsega industrijske proizvodnje, ki se je v energetsko intenzivnih panogah v primerjavi z enakim obdobjem lani znižala za od 15 do 25 odstotkov, meni, da s predlagano reformo državni proračun ne bi nič izgubil. »Nasprotno, multiplikativni učinek predlaganih ukrepov

bi javnofinančne prihodke celo povečal,« je prepričan Šimonka, ki je dodal, da so predlagane ukrepe v propulzivnejših evropskih državah že preizkusili in zabeležili odlične rezultate.

Minister Boštjančič je poudaril nujnost prestrukturiranja tako gospodarstva kot javne uprave in krizno obdobje vidi kot pravi trenutek za izvedbo reform, ki so morala manj vsečne. Kot poudarja, pa smo v negotovih časih, ko krize prihajajo ena za drugo, posledica pa je negotova makroekonomska situacija.

Sindikati so proti predlaganim rešitvam

Na drugi strani predlogom GZS niso naklonjeni v

sindikatih. Kot pravijo, namreč ne bi prispevali k razbremenitvi srednjega razreda in povečanju produktivnosti gospodarstva. »Takšne rešitve davčno razbremenjuje le posameznike z najvišjimi dohodki in podjetjem omogočajo ustvarjanje višjih dobičkov,« so se odzvali v Zvezi svobodnih sindikatov Slovenije, kjer so prepričani, da bi razbremenitve imele posledice tudi za državni proračun. Razvojna kapica pa bi pomenila manj prispevkov v blagajni socialne varnosti in bi ogrozila dosedanja obseg socialnih pravic. Kot sicer dodajajo, bi bila davčna reforma nujna, a bi morale biti spremembe dogovorjene z vsemi socialnimi partnerji.

Poziv Finančne uprave

Ljubljana – Finančna uprava podjetnike, ki so prejeli pomoč po zakonu o ukrepih za omilitev posledic dviga cen energentov v gospodarstvu in kmetijstvu, poziva, da v primeru neizpolnjevanja pogojev za prejem pomoči do 10. oktobra oddajo izjavo o vračilu pomoči preko eDavkov, sicer lahko Furs izvede nadzor. Furs sicer omogoča tudi obročno plačilo obveznosti v največ šestih mesečnih obrokih, če zavezanec ne razpolaga z zadostnimi sredstvi. Ukrep je bil izplačan 6201 zavezancu v skupnem znesku 53,7 milijona evrov. Do 22. septembra je bilo izdanih 1432 odločb za vračilo ukrepa v skupnem znesku dobrih osem milijonov evrov.

DOBRO JE VEDETI

Denarna pomoč za samozaposlene in kmete

CVETO ZAPLOTNIK

Zakon o odpravi posledic naravnih nesreč prinaša tudi denarno pomoč za samozaposlene, ki zaradi avgustovskih poplav in plazov ne morejo opravljati dejavnosti oziroma jo lahko opravljajo v bistveno zmanjšanem obsegu. Do pomoči so upravičeni samozaposleni, družbeniki in kmetje, ki so opravljali dejavnost (najmanj) v obdobju od letošnjega 1. julija do uveljavitve zakona 11. avgusta in so jim prihodki iz dejavnosti zaradi posledic poplav in plazov v letošnjem avgustu v primerjavi z lanskim letom upadli za najmanj 25 odstotkov. Za samozaposlene znaša pomoč 1200 evrov na mesec, za samozaposlene v kulturi, ki so registrirani v razvidu samozaposlenih v kulturi in imajo pravico do plačila prispevkov za pokojninsko in invalidsko zavarovanje iz državnega proračuna, 760 evrov, za kmete, ki so oproščeni plačila prispevkov delodajalcev za obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje, pa 1020 evrov na mesec.

Iz finančne uprave sporočajo, da je obrazec za izplačilo pomoči zdaj že na voljo in da je dostopen na spletnem portalu eDavki in v mobilni aplikaciji eDavki. Skrajni rok za oddajo obrazca je 31. januar 2024. Obrazec je mogoče vložiti le po elektronski poti, v sistemu eDavki po spletu ali na mobilnem telefonu. Oddati ga je treba za vsak mesec posebej, in sicer za pretekli mesec oziroma za pretekli mesec. Če bo kdo uveljavljati pomoč za vseh pet mesecev, bo moral oddati pet obrazcev. Za uveljavljanje pomoči za mesec avgust mora oddati obrazec do 30. septembra, za avgust in (ali) september do 31. oktobra – in tako dalje za vsak mesec. Denar bo prejel na račun desetega v mesecu in ne bo obdavčen z dohodnino za leto 2023.

Za izplačilo denarne pomoči je tudi pogoj, da prosilec ne dolguje državi več kot petdeset evrov obveznih dajatev in drugih nedavčnih obveznosti in da je za zadnjih pet let predložil vse obračune davčnega odtegljaja za dohodke iz delovnega razmerja.

Mojstri digitalne prihodnosti

Ljubljana – Banka Slovenije osnovnošolce zadnje triade in dijake vabi k udeležbi v debatnem projektu Mojstri digitalne prihodnosti. Vabijo na dan odprtih vrat, ki bo v sredo med 10. in 13. uro in je namenjen tudi vsem drugim zainteresiranim.

Bolniška po starem?

Vlada želi znova podaljšati bolniško odsotnost v breme delodajalca s sedanjih dvajset na trideset dni.

ALEŠ SENOŽETNIK

Ljubljana – Po poročanju portala N1 vlada v okviru priprav sprememb proračuna želi med drugim ukiniti skrajšanje bolniške odsotnosti v breme delodajalca s 30 na 20 dni, kar je lani uvedla prejšnja vlada.

Nameri ostro nasprotujejo v delodajalskih organizacijah. Gospodarska zbornica Slovenije, Trgovinska zbornica Slovenije, Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije, Združenje delodajalcev Slovenije ter Združenje

delodajalcev obrti in podjetnikov Slovenije so tako na premierja Roberta Goloba v sredo naslovili dopis z argumentom, da je zaradi ukrepa na tem področju prišlo do finančne razbremenitve gospodarstva, prav tako se je izboljšal tudi položaj samozaposlenih. »Če bo Vlada RS podaljšala izplačevanje bolniške odsotnosti v breme delodajalcev, bo s tem naredila velik korak nazaj in dodatno otežila že tako zahtevne razmere, v katerih deluje slovensko gospodarstvo,« so zapisali v pismu premierju.

Kot pravijo, gre za samovoljen in enostranski ukrep, brez kakršnega koli dialoga in presoje vplivov na gospodarstvo, ki že vse od lanskega leta deluje v vse bolj oteženih pogojih.

Poudarili so tudi, da je slovensko gospodarstvo v zadnjem času že tako obremenjeno z novimi ali višjimi dajatvami, prav tako gospodarstvu grozijo uvedbe dodatnih finančnih in administrativnih obremenitev, zaradi česar pričakujejo, da bo premier prisluhnil njihovega pozivu.

Dr.Schär
Innovating special nutrition.

V naši PE Dr. Schär Austria GmbH, Celovec/Klagenfurt, širimo obseg svoje delovne ekipe in takoj zaposlimo

DEŽURNEGA ELEKTRIČARJA/ SODELAVCA V TEHNIČNO- VZDRŽEVALNI SLUŽBI m/ž

(Betriebselektriker/Instandhaltungstechniker)

Delo je za polni delovni čas (38,5 ure na teden).

Vaše delovne naloge:

- vzdrževanje in popravila delovnih strojev in naprav
- odpravljanje delovnih motenj
- sodelovanje pri načrtovanju potrebnih investicij
- šolanje in uvajanje v delo upravljavce strojev
- izdelava inovativnih predlogov za različne rešitve
- sodelovanje pri projektih (npr. nove delovne naprave, preureditve, izboljšave znotraj podjetja)

Od vas pričakujemo:

- zaključeno poklicno izobrazbo mehatronike oz. elektrotehnike
- zaželeno so delovne izkušnje s področja elektrotehničnih vzdrževalnih del v proizvodnem podjetju
- pripravljenost delati v treh izmenah
- dežurna služba – odpravljanje motenj delovanja
- samostojnost, pripravljenost prevzeti različne delovne naloge, sposobnost reševati probleme
- osnovno poznavanje mehanike
- dobro znanje nemščine

Plača:

Po kolektivni pogodbi najmanj 2.591,60 evra bruto na mesec, vključno z različnimi dodatki, ki jih nudi naše podjetje (14 plač na leto). Pripravljeni pa smo plačati tudi več!

Prosimo, javite se nam na:

Dr. Schär Austria GmbH
mediha.begic@drschaer.com | www.drschaer.com

Na delu ropar s kirurško masko?

Policija je v zadnjih dneh obravnavala več kaznivih dejanj, katerih storilec je imel obraz zakrit s kirurško masko.

SIMON ŠUBIC

Kamnik – Kamniški policisti preiskujejo dogodek na območju Kamnika, kjer je v sredo neznanec, ki je nosil kirurško masko, prišel do hiše starejše osebe. S pogovorom in izgovorom o izvedbi telekomunikacijskih storitev je skušal zamotiti starejšega občana, ki pa je prepoznal sumljive okoliščine in ga ni pustil v hišo ali se od nje oddaljil. Do oškodovanja občana ni prišlo, po vsej verjetnosti zgolj zaradi njegovega prisebnega ravnanja, ki se ni pustil pretentati, so sporočili s Policijske uprave Ljubljana. Neznanec se je na kraj pripeljal z vozilom bele barve. O podobnem dogodku, v katerega je bil vpleten neznan moški s kirurško masko, poročajo tudi iz Zagorja.

Policijska uprava Kranj pa je pred dnevi poročala o dveh ropih starejših občanov, ki sta se prejšnji teden zgodila na območjih Škofje Loke in Žirovnice. V enem od ropov je prav tako sodeloval moški s kirurško masko. Škofjeloški policisti so bili 21. septembra okoli 3,40 obveščeni o ropu 72-letne ženske v stanovanjski hiši na območju občine Škofja Loka, jeseniški policisti pa

nekaj pred 10. uro istega dne o ropu 82-letnega moškega v stanovanjski hiši na območju občine Žirovnica. Tako v Škofji Loki kot v Žirovnici sta po dva neznanca storila v notranjosti hiše fizično napadla občana in si protipravno prilastila vrednejše predmete. Oškodovanec v Žirovnici je bil v ropu tudi poškodovan. Ker policistom z dozdajšnjimi aktivnostmi storilec ni uspelo izslediti, prosijo vse, ki bi karkoli vedeli o navedenih ropih, da pokličejo na številko 113 ali na anonimni telefon 080 1200, se oglasio na najbližji policijski postaji ali o konkretnem dogodku pokličejo bodisi na Policijsko postajo Škofja Loka (04/502-37-00) bodisi na Policijsko postajo Jesenice (04/582-13-00).

Jeseniški policisti so posredovali tudi opisa roparjev v Žirovnici. Eden je star okoli 25 let, visok med 175 in 180 centimetri. Oblečen je bil v temno jopico, temen spodnji del trenirke z rdečim znakom firme Nike na levem hlačnem žepu. Na glavi je imel maskirno vojaško kapo s šiltom in vojaški nahrbtnik. Drugi moški je star med 30 in 40 let. Oblečen je bil v siva oblačila. Na glavi je imel kapuco in čez obraz kirurško masko.

Izvedli poostrena nadzora

SIMON ŠUBIC

Kranj – Gorenjski policisti so pred dnevi izvedli poostrena nadzora – enega nad prometom na gorenjski avtocesti, drugega nad psihofizičnim stanjem voznikov. V nadzoru nad vozniki tovornih in osebnih vozil na avtocesti, v katerem so sodelovali tudi strokovnjaki za tehtanje vozil, so kontrolirali 24 voznikov. Vsem so odredili preizkus alkoholiziranosti, nihče pa ni bil pod vplivom alkohola. Ugotovili pa so devetnajst drugih prekrškov, od tega pet zaradi nepravilne uporabe mobilnega telefona med vožnjo, štiri zaradi nepravilno naloženega tovora in posamezne kršitve glede

prekoračitve največje dovoljene mase vozila, varnostne razdalje, prekoračitve hitrosti in neupoštevanja prometne signalizacije.

V poostrenem nadzoru nad psihofizičnim stanjem voznikov, ki je potekal v noči na nedeljo, so preizkus alkoholiziranosti odredili 124 voznikom. Pod vplivom alkohola je bil samo en voznik (do 0,52 mg/l), kar je zelo pohvalno, so sporočili s Policijske uprave Kranj. Gorenjski policisti so sicer letos odredili 23.214 preizkusov, od tega ob rednih kontrolah 5275. Pod vplivom alkohola je bilo 635 voznikov.

Takšne in podobne nadzore bodo še ponovili, so napovedali na PU Kranj.

Tuji pohodnik padel v potok

Ukanc – Na Ukanški suhi se je pred dnevi poškodoval 47-letni pohodnik iz Irske. Med hojo mu je zdrsnilo in je padel v strugo potoka. Posredovali so bohinjski gorski reševalci in dežurna helikopterska ekipa za reševanje v gorah s policistom gorske enote. Pohodnika so prepeljali v bolnišnico.

Ovadba za nevarno turo na Malo Mojstrovko

Policija je zaradi neodgovornega vodenja v hribe podala kazensko ovadbo zoper društvo in vodjo ture na Malo Mojstrovko, kjer je na velikonočno nedeljo snežni plaz presenetil skupino sedmih planincev.

SIMON ŠUBIC

Kranjska Gora – Policijska uprava Nova Gorica je po končanem predkazenskem postopku podala kazensko ovadbo zaradi utemeljenega suma povzročitve splošne nevarnosti zoper društvo in vodjo ture, ki je na velikonočno nedeljo letos v neugodnih vremenskih razmerah skupino planincev vodil na Malo Mojstrovko, kjer jih je v Župančičevi grapi odnesel snežni plaz. Po poročanju portala Žurnal24 gre za prvi primer doslej, da je policija podala kazensko ovadbo zaradi neodgovornega vodenja v hribe, doletela pa naj bi vodjo ture in Športno društvo Jeti iz Škofje Loke, ki je odpravo organiziralo.

Kot je znano, se je na velikonočno nedeljo, 9. aprila, sedem planincev po Župančičevi grapi, ki velja za alpinističen vzpon, v neugodnih vremenskih razmerah odpravilo na Malo Mojstrovko na tečaj varne hoje v gore. Tik pred sestopom iz smeri se je sprožil snežni plaz, ki je pet članov skupine odnesel po grapi približno 150 višinskih metrov. Nihče ni bil zasut, dva planinca pa sta se plazju izognila.

Trije s hudimi poškodbami

V skoraj sedemurni reševalni akciji v zelo slabih vremenskih razmerah, ki so jih krojili megla, dež, sneženje, veter in mraz, je 53 gorskim reševalcem, trem pripadnikom Gorske policijske enote, ekipi Helikopterske

Reševanje planincev iz snežnega plaz na območju Male Mojstrovke je potekalo v zahtevnih vremenskih pogojih. / Foto: GRZS

nunne medicinske pomoči in posadkama helikopterjev Slovenske vojske in policije uspelo rešiti vseh sedem planincev. Pet poškodovanih so s helikopterjema prepeljali v ljubljanski klinični center in jeseniško bolnišnico, kjer so ostali na zdravljenju. Pri treh huje ponesrečenih planincih (dva sta se lažje poškodovala) je šlo za poškodbi zgornje in spodnje okončine ter v enem primeru za hujšo poškodbo glave in prsnega koša.

»Že reševanje ene osebe s hudimi poškodbami je precej zahtevno, tako veliko število poškodovancev pa naredi akcijo zares izredno,« je po končanem reševanju poudaril Klemen Belhar, podpredsednik Gorske reševalne zveze Slovenije (GRZS). Glede morebitne odgovornosti za nesrečo se tedaj ni želel opredeliti. »Odgovornost preiskuje policija, ne gorski

reševalci. Mi rešujemo, občasno pa tudi opozarjamo. Če poročajo o dokaj dobrih razmerah, je težko biti preveč strog do tega. Ampak vendarle vreme ni prav idealno, mislim, da mora vsak odgovorno premisliti, preden gre v gore, zlasti pozimi in v slabem vremenu. Mogoče je bila tu narejena nekoliko slaba presoja,« je dejal.

PZS: Nesprejemljivo in nevarno početje

Planinska zveza Slovenije (PZS) pa je v kasnejšem odzivu sporočila: »Vodenje v gorah brez ustreznih znanj in usposobljenosti, neustrezno razmerje med številom vodenih in številom vodnikov je nesprejemljivo in nevarno početje ter ga ostro obsojamo. Na vse to opozarjamo že dlje časa v okviru svojih preventivnih vsebin. Nimamo pa pristojnosti, da bi lahko karkoli pri

tem posredovali in morajo to nalogo opraviti pristojne inšpekcijske službe v državi.« Kot so dodali, je nesreča v Mali Mojstrovki v ospredje postavila to, da je treba v gore hoditi z veliko mero odgovornosti, znanjem uporabe zimске opreme ter pod vodstvom usposobljenih vodnikov z ustreznimi kompetencami.

V GRZS so po nesreči potrdili, da je bil v skupini ponesrečenih tudi njihov član – gorski reševalec, vendar pa kot član skupine ni bil v vlogi gorskega reševalca oziroma v kakršnikoli drugi vlogi, povezani z GRZS. »Poudarjamo, da so vsi gorski reševalci, člani GRZS, usposobljeni za reševanje ponesrečenih v gorah in na drugih težko dostopnih terenih. Gorski reševalci ne vodijo tur v gore oziroma hribe in tudi ne preiskujejo vzrokov nesreč ali morebitne odgovornosti.«

Razveljavili sodbo blejskemu kmetu

SIMON ŠUBIC

Ljubljana – Višje sodišče v Ljubljani je pred poletjem ugodilo pritožbi zagovornice blejskega kmeta in gradbinca, ki je bil na kranjskem okrožnem sodišču obsodjen na pogojno zaporno kazen zaradi obremenjevanja in uničevanja okolja, je poročal Dnevnik. Višji sodniki so zadevo vrnili v odločanje prvostopenjskemu sodišču, kar so za časnik potrdili tudi na kranjskem okrožnem sodišču.

Kranjsko okrožno sodišče je konec januarja obdolžnega Blejca spoznalo za krivega kaznivega dejanja obremenjevanja in uničevanja okolja in ga obsodilo na pogojno enoletno zaporno kazen s preizkusno dobo treh let, ker naj bi z nasipavanjem materiala od maja 2016 do novembra 2019 povzročil poslabšanje habitata znotraj zaščitenega okolja Koritno in tudi znotraj območja Natura 2000. Po zatrtju pritožbe sodišča je sodba ostala veljavna, kar pomeni, da bi sodba ostala veljavna, če ne bi bilo pritožbe. Po zatrtju pritožbe sodišča je sodba ostala veljavna, kar pomeni, da bi sodba ostala veljavna, če ne bi bilo pritožbe.

pobočju z izkopom jarka in položitvijo drenažnih cevi. S temi posegi naj bi povzročil dodatno poškodovanje naravnih vrednot in na obravnavanih zemljiščih uničil vse lastnosti območja, zaradi katerih je bilo določeno za naravno vrednoto, ker se ni ohranilo obstoječe hidrološko stanje in druge lastnosti tal, s tem pa se je onemogočilo rastje močvirske vegetacije, rastišče navadne rezičke, ogrožalo se je tudi stanje vode na nižjeležečih območjih, povzročilo pa se je

delno uničenje habitata raka – navadnega koščaka.

Obtoženi je na sodišču očitke zavrnil kot neresnične. Navedel je, da so bila vsa ravnanja, ki se mu očitajo, že prej v inšpekcijskem postopku očitana staršem, prva odločba je bila izdana že leta 2011, njemu pa z isto vsebino šele v letu 2019. »Ne držim torej, da sem zavestno kršil predpise, da nisem uredil stanja, ker mi v vmesnem obdobju od 2013 do 2019 tega ni nihče z odločbo naložil,« se je zagovarjal.

GG+

AKTUALNO
POGOVOR
ZANIMIVOSTI
ZGODBE
RAZGLLED

Kot kralj na planini visoki

V Gornjesavski dolini so se prebivalci od vekomaj borili z naravo za svoj košček kruha. V teh krajih se je razvila posebna oblika pašne živinoreje – planšarstvo. V Muzeju Kranjska Gora, Liznjekovi domačiji, je na ogled razstava z naslovom Pastirci – pašna živinoreja in planšarstvo v Gornjesavski dolini.

SUZANA P. KOVAČIČ

Preprosta koča, kjer so bivali, jedli in sirili

Planšarji so razvili posebno planšarsko kulturo: oblačenje, opremo, prehrano, pastirske šege, slovstveno izročilo in arhitekturo. Etnološka razstava v Liznjekovi domačiji v Kranjski Gori, ki je na ogled do 26. novembra, zaobjema območje vse od Planine pod Golico do Rateč. »Živinoreja je bila v Gornjesavski dolini najpomembnejša kmetijska oz. gospodarska panoga, kajti na poljih je bilo težko kaj pridelati za preživetje. Zaradi geografske lege, naravnih danosti se je razvila posebna veja pašne živinoreje, planšarstvo. Čez poletje so selili trope na visokogorske pašnike, kjer so z živino prebivali več kot dva meseca in je bil to poseben način življenja – kljub temu da je bila živinoreja razširjena že od pradavnine,« je povedala etnologinja Špela Smolej Milat, avtorica razstave in kustodinja Gornjesavskega muzeja Jesenice.

Dokler kmetje niso bili vezani na zemljiškega gospoda, je celotna skupnost kmetovala na skupni zemlji posamezne vasi oziroma župe. »V fevdalizmu si je še vedno srenja kot skupnost kmetov delila pravico do gmajne, neobdelanega sveta. Prav za planinsko pašništvo je bilo značilno skupno izkoriščanje pašnih površin, planin in na koncu delitev pridelka, kar se je v dokaj nespremenjeni obliki ohranilo do danes v pašnih in agrarnih skupnostih,« je pojasnila Špela Smolej Milat. Planine so bile neodvisne od domačij in za vso vaško drobnico, ki se je pasla na skupnih planinah, je skrbelo po okoli šest pastirjev. Na planinah so imeli tudi vso potrebno infrastrukturo. »Preprosto kočo, kjer so bivali, jedli in sirili, ter lope in ograde za molžo. Poleg skrbi za živino so pastirji urejali stavbe, plovke in pašnike.«

Na fotografiji avtorica razstave Špela Smolej Milat. Ob njej pastirska oprema, ki je bila last Jakoba Pečarja - Španovga Joka, zadnjega kranjskogorskega srenjskega pastirja. Pastirski klubok je last družine Cuznar iz Rateč. / Foto: Nik Bertonceni

Živina, tako velika kot drobnica, je bila glavno premoženje in vir preživetja gornjesavskega kmeta. S sušenim mesom so se prehranili skozi celo leto, mleko in mlečni izdelki so bili poleg prehrane vir dohodka ali plačilno sredstvo. Iz volne in strojene kože so izdelali topla oblačila za mrzle alpske zime, celo rogovi niso šli vedno v nič. Vse do konca 19. stoletja so v planinah prevladovali ovce oz. drobnica. Leta 1833 je bilo več kot 7700 glav živine v Gornjesavski dolini, od tega več kot 5000 ovc. Vsaka kmetija je imela še nekaj koz, ki so se pasle skupaj z ovcami, ter kakšnega prašiča. Konje pa so posedovali le najbogatejši

kmetje. Z uvajanjem hlevske živinoreje se je zmanjševal delež drobnice na račun povečanega števila goveje živine, a šele v drugi polovici 19. stoletja so jih po številu začela prehitevati goveda. Za pomen: leta 2010 je bilo v občini Kranjska Gora 168 kmečkih gospodarstev z 985 glavami velike živine.

Planšarski letni cikel

... je na razstavi lepo prikazan tudi v šegah in navadah. »Praznik pastirjev je bil na Jurjevo, 23. aprila. Ob sv. Juriju – po rateško Jurnu – so pastirji nastopili službo ter oprane in ostrižene ovce zagnali v nižje ležeče pašnike Karavank, kjer so se pasle tudi jeseni pred vrnitvijo v

domače hleve. Črednik (tudi čednik, srenjski pastir) je z rogom naznanil, naj vaščani priženejo živino, da jo bo gnal na pašo.« Ena od fotografij prikazuje, kako se npr. krave leta 1972 vračajo z dnevnice pašne. »Govorila sem s starejšima Ratečanoma, ki se še dobro spominjata prizora, ko je vsak dan prišlo sto krav v vas – in prav vsaka je zavila v svoj hlev,« je spomine obudila Smolej Milatova.

Omenimo še praznik sv. Ahaca 22. junija oziroma t. i. kozarijo. »Po pašnikih v Karavankah so pasli ovce do dneva, ki je bil po rateških nepisanih zakonih že od pamtveka določen za zagon ovc in koz v Planico ali v planico pod Mangartom. Preden

pa so jih zagnali v planino, so jih na dan sv. Ahaca pomolzli, prinesli mleko pred 'farovž' in ga posirili v 350-litrskem bakrenem kotlu. Sir in skuto so dali župniku, da bo vsako nedeljo med vso pašno dobo zmolil očenaš za zdravje in dobro pastirjev in živine v planini. Sirjenje pred 'farovžem' so imenovali kozarija.«

Kot pravi Špela Smolej Milat, o pastirjih kroži stereotip, da so pasli otroci ali kak vaški ubožec. »V resnici je bilo pastirju v planini zapano največje premoženje kmetije.«

Ljudsko izročilo

»Vse te domače živali so prisotne tudi v ljudskem izročilu, kar kaže na to, kakšen pomen so imele v življenju ljudi nekoč. Še danes z njimi vlečemo vzporednice s človeškimi lastnostmi (na primer črna ovca), najdemo jih v mnogih rekah in pregovorih (Najprej krav'ca, potem pa štal'ca), jagnje posebej nedolžnost ...« Veseli pastir Simona Gregorčiča je oda svobodi na planini, ki je pastir ne bi zamenjal niti za vladarsko žezlo. In tudi Josip Lavtizar je leta 1906 pisal, kako bi si marsikak turist želel osvojiti veličastno Ponco, a »doslej ni stal na njeni oholi glavi nihče razen kakega predrznega rateškega pastirja«. Za Kekca pa tako vsi vemo, saj so povesti Josipa Vandota zagotovo najbolj znan slavospev prebrisanemu pastircu v slovenski (mladinski) literaturi.

Sirarski kotel za sirjenje mleka na odprtem ognjišču

Kultura

Aljoša Ternovšek, prejemnik nagrade julija za izjemno igralsko stvaritev **Stran 14**

Zanimivosti

Dolgoletni natakcar Petar Stojanović je napisal knjigo »Tu kdo streže?«. **Stran 15**

Zanimivosti

Minilo je 250 let od smrti našega največjega čebelarja Antona Janše. **Stran 16**

Od petka do petka

Predsednik vlade Robert Golob z županom Občine Prevalje Matijo Tasičem med ogledom odprave posledic poplav.

/ Foto: Daniel Novakovič/STA

Policija je vzpostavila okrepljen nadzor na najbolj kritičnih mejnih območjih s Hrvaško. / Foto: Gorazd Kavčič

Janko Lovše z ženo Nino ob zmagovalni – najtežji buči.

/ Foto: Mozirski gaj

Vlada na Koroškem: Čim bolje sanirati vodotoke

SIMON ŠUBIC

Vlada na obisku na Koroškem

Vlada je bila v sredo na delovnem obisku na Koroškem, kjer pospešeno odpravljajo posledice avgustovske ujme. Predsednik vlade Robert Golob je ob tej priložnosti napovedal, da bo prihodnji teden na terenu bistveno več mehanizacij in trideset novih ekip, saj je po njegovih besedah treba še več dela vložiti v sanacijo vodotokov, da se struge jeseni čim bolje očistijo. Obenem je obljubil, da bodo 222 družin, ki so v ujmi utrpeli škodo, višjo od 150 tisoč evrov, začeli v kratkem klicati na individualne pogovore, da jim bodo svetovali, kako si povrniti domove in kako jim bo država pri tem pomagala. Škodo po avgustovskih poplavah je sicer prijavilo več kot 10.300 družin, od tega jih je okoli sedem tisoč s škodo do 30 tisoč evrov. Za slednje bo vlada poskrbela s sistemskimi ukrepi. Premier je prizadete družine pozval, da naj se s kakršnikoli vprašanji obrnejo na novo klicno številko 114. Glede gradnje nadomestnih domov je Golob povedal, da je na prvem mestu varnost ljudi, o teh domovih pa bo odločala stroka, ki že pripravlja ustrezne podlage. »Ko bomo

imeli podlage, bomo ljudi obvestili, vendar hitrih rešitev za nadomestne gradnje ne more biti,« je dejal in dodal: »To zimo morajo ljudje preživeti na varnem. Žal tisti, ki so na ogroženih območjih, ne bodo doma in tudi ne še v novih domovih.« Kot pričakuje, bi lahko prihodnje leto tam, kjer bodo imeli zemljišča, pri gradnji teh objektov finančno pomagali ali pa jih bo zgradila država, kar bo jasno predpisano v zakonu o obnovi in razvoju, ki bo sprejet do konca leta.

Okrepljen nadzor ob meji s Hrvaško

Policija je na najbolj kritičnih mejnih območjih predvsem s Hrvaško v sredo vzpostavila okrepljen nadzor, saj je letos obravnavala že več kot 41 tisoč tujcev, ki so nedovoljeno prešli državno mejo, prijeli pa so tudi že 275 tihotapcev ljudi. Tako direktor uprave uniformirane policije na Generalni policijski upravi Marko Gašperlin kot notranji minister Boštjan Poklukar sta ob tem zagotovila, da pri okrepljenem nadzoru meje s Hrvaško ne gre za vnovično vzpostavljanje notranjega nadzora na meji, kot ga izvaja Avstrija na slovensko-avstrijski meji, ampak za okrepljene izravnalne ukrepe, ki jih v policiji že ves čas izvajajo na obmejnih območjih. Na policiji ob

tem ugotavljajo, da se število nedovoljenih prehodov meje v EU letos povečuje, kar še posebej velja za t.i. zahodno balkansko pot. Minister Poklukar je povedal, da ukrepa vzpostavitve notranjega nadzora na meji s Hrvaško trenutno ni na mizi, ni pa te možnosti izključil. Hrvaške oblasti komentirajo, da je bila poteza Slovenije pričakovana in da ne gre za grožnjo schengenskemu območju.

Rupar napoveduje ustanovitev stranke

V Inicijativni Glas upokojencev in Inštitutu 1. oktobra pod vodstvom bivšega tržiškega župana in nekdanjega poslanca SDS Pavla Ruparja napovedujejo kazensko ovadbo zoper premierja Roberta Goloba zaradi zanemarjanja reševanja razmer v zdravstvu in nevestnega opravljanja funkcije v vlogi ministra za zdravje. Njihovi predstavniki so v torek obiskali tudi državni svet z željo, da jim bo z njegovo pomočjo uspelo v parlamentarni postopek spravitvi njihove predlog zakona o interventnem dodatku k pokojninam. Rupar je na torkovi novinarski konferenci še napovedal, da bodo na naslednjem shodu upokojencev v sredini oktobra odločali tudi o ustanovitvi stranke Glas upokojencev.

Trboveljski učitelj med najboljšimi na svetu

Učitelj Srednje tehniške in poklicne šole Trbovlje Uroš Ocepek se je na letošnjem izboru za najboljšega učitelja na svetu v konkurenci več tisoč učiteljev že uvrstil med petdeset najboljših. Zmagovalca bodo 8. novembra razglasili na generalni skupščini Unesca v Parizu, ki priznanje in nagrado za najboljšega učitelja na svetu v višini milijon dolarjev vsako leto podeljuje skupaj s Fundacijo Varkey (Varkey Foundation). Ocepek je bil lani s strani iniciative Učitelj sem! Učiteljica sem! razglašen za učitelja leta v Sloveniji.

Rekordni buči

V soboto je na Koroškem v soorganizaciji Mozirskega gaja potekalo že 13. državno prvenstvo v tekmovanju za najtežjo bučo. Za naslov najtežje buče se je potegovalo devet buč velikank, zmagala pa je 842-kilogramska buča, ki je zrasla na njivi Janka Lovšeta iz Trebnjega. Za naslov najdaljše buče so se potegovali štiri buče, najdaljša pa je bila 242-centimetrov dolga buča Martina Jeharta iz Slovenj Gradca. Obe buči sta postali novi absolutni državni rekorderki. Lovše je pridelal tudi najlepšo bučo in najtežjo lubenico. Tehtala je 53 kilogramov.

Slovinci v zamejstvu (922)

Zeleni sijaj povezuje mlade

JOŽE KOŠNJEK

med sosedi

Kmalu bo minilo deset let od začetka sodelovanja treh srednjih šol iz treh sosednjih držav: Državnega znanstvenega liceja France Prešeren iz Trsta, Zvezne realne gimnazije za Slovence v Celovcu in Srednje šole in gimnazije Biotehniškega centra Naklo iz Strahinja. Od leta 2015 so šole samoiniciativno sodelovale v projektu Mini Slaviti, med letoma 2017 in 2019 pa že v projektu Slaviti – Sl (Slovenija), av (Avstrija) in it (Italija) v okviru programa Erasmus plus. Novembra leta 2021 pa so šole nadaljevale sodelovanje v Erasmusovem projektu Zeleni SljAj, ki bo končan konec februarja prihodnje leto.

Zakaj Zeleni SljAj? Koordinatorica projekta na strahinjski srednji šoli in

gimnaziji Bernarda Božnar je povedala, da želijo s projektom ozavestiti mlade s pomenom Agende 2030, ki jo je sprejela Organizacija združenih narodov. Z njo vsakega od nas nagovarja, naj po svojih močeh prispevamo k blaženju podnebnih

sprememb. Ta misel je vodilo projekta. Dijaki teh šol so se doslej na izmenjavah že srečali v Strahinju, v Trstu in pretekli teden v Celovcu. Projekt je tudi priložnost, da učitelji izmenjajo izkušnje in dobre prakse iz projektnega dela z mladimi, pravi

Bernarda Božnar, ki je skupaj s koordinaticama Ireno Pecckiar iz Trsta in Sandro Lampichler iz Celovca na strahinjski šoli odgovorna za izpeljavo projekta. Dijakinjam in dijakom, ki sodelujejo v izmenjavah v okviru projekta, so priznani tudi določeni deli iz učnega načrta na njihovih šolah.

Pretekli teden je dvajset dijakinj in dijakov iz treh šol gostila Zvezna realna gimnazija za Slovence v Celovcu. Iz

Strahinja so bili v koroškem glavnem mestu Katja Janša, Tina Langerholc, Neja Ilenič, Ana Bahar, Ajda Bizjak in Nejc Skumavec, z njimi pa tudi profesorici Bernarda Božnar in Marija Jerše. Spoznali so Celovec in koncept trajnostnega mesta, ki ga je predstavil podžupan, koroški Slovenec mag. Lojze Dolinar. Obiskali so Žihpolje, hidroelektrarno v Borovljah in skrb za ribji zarod, sotesko Čepo in njene bogate vodne vire, zeleni turizem in gorsko kmetovanje v dolini Poden ter kolonijo opic v Landskroni. En dan so namenili pisanju člankov in pripravi razstave fotografij. Najboljše so bile nagrajene.

Sklepne prireditve v avli slovenske gimnazije v Celovcu so se udeležile tudi ravnateljice treh sodelujočih šol: Loredana Guštin iz Trsta, Andreja Ahčin iz Strahinja in Rihard Jernej, namestnik Zalke Kuchling, ravnateljice Zvezne realne gimnazije za Slovence.

Dijaki v projektu sodelujočih šol, koordinatorice in ravnateljice na zaključku izmenjave v Celovcu / Foto: Jože Košnjek

Po svetu

Enajsti september 1973

Zakaj se 50 let pozneje spominjamo 11. septembra 1973, dneva, ko je bil v državnem udaru ubit čilski predsednik Salvador Allende? Zato, ker se je tistega dne začel postopek uvajanja novega kapitalističnega reda tega sveta ...

MIHA NAGLIČ

Enajsti september 2023

Našo razlago začnimo z letošnjim enajstim devetim. »Enajsti september 2023. Lep, prekrasen ponedeljek. Zgodaj zjutraj je ulice Santiaga še močil dež, kasneje pa se je zjasnilo, tako da so zasneženi vrhovi Andov, ki obdajajo prestolnico, zažarele v slepečem zimskem soncu. Kakor da bi se tudi narava z vso to topljo svetlobo hotela pokloniti tistim, ki so se tega dne (in pred tem seveda že ves september) zbirali na ulicah in trgih, pred nekdanjimi zaporji in mučilnicami, in se spominjali svojih najbližjih, ki jih že dolgo ni več.« Tako svoje poročilo o letošnjem enajstem septembru začel je novinar in publicist Branko Soban. In doda: »Prelomni in žalostni dan pred petdesetimi leti je bil za Čile in ves svet usoden predvsem zato, ker je bil 'golpe de estado' /državni udar/ uvod v novo svetovno neoliberalno ekonomijo. V doktrino šoka in 'disaster kapitalizma', kot temu slikovito, a popolnoma točno pravi Naomi Klein. Neoliberalizem, rojen v Čilu, ki je postal nekakšen ekonomski laboratorij 'čikaških dečkov' Miltona Friedmana, pol stoletja po krvavi drami v Santiagu še vedno

obvladuje svetovno politiko in gospodarstvo. In svet tudi zaradi podnebnih sprememb, ki so posledica nekontroliranega razvoja, gornje za profitom in namerne uničevanja narave, nezadržno peha v propad. Sedanji čilski predsednik Gabriel Boric, ki ima hrvaške korenine, je ob nastopu mandata dejal, da je Čile po udaru v resnici postal zibelka neoliberalizma, zdaj pa je prišel čas, da postane tudi njegov grob. Pogumna ideja, ki pa za časa njegovega mandata zagotovo ne bo uresničena. Kapital tega namreč ne bo dovolil.« / Preberimo še eno razlago, avtor je Ali Žerdin, urednik Sobotne priloge Dela. »Enajsti september 1973 je redefiniral koncepte države in varnosti. Država v Čilu je po vojaškem udaru skrbela za t. i. nacionalno varnost in za varnost (tujih) investicij. To je počela z nasiljem, nasilje pa je uperila zoper lastne ljudi. Skrb za nacionalno varnost je hkrati pomenila ukinitve varnosti ljudi, prebivalcev. Skrb za interese globalnega vladajočega razreda je za seboj pustila družbeno opustošenje, poboje, odpravo demokracije, taborišča za politične zapornike. Restrikcije v letalskem prometu, ko se potniki pred vstopom na letalo sezuvajo, rentgenski stroji pa iščejo stekleničke s kremo

za sončenje, so restrikcije, ki zagotavljajo nacionalno varnost. Ne ogrožajo varnosti potnikov. Zmanjšujejo udobje potovanj. No, s tem se da živeti. Hkrati pa je državni udar leta 1973 iz opisa del in nalog države črtal skrb za skupno dobro. Skrb za javno dobro. Skrb za šibke. Skrb za zdrave, izobraževanje, okolje. Državni udar v Čilu je bil laboratorij, v katerem naj bi nastajal bodoči družbeni red. Marsikaj, kar je bilo z največjo brutalnostjo uvedeno po 11. septembru 1973, še danes velja za legitimno politično usmeritev.« (Vir: oba navedka sta iz SP Dela, 16. 9. 2023)

Salvador Allende

Spomnimo se zdaj še v državnem udaru ubitega predsednika. Čilski politik Salvador Guillermo Allende Gossens, po osnovnem poklicu zdravnik, se je rodil 26. junija 1908, v mestu Valparaiso, umrl 11. septembra 1973 v glavnem mestu Santiago de Chile. V svojem političnem življenju je bil poslanec, minister za zdravstvo, senator in nazadnje predsednik Čila (1970–1973). Bil je prvi socialistični predsednik, izvoljen na demokratičnih volitvah v Latinski Ameriki. Enajstega septembra 1973 je vojska pod vodstvom generala Augusta Pinocheta

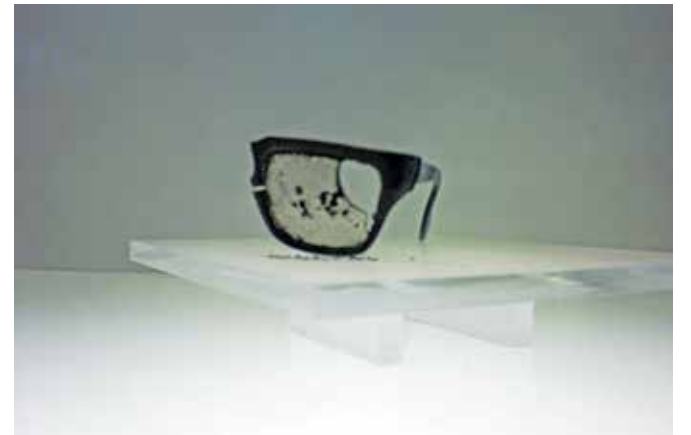
izvedla krvav državni udar, za katerim je po tistem stala vlada ZDA in Centralna obveščevalna agencija (CIA). Po zasedbi vladne palače naj bi Allende storil samomor. A natančne okoliščine njegove smrti še do danes niso povsem pojasnjene.

Salvador ni bil rešitelj

Allendejevo krstno ime Salvador v španščini pomeni (od)rešitelj. A Čila mu ni uspelo rešiti. Državo je hotel socializirati, pomagati revnim delavcem in kmetom in okrepiti javni sektor. S svojo politiko agrarne reforme, nacionalizacije rudnih bogastev in bolj pravične razdelitve bogastva je močno ogrozil interese buržoazije in tujih, posebej ameriških družb. Po vojaškem udaru se je začela brutalna šok terapija. Za vojaško represijo je poskrbela hunta generala Pinocheta. Za ekonomski del pa čilski ekonomisti (»čikaški dečki«), ki so študirali pri profesorju Miltonu Friedmanu v Čikagu, poznejšem nobelovcu za ekonomijo. To »terapijo« sta pozneje v svojih državah izpopolnila in nekoliko civilizirala britanska premierka Margaret Thatcher in ameriški predsednik Ronald Reagan in je danes splošno priznana pod nazivom neoliberalni kapitalizem ...

Pohod čilskih delavcev v podporo socialistu Allendeju, v glavnem mestu Santiagu, 5. septembra 1964 / Foto: Foto: Wikipedija

Razbita očala predsednika Allendeja v Čilskem narodnem muzeju; tja jih je leta 1985 prinesla ženska, ki jih je leta 1973 našla v palači La Moneda. / Foto: Foto: Wikipedija

Donde estan? Kje so?! Tako so na protestih spraševali sorodniki 1500 državljanov Čila, ki so izginili v času Pinochetove diktature. / Foto: Foto: Wikipedija

Nove knjige (704)

Lili Novy: Durch die Zeit / Skozi čas

MIHA NAGLIČ

»Na novo odkrivanje raznolike habsburške dediščine v deželah, ki danes obkrožajo Avstrijo! Staroavstrijka, avtorica in prevajalka Lili Novy, Elisabeth von Wailersberg, rojena Haumeder, iz Gradca/Graz je izhajala iz graške in slovenske družine (Ahačič), odrasla je v središču Ljubljane in bila kot pisateljica hitro prepoznana in cenjena v intelektualni eliti Ljubljane. Zaslovela je s prevodi slovenskega narodnega pesnika Franceta Prešerna. V nemško govorečih državah je kot samostojna avtorica večinoma neznana. Knjiga osvetljuje žensko, ki velja za eno najpomembnejših pesnic na Slovenskem, ki je prispevala h kulturnemu življenju in vplivala nanj od

preloma 19. v 20. stoletje do druge svetovne vojne. Mojemu multimedijemsku projektu kot delu v nastajanju z literarnim besedilom, spletno stranjo, povezovanjem umetnikov in znanstvenikov na Lili Novy, ki ga je prijazno podprla dežela Koroška, so sledili uspešni nastopi z umetnikom in fotografom Ladom Jakšo iz Ljubljane na Koroškem, Dunaju in v Ljubljani. Ta knjiga v nemškem in slovenskem jeziku ni le projektna dokumentacija. Prav tako ne zahteva zase, da je literarno-znanstvena strokovna knjiga, ampak je umetniško približevanje literarni umetnici Lili Novy. Prvič so tu objavljeni nemški prevodi Ivane Kampuš Novyine lirike, ki je tudi predmet multimedijske predstave. Janko Ferik

portret v Obrazih Josipa Vidmarja. Ta je svojo prijateljico namesto pesnica nazival z besedo »poetesa«, da se sliši še bolj imenitno. Njene pesmi so prišle na vrsto šele pozneje. Zdaj pa sem v tej knjigi lahko končno prebral celovito predstavitev njenega življenja in dela. Nanjo spominja tudi po njej imenovana dvorana v Cankarjevem domu, njeno ime nosi vrt

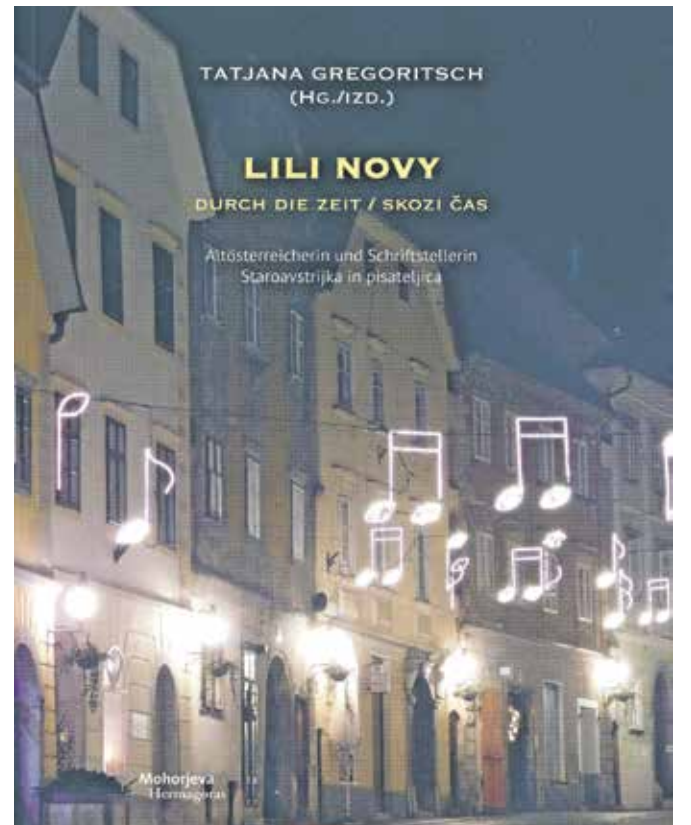
portret v Obrazih Josipa Vidmarja. Ta je svojo prijateljico namesto pesnica nazival z besedo »poetesa«, da se sliši še bolj imenitno. Njene pesmi so prišle na vrsto šele pozneje. Zdaj pa sem v tej knjigi lahko končno prebral celovito predstavitev njenega življenja in dela. Nanjo spominja tudi po njej imenovana dvorana v Cankarjevem domu, njeno ime nosi vrt

Tatjana Gregoritsch, Lili Novy: Durch die Zeit / Skozi čas, Mohorjeva, Celovec, 2023, 172 strani

znanca, ki je pred mnogimi leti stanoval v hiši Lili Novy na Starem trgu 11a v Ljubljani, kjer me je ob vhodu vanjo pozdravil pesniččin doprsnik. S pesnico pa sem se prvič malo bolje seznanil, ko sem bral njen besedni

portret v Obrazih Josipa Vidmarja. Ta je svojo prijateljico namesto pesnica nazival z besedo »poetesa«, da se sliši še bolj imenitno. Njene pesmi so prišle na vrsto šele pozneje. Zdaj pa sem v tej knjigi lahko končno prebral celovito predstavitev njenega življenja in dela. Nanjo spominja tudi po njej imenovana dvorana v Cankarjevem domu, njeno ime nosi vrt

ob hiši slovenskega PEN-a ob Cankarjevi cesti. Škoda, ker ni ta zlahtna dama tudi sama napisala spominov, njeno življenje v letih 1885–1958 je bilo res evropsko že v časih, ko današnja EU še v mislih ni bila mogoča.

Igramo eden za drugega

Aljoša
Ternovšek

Aljoša Ternovšek, Štajerec iz Ljubljane, je član igralskega ansambla Prešernovega gledališča od leta 2011. V teh letih je nanizal več prepoznavnih odrskih likov, pred nedavnim pa je prejel nagrado julija za vlogo Petra v predstavi Deževen dan v Gurlitschu.

IGOR KAVČIČ

Štajerc v Ljubljani je sicer znana Partljičeva komedija, hkrati pa je tudi oznaka za vse, ki ste se iz rodne Štajerske preselili – recimo na delo – v Ljubljano. Kaj je potem Štajerec v Kranju?

Ta Štajerec je v bistvu razseljen. Sem iz Maribora, živim v Ljubljani, delam v Kranju, žena Lada pa je iz Zadra. Pravzaprav imam štiri lokacije, okrog katerih redno krožim, k tem pa lahko dodam še Zagreb. Moja dnevna migracija je v Kranj, a redno vzdržujem tudi obiske vseh drugih lokacij, ki so prav tako moj dom.

Vaš prvi stalni angažma je bil v Mestnem gledališču ljubljanskem, nato ste bili nekaj let v Mestnem gledališču Ptuj, da bi leta 2011 prišli v Prešernovo gledališče, ki se je v tem tisočletju začelo uveljavljati tako v slovenskem prostoru kot širše. Ste takrat morda pomislili, da boste spet igrali v provinci?

S tem nikoli nisem imel težav, konec koncev sem iz MGL šel na Ptuj in bil tam edini zaposleni igralec. Vedno mi je bilo fino delati v nekem novem okolju, v katerem sem imel možnost razvoja. V MGL bi lahko vedril do konca življenja, imel sem službo za nedoločen čas, a sem vendarle želel nekaj več. Šel sem na Ptuj, kjer sem deloval v času gledališkega razcveta, imeli smo štiri premiere in po dvesto ponovitev na sezono. Ko je prišel čas za slovo od Ptuja, sem bil nekaj časa na svobodi, potem pa se je ponudila priložnost za Kranj.

Kaj vas je tvorej vodilo pri odločitvi, da ste se pridružili kranjskemu igralskemu ansamblu?

To, da se v Kranju dobro dela in da ima gledališče odlično igralsko ekipo. Kot sem dejal ob podelitvi julije, si v tem trenutku ne želim v nobeno drugo gledališče, zato ker mislim, da takega vzdušja in take energije ni v nobenem slovenskem gledališču. Za to dam roko v ogenj. Poleg tega pa so mi bližje manjše ekipe, ki pomenijo tudi eno tako malo »intimno« organizacijo. Seveda pride tudi do medsebojnih trenj, a v našem gledališču se nimaš kam umakniti. Nas ni štirideset in več, kot na primer v ljubljanski Drami, kjer se pač ne družiš z vsemi – in kaj potem. Tu

Aljoša Ternovšek, dobitnik nagrade julija / Foto: Tina Dokl

ni tega izhoda, bega, umika, zato pa se iz dneva v dan učimo strpnosti. Zdi se mi, da kar dobro uravnavamo medosebne odnose.

Hkrati pa v vsaki predstavi vsi eden za drugega dajemo vse od sebe. Ko eden od nas dobi priložnost, ga v tem absolutno vsi podpremo. To se odraža tudi v predstavah in rezultatih, ki jih dosegamo. Pa tu ne gre samo za nagrade, ampak za naše predstave nasploh.

Sicer pa se je tistega leta zgodilo res veliko. Dobil sem sina, treba je bilo kupiti stanovanje, služba v Kranju ... Same lepe stvari.

Tudi gostujoči režiserji skorajda brez izjeme radi potrdijo, da je v Prešernovem gledališču res lepo delati ...

O tem govorim, da vedno delamo po svojih najboljših močeh, kar opažajo tudi režiserji in drugi gostujoči sodelavci pri predstavah. Seveda kdaj kakšna predstava tudi ne uspe najbolj, a nikoli zato, ker se nekomu od igralcev ne bi dalo.

Že leto, dve po prihodu ste s soigralci v predstavi 25.671 o izbrisanih trkali na vest občinstva. Kako se spominjate predstave?

Predstava ima posebno mesto v mojem življenju, saj je imela kar močan vpliv na takratno družbeno realnost. Ogromno se je pisalo o izbrisanih prav zaradi te predstave, sprožena je bila celo ideja za spomenik izbrisanim, pa ni »šlo skozi«.

Vsaka predstava je bila konkreten dogodek, na

Poljskem, Slovaškem, po vseh republikah bivše države in seveda po Sloveniji. Res je bila direktna in neizprosna, nihče ni mogel ostati hladen, pa naj je razmišljal v eno ali drugo smer. Predstava nam je kot gledališču tudi odprla veliko vrat, ki so še danes odprta za nas. Na neki način nas je postavila na zemljevid dobrih gledališč iz tega dela Evrope.

Na predstave v Kranj prihaja tudi vedno več gledalcev iz Ljubljane. Nekoč se je zdelo, da je iz glavnega mesta v Kranj dlje kot v obratni smeri.

Ko smo na Borštnikovem srečanju pred petimi leti dobili skupinsko nagrado za uprizoritev Naš razred, je nekdo napisal, da je kranjsko gledališče najbolj podcenjeno gledališče v Sloveniji, s čemer sem se še kako strinjal. Mislim, da je zdaj drugače. Vse pogosteje vidim v dvorani gledališke kolege, ki nas prihajajo gledat. Zadnja leta ne mine več Borštnikovo srečanje brez naše predstave, s slovenskim besedilom smo vselej prisotni na domačem Tednu slovenske drame, dobivamo nagrade na mednarodnih festivalih, precej gostujemo. Vse to je rezultat deset in več let dobrega dela.

Ko vas spremljam v predstavah, imam vedno znova občutek, da lik, ki ga igrate, premislite do potankosti, in ne zgolj kot vlogo, ki jo imate odigrati. Kako pristopate k posameznim vlogam?

Vedno razmišljam tako o liku kot o celoti predstave.

Zanima me predvsem, kaj bomo skupaj naredili, kaj skozi predstavo sporočili in kaj v tej celoti predstavlja moja vloga. Postavim se pred vprašanje, kaj moram iz te vloge dobiti, da lahko deluje celota. Če gre za Petra iz predstave Deževen dan v Gurlitschu, mora ta biti slabič, a vseeno človek iz krvi in mesa. Nismo vsi dobri niti slabi. Trudil sem se liku vdahniti neko življenjskost.

Rad imam, da z vlogo rasteš zlagoma do premiere, a vedno ne gre tako. Pri Gurlitschu je bil študij zelo kratak. Za ta zahtevni zalogaj smo imeli zelo malo časa in na koncu je celota tako rekoč v trenutku skočila skupaj. Z režiserjem Sebastijanom Horvatom se poznavam od Srednje šole naprej in Gurlitsch je bil najina 15 skupna profesionalna predstava. Iz mene zna potegniti nekaj, česar doslej še ni videl, jaz sam pa tudi ne.

So vam vloge in z njimi predstave, ki so vsebinsko povezane z aktualnim časom in prostorom, bližje? Menite, da mora biti gledališče tosmerno angažirano?

Gledališče je prav to. Če ne odslikava trenutka, v katerem živimo, potem nima smisla. Pri tem ne mislim samo na politiko, gre tudi za medsebojne odnose, ki se spreminjajo zaradi sistema, v katerem živimo. Vsaka predstava mora odslikavati sedanost in komunikirati z njo. Predstava, ki ne komunicira s sedanostjo, je dolgočasna, vsaj meni. Tudi ko gre za klasično besedilo, mora režiser v njem znati poiskati tisto, kar korespondira s sedanostjo.

Kaj igralcu v majhnem repertoarnem gledališču, kjer vsako leto igra v vsaj treh od petih predstav, lahko da ustvarjalni zagon?

Vedno, kadar pride do krize, se spomnim konca srednje šole in sprejemnih izpitov na akademiji. Na gimnaziji mi je bila igra hobi, ko sem naredil sprejemne izpite na akademiji, pa sem se v trenutku zavedal, da je moj hobi postal moj način življenja. Ko pride do krize, si vedno rečem, daj, spomni se, stari moj, kako smo uživali, ko smo v šolskih letih delali predstave. In se spomnim te ljubezni do gledališča. Ta je kot cvet, ki ga vseskozi zalivam, ko začne malo veneti, ga spet zalijem, poduham in grem naprej.

Več let ste bili kolumnist časnika Večer in lani je izšla tudi knjiga vaših kolumn, ki je bila za vas posebno preseñenje ...

Z očetom že leta in leta tekmujeva, kdo bo koga bolj presenetil ali pa nahecal. Tokrat je to povezano z dogodkom, ko sva midva z Lado in njunimi najboljšimi prijatelji presenetila moje starše za zlato poroko. Ničesar nista vedela, mislila sta, da samo prideva na obisk, jaz pa sem jima zavezal oči in ju peljal na praznovanje. Točno vem, da je oče naslednji dan začel razmišljati, kaj bo on meni naredil za mojo petdesetletnico. In se je zgodila knjiga, katere iniciator je bil on. Dogovoril se je z založbo, Večer je odstopil kolumne in jaz nisem mogel verjeti, ko sem knjigo držal v rokah.

Kot priljubljeni voditelj televizijskega kviza Vem vselej na koncu opozorite ljudi, naj mislijo s svojo glavo.

Ker bi bilo fino, če bi bilo res tako. Ampak to je dvorezen meč; lahko nekdo misli s svojo glavo, pa je to lahko hudo slabo za druge ljudi, zato je prvi del: pazite nase in na druge; in nato sledi: in mislite s svojo glavo.

Igralci običajno, še zlasti čez poletje, zunaj gledališke sezone posnamete kakšen film, nadaljevanko. Tudi vi ste jih nekaj posneli. Je kaj novega v načrtu?

Pri nas ne tem področju je, kot je. Snema se malo, da prideš zraven, je včasih treba imeti tudi nekaj sreče. Sam ne hodim trkat na vrata režiserjev, seveda pa bi želel več snemati, ker obožujem film tudi kot medij. Moje povprečje je en film na sedem let. Mislim, da je ravno letos minilo toliko od mojega zadnjega Slovenija, Avstralija in jutri ves svet.

Nakranjskemodruvasbomo videli januarja v predstavi Harun in morje zgodb z režiserko Ivano Djilas. Že razmišljate na to temo?

Čez poletje sem že prebral to knjigo Salmana Rushdieja in sem navdušen. To je pravljica za otroke in odrasle od 10 do 99 let. Nisem še dobil dramatisacije, tako da še ne vem, kako bo vse skupaj videti niti kako se bo režiserka lotila tega besedila. Mislim, da bo kar izziv to deželo z vsemi pravljicnimi liki postaviti na oder. Komaj čakam in se že veselim vaj.

»Vedno razmišljam tako o liku kot o celoti predstave. Zanima me predvsem, kaj bomo skupaj naredili, kaj skozi predstavo sporočili in kaj v tej celoti predstavlja moja vloga.«

Zanimivosti

Kot s kolesom s Triglava, ko te gamsi obmetavajo s snežnimi kepami

Radovljčan Petar Stojanović je natakar že več kot dvajset let. Ker je tudi izjemno ustvarjalna osebnost in ker meni, da v nasprotju s kuharji, ki so v zadnjem obdobju postali pravi zvezdniki, o natakarih ne vemo tako rekoč nič, se je odločil, da napiše knjigo, v kateri ima glavno vlogo – natakar. Takšen, kot je on in številni njegovi kolegi. Največkrat spregledani vezni člen med kuhinjo in našo mizo. V knjigi *Tu kdo streže?* odpira vrata v skrivnostni svet, ki ga opisuje z neverjetno svežino, brutalno iskrenostjo in izjemnim humorjem.

MARJANA AHAČIČ

»Ejga. Alo! Šef! Kolega ... Staf? – Dovolite, da vam pomagam. Natakar bo kar v redu. Tudi, če rečete oprostite, ne bo nič narobe. Mogoče vam je iz šole ostala nava-da, da ste dvignili roko, če ste hoteli kaj vprašati ali oditi na stranišče? V restavracijah je enako. Samo ne mahajte mi, kot da usmerjate promet na letalonosilki ...«

Tako se pod naslovom *Kako mi je ime*, začena eno poglavij knjige s pomenljivim naslovom *Tu kdo streže?* in še bolj pomenljivim podnaslovom *Kaj si natakarji pravzaprav mislimo o vas.*

Napisana je iz prve roke in brez (samo)cenzure, najbrž na mah, tako kot se tudi bere. Sestavlja jo 43 kratkih poglavij, v katerih, kot pravi avtor, izveste, kakšni gostje so Italijani, kako se spoznavati z Madžari, kdo pušča najboljšo napitnino, kako je videti japonska poroka, kakšni so odnosi med natakarji in kuharji in tudi kaj najraje jedo Nemci, kako »preživeti« obisk izraelskih gostov in številne druge zanimive zgodbe iz življenja te največkrat spregledane skupine profesionalcev. Po krivici spregledane, se bo zagotovo strinjal vsak, ki bo knjigo prebral.

Ko bom velik, bom natakar

Štiridesetletni Petar Stojanović je obiskoval srednjo gostinsko in turistično šolo v Radovljici in nato šolanje nadaljeval na blejski višji strokovni šoli za gostinstvo in turizem, a je študij v drugem letniku opustil in se zaposlil kot natakar.

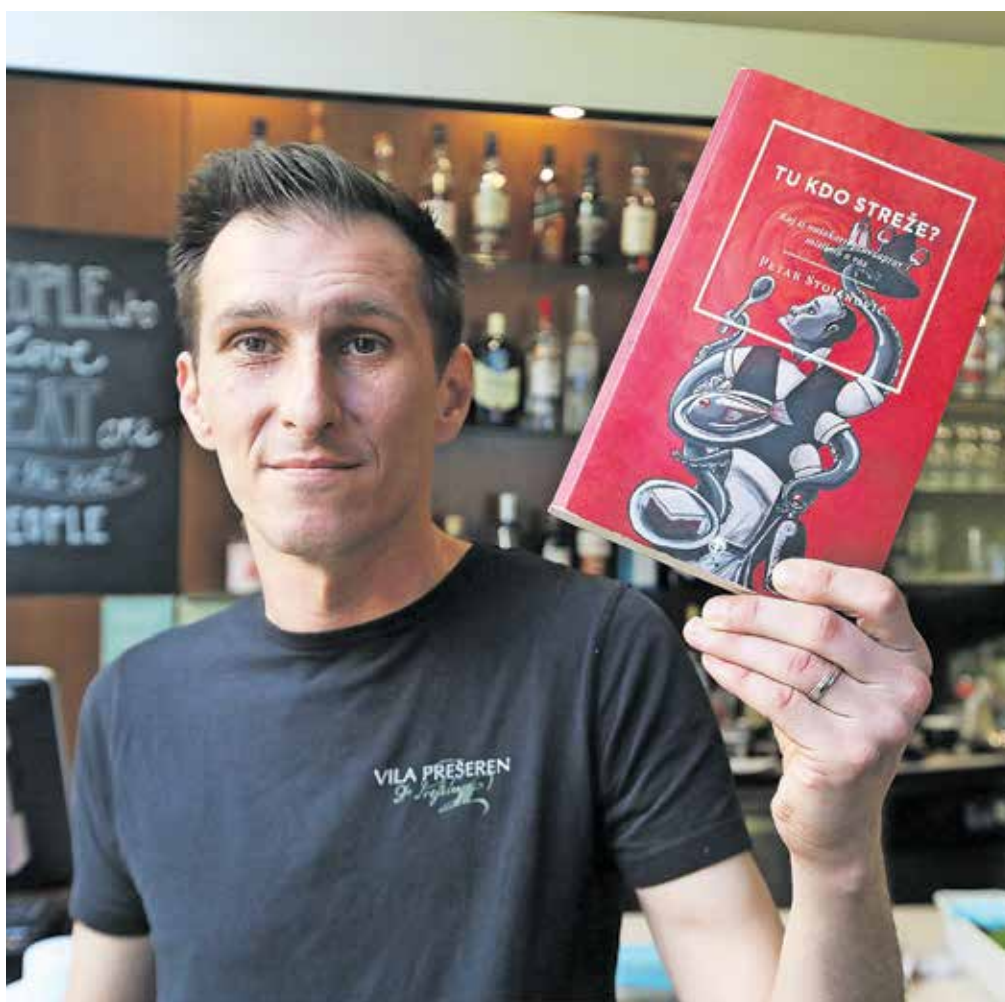
Zakaj se kdo pri zdravi pameti odloči za ta poklic, se sprašuje, preden se v knjigi loti gostov, odnosov, hrane, pijač in napitnin. »Drugače je, če si glasbenik, slikar, igralec, fizik ... Ne poznam nikogar in tudi verjamem, da na tem svetu ni nikogar, ki bi se rodil z darom za streženje. Ni ga človeka, ki bi že kot otrok začutil, da je njegovo življenjsko poslanstvo služiti drugim ljudem,« ugotavlja.

»Ko so me v osmem razredu osnovne šole vprašali,

kaj bi rad počel v življenju, in mi rekli, da se moram odločiti za poklic, ki ga bom opravljal do konca življenja, in se s tem vpisati v srednjo šolo, ki me bo za ta poklici izučila, je bila glava prazna. Totalna tema ... Zakaj mislite, da se vsi odličnjaki vpišejo v gimnazijo? Zato, da dobijo dodatna štiri leta za premislek, kaj jih veseli. Jaz nisem bil med odličnjaki, zato sem šlo izbral na podlagi fizičnega videza. Med informativnimi dnevi sem šel najprej pogledat na ekonomsko. In tisto, kar sem videl, mi ni bilo všeč. Gostinska pa je bila nova in velika. Telovadnica za tri tiste na ekonomski. Saj ne, da bi bil zagret športnik, a že sama misel, da te po urah mentalnega utrujanja spustijo v ta veliki prostor, da se zbežljaš, je bila prelomna za odločitev.«

Ne bi šel raje trenirat tigrov?

Nato je po štirih letih kot študent potreboval denar. Pa je šel delat v strežbo. »Saj je samo, dokler si ne najdeš česa boljšega, sem si pravil. A se človek zabubi, navadi se, kakor se uho navadi na najljubši punk band, z leti ne deluje več tako glasno, nekako se sprijazni z usodo, prilagodi se razmeram in ni mu hudega. Sčasoma dojamem, da mu ni slabo. Da zna biti natakar lep poklic. Nisi samo sluga. Si svetovalec, zaupnik, poznavalec hrane in pijače, psihiater, zabavljač, prijatelj ... Dokler člo-

Petar Stojanović / Foto: Gorazd Kavčič

vidim, da sem nekomu polepšal dan,« razmišlja, preden začne nizati zgodbe, drugo za drugo.

O kavi, ki ima nešteto imen in oblik, o trenutku, ki se zgodi vsakemu natakarju, kadar mu situacije uide z vjetimi in »zaplava«: »V kuhinji naročilo še ni gotovo, čeprav je kuhar rekel, naj pridem čez dve minuti in sem prišel čez pet. Še huje je, ko me čaka polovica naročila. Dru-ga polovica pa je na poti k

O Italijanih, Nemcih in ...

Piše o Italijanih, ki znajo uživati v življenju in ki se v šolah, tako se zdi natakarjem, namesto tujih jezikov učijo kulinarike in so mojstri uživanja hrane. »Ne pustijo se motiti. Zraven lahko izbruhne vulkan, pa ne bodo niti trznili. Arheologi pravijo, da se je taktar, ko je izbruhnil Vezuv in pokril Pompeje, vse dogajalo tako bliskovito, da ljudje niso mogli pobegniti. V resnici so hoteli samo do konca pojesti kosilo ...« Pove, da je, kadar se v lokalu oglasijo Nemci, dobro poleg osnov nemškega jezika poznati tudi stare merske enote, kot so ducat, osminka, oral, seženj, poltovornjak, ped, komolec in čovelj. »Vina na kozarec naročajo, kot 'daj mi ahtel bele-ga' ali 'prosim viertel rdečega'. Pa ti zdaj preračunavaj v litre in decilitre ...«

Sicer pa pravi, so Nemci gostje, ki pričakujejo kvaliteto in vedno pustijo napitnino. »Če Nемец ne pusti nič, potem najverjetneje ni Nемец ali pa si ga užalil, ker si mu rekel, da je mercedesa rja na kolesih in da elf na

tem prvenstvu pač nima nobenih šans ...«

In doda, da seveda po vsem svetu domači gost velja za največjega težaka. »Kako prepoznaš Ljubljana? To je tisti, ki v polnem lokalu dviguje roko, še preden se usede. Ko pridem do mize, pa: 'Hm, še ne vemo.'«

Tudi tisti »A tu kdo streže?« v naslovu je iz poglavja o domačih gostih ... »Zdaj je videti, kot da sovražimo vse domače goste. Ne, večini jih je dobrih! Spoštljivi in prijazni so, le potrpežljivost bo treba še povaditi. Tudi radodarni znajo biti. Celo Gorenjci, naj samo še kdo reče, da so škrti. Štajerci so tisti, ki ne puščajo nič.«

Še vse o kavi

»Dober dan, izvolite.«

»Kavo.«

»Kakšno pa?« Že iz izkušenj vem, da bo trajalo.

»Ja, kavo!« zdaj že malo odrezavo.

»Ja, kavo, ampak kakšno, gospod?« zdaj tudi jaz malo razdražljivo.

»Navadno kavo.«

Tako opiše eno skrajnost pri naročanju, pa tudi

drugo: »Imela bi brezkofeinski latte macchiato, z več pene, a vseeno ne pre-malo mleka, v srednji šalčki. Kava naj teče največ šest sekund in temperatura mleka naj bo natančno 70 stopinj Celzija. Zraven bi še pet rjavih sladkorčkov in cimet po vrhu. Pa še največji kozarec, kar ga vaš lokal premore, mlačne vode z dvema rezinama limone.«

In vse neskončne variante vmes.

O čisto navadnih ljudeh

Petar Stojanović pravi, da njegova knjiga govori o čisto navadnih natakarih in natakarih, ki delajo v čisto navadnih restavracijah, ka-

»Zdaj je videti, kot da sovražimo vse domače goste. Ne, večina jih je dobrih! Spoštljivi in prijazni so, le potrpežljivost bo treba še povaditi. Tudi radodarni znajo biti. Celo Gorenjci, naj samo še kdo reče, da so škrti. Štajerci so tisti, ki ne puščajo nič.«

varnah, gostilnah, barih in vseh drugih čisto navadnih obratih. V njej boste lahko prebrali, pove, kaj si natakarji mislijo, medtem ko strežejo, kaj se dogaja skrito očem gostov. O vsem, kar imajo natakarji radi pri svojem poklicu pa tudi o vsem tistem, česar res »ne prebavljajo«. Za začetek na primer gostov, ki vstopijo v lokal in ne znajo izreči niti tistega iz osnov bontona: dober dan.

A trditev, da njegova knjiga govori o čisto navadnih natakarih, med katere se uvršča tudi sam, vendarle ne drži popolnoma. Peter Stojanović, sicer oče treh otrok, ki poleg službe večino časa preživi z družino, je po duši vendarle tudi umetnik. V prostem času namreč rad tudi slika, doslej je imel že štiri samostojne razstave.

Njegovo delo je tudi imenitna risba natakarja – hobotnice na naslovni strani knjige, ki je sicer že letos spomladi izšla pri založbi Primus.

Zanimivosti

Pionir čebelarstva znanja

Nedavno je minilo 250 let od smrti našega največjega čebelarja Antona Janše. Njegov rojstni dan je Organizacija združenih narodov leta 2017 razglasila za svetovni dan čebel.

NIKA TOPORIŠ

V svetu, ki ga nenehno spreminjajo in oblikujejo inovacije ter tehnološki napredek, je pomembno, da ne pozabimo na izjemne posameznike, ki so v preteklosti pustili neizbrisni pečat na določenem področju. Eden takšnih posameznikov v zgodovini Slovenije je bil zagotovo Anton Janša, priznan čebelar, ki velja za pionirja čebelarstva in čebelarstva znanja. Pred kratkim, 13. septembra, smo zaznamovali 250. obletnico Janševe smrti. O njegovem prispevku je spregovorila Tita Porenta, profesorica zgodovine in dipl. etnologinja iz Čebelarstva muzeja Radovljica.

Janša, rojen na Breznici 20. maja 1734, v Kuharjevi hiši št. 16 očetu Matiji in mami Luciji, se je tako kot njegova brata Lovrenc in Valentin odločil za bakrorezno risarsko šolo dunajske slikarske akademije. »V letu 1766 so se odpravili

Bil je velik mož, ki je pustil odtise, ki jim čebelarji lahko sledijo še danes. / Foto: Gorazd Kavčič

proti Dunaju, za čebelarstvo kariero Antona Janše pa je bilo pomembno predvsem leto 1769, leto številnih reform Marije Terezije. Vpisal se je v šolo za čebelarstvo

in ni bil edini, imel je veliko tekmecev. S pomočjo številnih Slovencev, ki so takrat živeli in ustvarjali na Dunaju, je pravočasno dobil prave informacije o ožjem izboru

in tako 6. aprila 1769 postal prvi učitelj čebelarstva na Dunaju.« je pojasnila Tita Porenta. S tem se je začelo trdo in pomembno Janševo delo, saj je znanja iz domačega okolja prenašal naprej in širil med ljudi. Janševe primarne naloge so obsegale organizacijo in pospeševanje čebelarstva v avstrijskih deželah s praktičnim poukom in pisanjem strokovnih knjig, čebelaril je tudi na vrtu cesarice Marije Terezije, s svojimi znanji pa je navduševal čebelarje širom Avstro-Ogrske.

Njegov prispevek

Janšev prispevek k čebelarstvu je enormen. Med svojim delovanjem je uvedel prevozno čebelarstvo, spremenil je velikost panjev in njihovo obliko, ki je omogočila, da se zlagajo v blok, izdelal je načrt čebelarstva družbe in se s čebelami ukvarjal tudi v znanstvenih vodah. Imel je izreden posluš za čebele, za panje. Točno je vedel, kaj se dogaja

v njih, pisal je o vzreji, praktičnih nasvetih, zdravljenju čebeljih družin in še in še. Poleg tega, da je svoj čas v veliki meri posvečal čebelam, je napisal tudi dve knjigi; prvo posvečeno čebeljim rojem, druga, ki je izšla po nje-

hkrati pa tudi druge tuje strokovne čebelarstva knjige pišejo o njem kot o čebelarstvu velemojstru. Bil je avtoriteta in zaslužno tudi človek, na katerega dan rojstva zaznamujemo svetovni dan čebel,« je še dejala Tita Porenta.

»Janša je mnogim čebelarjem v veliki meri utrl strokovno pot. Je naš najpomembnejši in največji čebelar, hkrati pa tudi druge tuje strokovne čebelarstva knjige pišejo o njem kot o čebelarstvu velemojstru. Bil je avtoriteta in zaslužno tudi človek, na katerega dan rojstva zaznamujemo svetovni dan čebel.«

govi smrti, pa je bil priročnik za čebelarje, posvečen poučevanju. Cesarica Marija Terezija je po Antonovi smrti izdala odlok, ki je zahteval, da vsi čebelarji učitelji poučujejo po njegovih knjigah. Njegovi nasveti in metode čebelarstva pa ostajajo pomembni in se upoštevajo tudi v današnjem času.

»Janša je mnogim čebelarjem v veliki meri utrl strokovno pot. Je naš najpomembnejši in največji čebelar,

Spomin na Antona Janšo je še kako živ in se še posebej odraža v okolici Breznice, Žirovnice in Radovljice. V Breznici stoji rekonstrukcija znamenitega Janševega čebelnjaka, v dolini Završnice po slavnem učitelju nosi ime čebelarstva plemenilna postaja, Čebelarstvo muzej v Radovljici pa o tem pionirju čebelarstva ponuja mnoge informacije, na podlagi katerih o Janši lahko izvemo še več.

Škofjeloški pasijon je še aktualen

Občina Škofja Loka in založba Salve sta izdali knjigo Iz paradiza: tri stoletja Škofjeloškega pasijona. Škofjeloški pasijon je najstarejše ohranjeno dramsko besedilo, zapisano v slovenskem jeziku; kot so izvedeli vsi, ki so se udeležili zanimive predstavitve, pa je Škofjeloški pasijon aktualen še danes.

VILMA STANOVNIK

Besedilo Škofjeloškega pasijona je nastalo na podlagi tradicije uprizoritev slovenskih spokornih procesij, ta tradicija pa je bila v Škofji Loki znova oživila konec minulega stoletja.

»Škofjeloški pasijon je bil zadnjič uprizorjen leta 2015. Od takrat je že dolgo. Tako korona kot novi negotovi dogodki nam letnico uprizoritve odmikajo. Vseeno smo se pred kratkim z odborom za Škofjeloški pasijon, posvetovalnim telesom, odločili, da leta 2026 pa nova uprizoritev – ne glede na vse – mora biti. Škofjeloški pasijon bo takrat spet zasijal in zopet spomnil na našo izjemno kulturno dediščino,« je v uvodnem pozdravu ob predstavitvi nove knjige povedal škofjeloški župan Tine Radinja in dodal, da izid knjige Iz paradiza: tri stoletja Škofjeloškega pasijona prinaša celotno tristoletno zgodovino Škofjeloškega pasijona kot edinstvene nesnovne kulturne dediščine.

»Rad bi se zahvalil tako založbi kot vsem drugim, ki ste sodelovali pri nastanku knjige. Predvsem pa bi se rad za njegovo potrpljenje, trmo in trdo delo zahvalil avtorju Alojzu Pavlu Florjančiču,« je še dodal župan Radinja.

Bogata vsebina knjige

Knjigo sestavljajo štirje deli. V prvem je predstavljen Škofjeloški pasijon, kot ga je leta 1967 naslikal arhitekt in slikar Boris Kobe. Na kratko so predstavljeni škofjeloški bratje kapucini, na koncu pa se lahko seznanimo še s splošnim pregledom pasijonskih procesij s poudarkom na Škofjeloškem pasijonu. V drugem delu so predstavljene spokorne procesije v 18. stoletju. Tretji, osrednji del knjige, je namenjen sodobnim uprizoritvam Škofjeloškega pasijona v 20. in 21. stoletju. Zadnji del knjige pa predstavlja nekaj izbranih dogodkov v povezavi s Škofjeloškim pasijonom. Eden izmed njih je tudi uvrstitev Škofjeloškega

Knjigo Iz paradiza: tri stoletja Škofjeloškega pasijona sta prejšnji teden predstavila Jernej Tavčar in avtor Alojzij Pavel Florjančič. / Foto: Tina Dokl

pasijona na seznam Unescove nesnovne kulturne dediščine človeštva.

»Knjiga tehta kilogram in 49 gramov ter na 240 straneh predstavlja tristoletno zgodovino, fotografije in zapisane dokumentacije,« je poudaril direktor Založbe Salve Gašper Berčič. Založba

Salve je namreč knjigo izdala skupaj z Občino Škofja Loka.

Na naslovnici je fotografija, ki jo je posnela Patricija Belak, sodelavka založbe Salve.

»Res ni nič slučajnega in tudi ta knjiga ni slučajno taka. Ko sem šel pred leti v

založbo Salve, sem za naslovnico izbral to sliko. V Škofji Loki in okolici imamo na desetine vrhunskih fotografov, v knjigi je več kot sto njihovih lepih in izbranih fotografij. Toda ko sem videl to sliko, sem jo izbral v trenutku,« je v pogovoru z Jernejem Tavčarjem povedal

avtor knjige Alojzij Pavel Florjančič, ki si je v zadnjih desetletjih po svetu ogledal kar nekaj pasijonov, vendar tako veličastnega, kot je Škofjeloški pasijon s konjenico, ni videl nikjer.

Kot je tudi povedal avtor knjige, zgodba Škofjeloškega pasijona nikoli ne bo zastarala, četudi bo svojo naslednjo uprizoritev dočakal šele čez tri leta. »Škofjeloški pasijon je aktualen vsako leto, vsak dan. Kot vemo, so ga nekoč pripravljali vsako leto, vendar vsako leto samo enkrat. Danes to ni mogoče, če ne zaradi drugega, zaradi Unesca, ker je pač ciklično, ne tak, kot bi moral biti,« je pojasnil Florjančič.

»Predolgo smo živeli v iluziji, da smo najboljši, da gremo samo naprej. Vendar prihajajo velike težave in pasijon je vedno tako ali drugače aktualen, nujen in potreben. Pomagal nam bo živeti,« je še dodal Alojzij Pavel Florjančič in predlagal, da bi imeli v Škofji Loki vidne simbole, morda postavljene v krožišču mesta.

Jaz, midva in mi

Kuhanje na domu

MOJCA LOGAR

profesorica geografije
in zgodovine

Poznamo več načinov strežbe in kuhanja. Nedavno so ponovno podelili Michelinove zvezdice najboljšim restavracijam in kuharjem v Sloveniji in gorenjski kuharski mojstri so bili pri tem zelo uspešni. Vsem je jasno, da človek pride v takšno restavracijo in se pusti presenetiti in razvajati vsemu, kar nudijo. Jaz imam eno od takšnih gostiln pred nosom. Ker se dnevno vozim mimo te gostilne, jo v času ugodnih ponudb obiščeva. Kadar smo imeli kakšna večja

slavja, smo naročili hrano na dom, katering. Spoznala in preizkusila sem več tovrstnih ponudnikov. Zelo mi je všeč in seveda je veliko ceneje, bolj domačno, kot če bi hordo obiskovalcev odpeljal v gostilno. Znano nam je, da pripeljejo kosilo na dom, predvsem starejši in onemogli se poslužujejo tega. Izberemo enega od ponudnikov, omislimo si dve posodi za dostavo hrane, kjer dostavni avto polno posodo s hrano pripelje in prazno vzame nazaj. Imam še izkušnjo, ko smo na pikniku najeli kuharja, ki nam je pekel na žaru. Nedavno sem prvič srečala kuharja, ki je imel na predpasniku napisano »kuhanje na domu«. Tako zanimivo ga gledam in potem prisluhnem sogovornikom. Kaj je torej kuhanje na domu? Kuhar pride k vam domov in vam kuha, lahko

Tak kuhar pride k vam domov, kuha v vaši kuhinji z vašo opremo.

za zabavo, za vsak dan, za posebno priložnost. To ni katering, kjer bi kuhar skuhal hrano doma in jo dostavil na želeno mesto. Tovrsten kuhar pripelje surove sestavine k vam domov in kuha v vaši kuhinji, z vašo opremo. Bil je mlad fant in je ponosno pripovedoval svojo zgodbo.

Ima veliko naročil. Ljudje najamejo prazne hiše nekje v Istri ali kje drugje in priredijo zasebno zabavo. Je bolj intimno. So le znani ljudje, nobenih mimoidočih, nakučanih gostov, le povabljeni. Mladi kuhar pravi, da je dobil ponudbo za vsakodnevno kuhanje v eni družini. Ponudili so mu izjemno ceno, kar bi mu sicer ustrezalo, vendar ta hip želi spoznati svet, nove ljudi in se ne želi vezati le na eno ali nekaj strank. Ko doma pripovedujem otrokom, kaj sem videla in koga sem srečala, mi v trenutku pokažejo videoposnetke iz tujine, kjer je to seveda razvito še bolj. Ljudje, ki so polno zaposleni, nimajo časa za kuhanje. Gostiln se človek kaj hitro naveliča in takšen kuhar lahko ustvari vrhunske, moderne jedi po vašem izboru v vašem domu. Na posnetkih je res mikavno, prinese rože, potem pa ustvarja, peče, praži, uporablja led, napitke, sufleje in kaj vem, kako se vsemu reče. Torej ne le v tujini, tudi pri nas že imamo takšne ponudnike in povpraševalce. Blagor družinam, kjer sami kuhajo in skupaj pojedjo vsaj kakšen obrok v dnevu. Da si človek sam pripravi kosilo, danes reklamirajo kot trajnosten in sonaraven način življenja. Novi časi in nove priložnosti, v resnici pa obujamo staro.

Svoboda, odgovornost, zaupanje

JANEZ LOGAR

zakonski in
družinski terapevt

Človek si je v svoji zgodovini moral na silo izbojevati svobodo. In videti je, da smo vedno na preizkušnji. Plemena so se bojevala, narodi so bili v bojih, države druga proti drugi. Morda nam bo res kdaj uspelo, da bo Zemlja svobodna medsebojnih človeških bojev. Toliko je orožja na svetu, da je sedaj večja odgovornost preprečiti kot začeti vojno.

Na nivoju posameznika se mali človek vedno bori zase. Sedaj imamo vsaj družbene okvire in zakonodajo, da to lahko delamo. Včasih so oblastniške elite preprečile vzpona posameznikov. Svoboda se od francoske revolucije dalje nezadržno širi. Ni rečeno, da je vse dobro, kar je svobodno. Zagotovo je pa

boljše, kot je bilo. Preveč je bilo ekonomskega, političnega, verskega, spolnega, rasnega, kulturnega nasilja med nami. Svoboda omogoča razvoj, hkrati pa se poveča odgovornost posameznika. Dva velika moža zgodovine sta napisala: »Delaj tako, da bo tvoje ravnanje postalo splošni zakon!« in še »Tako torej vse, kar hočete, da bi ljudje storili vam, tudi vi storite njim!« Tako preprosto pa tako težko to izvajamo vsak dan.

Bolj kot smo svobodni, bolj moramo biti odgovorni. In istočasno smo bolj prepuščeni sami sebi. Sami se odločamo in ob vsem znanju, trudu, informacijah je na veliki preizkušnji naše zaupanje, da bo vse dobro. Svoboda dejanj brez zaupanja vase, prihodnost, usodo, Boga ali kakorkoli to že imenujete, je naporna. V nekaj ali v nekoga moramo zaupati, saj ni vse v naši moči. Ničkolikokrat se mi je to že zgodilo. Ko sva letos kolesarila po Portugalski in ko je bilo največ problemov, je prišel človek in pomagal. Sam od sebe. Sediš za cesto, premišljuješ, kaj storiti, nimaš pravega ključa za kolo, in se ponudi dober človek za pomoč. Ko sem letos potoval po Balkanu, sem dobival avtostope in avtobuse

mного bolje, kot bi si jih lahko uredil sam. Zadnji dan sem začel z dvignjenim palcem ob petih zjutraj, zamenjal pet šoferjev, vsi so prišli zelo hitro, ko sem izstopil iz zadnjega avta, je bil pred mano avtobus z napisom Borna-Luksemburg. »Može do Ljubljane?« (prevod: Ali lahko do Ljubljane?). »Može.

Odgovornost brez zaupanja v Dobro je težko breme.

Dodi.« (prevod: Lahko, priidi.) Bolj ko je negotovo, več je priložnosti za zaupanje v Dobro.

Svoboda—odgovornost—zaupanje je različno okušati, kadar smo direktor podjetja, lastnik kmetije, oče v družini, mož za ženo ali samo sam zase. Še najlažje je zaupati v prihodnost, ko skrbiš sam zase. Nekaj boš že dobil za jesti, nekako boš prišel na cilj, nekje boš že spal. Skrb za ženo, otroke, družino, podjetje, kmetijo, skupnost ... poveča odgovornost, prav pa je tudi, da ob lastnem delu (odgovornosti) povečamo še zaupanje, da se bo vse dobro izteklo. Sicer je pretežno nositi breme.

Zgodba o Janu (3)

MAJA BERTONCELJ

raznolikost
in vključevanje

Šolanje Jana Maletiča, otoka s posebnimi potrebami, na POŠ Topol je bilo za šolo nekaj novega. Z izzivom so se spoprijeli in spisalili uspešno zgodbo vključitve otroka s hudimi zdravstvenimi težavami v večinsko šolo.

Integracija v vrstniško okolje

Ksenja Kos, njegova izvajalka dodatne strokovne pomoči, je svoje spomine delila v publikaciji, ki je izšla ob 20-letnici Invalidskega društva Kengurujček. »Na prvem sestanku z njegovo mamom sem zaznala, da se je bala, da šola ne bo sprejela tako bolnega otroka. Pomirila sem jo, da nisem niti razmišljala, da ga ne bi sprejeli. Otroci s posebnimi potrebami nikoli ne smejo biti breme za šolo. Če so, je to zagotovo ena izmed pomembnih ovir za njihov razvoj,« je opisala. Z njim je vsak teden delala pet ur, kakor je bilo zapisano v odločbi o usmerjanju. »Ko sem

pripravljala program zanj, se mi je zdela najpomembnejša integracija v vrstniško okolje. Otrok, ki je bil vse življenje privezan na nekajmetrsko cevko, po kateri je prejemal hrano, je imel gotovo potrebo po naravni igri z vrstniki,« je pojasnila in dodala, da jo je živahen fantič s prijaznim pogledom takoj osvojil.

Pomembno okolje

Šolanje še posebno ob številnih odsotnostih ne zanj ne za strokovne delavce na šoli ni bilo enostavno. »Kako mu je lahko uspelo biti tako zvedav in optimističen ob šibkem telesu? Kako je zbral energijo za učenje? Tako, da je imel spodbudno okolje. Za vse otroke in mladostnike je pomembno, da odraščajo v pogumnem in sprejemajočem okolju. Od Jana smo v šoli zahtevali prav toliko kot od drugih otrok. Če bi zahtevali manj, bi rušili njegovo dostojanstvo. Verjeli smo, da zmore, in je zmogel,« pravi Ksenja Kos.

V višjih razredih, ko je bilo učne snovi vse več in je bil pouk daljši in napornejši, je ure dodatne strokovne pomoči z njim izvajala na domu, predvsem sta se učila. »Iskala sem njegov ritem, mu postavljala izzive v obli-

»Nisem niti razmišljala, da Jana na šoli ne bi sprejeli. Otroci s posebnimi potrebami nikoli ne smejo biti breme za šolo. Če so, je to zagotovo ena izmed pomembnih ovir za njihov razvoj.«

ki zahtev in predvsem verjela vanj. Večkrat sva se samo pogovarjala in počela stvari, ki so mu bile všeč. To je bila njegova črpalka energije za učenje. Potem sva prestavila v prvo prestavo, nato drugo in tretjo ... Včasih se je zataknilo v prvi in sva se z mamom usedli in normalizirali, da tokrat pač ne gre in bomo spet od začetka zastavili naslednjo šolsko uro. In je šlo,« je predstavila delo Ksenja Kos.

Jan jo je naučil dobro opazovati funkcioniranje telesa

in jo vodil do spoznanja, da razumevanje prinese največ rezultatov. »Razumevanje, ne smiljenje,« poudari in nadaljuje: »Jan je bil običajen fant in je želel živeti običajno osnovnošolsko življenje. To hotenje mu je vlivalo največ moči. Boril se je za običajno življenje. Hotel je biti samostojen. So bili uspehi in so bile krize. Sku-

delala tudi s starši, kar je bilo zelo pomembno. »Da breme krivde za takšno stanje ne pade na bolne in zdrave otroke, je potrebno tudi delo z družino in okoljem. Ko sem delala s starši, je bilo zame najpomembnejše, da so sprejeli sporočilo: »Fokus vašega življenja ste vi in ne vaš otrok!« Zelo težko izvedljivo, a pomemben cilj, ki obvaruje dolgotrajno bolnega otroka pred občutenjem krivde. Starši, ki usmerjajo pozornost na svoj odnos, na graditev medsebojne ljubezni, ustvarjajo varen prostor za vse otroke, ne le za svojega bolnega, je njen poudarek na to temo.

Na šoli so še danes ponosni na Jana. »Na svoji poti moramo narediti ogromno majhnih korakov, da dosežemo cilj. Jan je prehodil že ogromno majhnih in velikih korakov, zato mu želim, da na svoji poti pogumno vztraja,« pa je med drugim zapisala Polona Kožlakar, učiteljica razrednega pouka na POŠ Topol.

Jan je naredil tudi srednjo šolo in se zaposlil.

(Konec)

Iz sveta Petra Colnarja (12. del)

Ljubezen z Evo

PETER COLNAR

Junaki iz trgovske hiše

V veliki trgovski hiši sem v zadnjem času, tako kot pogosto tudi drugod, slučajno imel nekaj srečanj, na katera sem še posebno pozoren od tistega »spoznanja«, da so Eve bistvo človeškega življenja.

Najmlajši junak dogodkov je bil star eno leto. To mi je povedala njegova Eva, ki je na vso moč letela za bliskovitim fantkom. Uspelo ji je šele, ko se je presenečen ustavil pred avtomobilom igračo in slišal, da mu je mamica ves čas neuspešnega lova vzklikala, da avtomobil ne dela. Verjetno je hotel iz avtomobila streljati na tarčo ... Da je pač takšen, je bilo pojasnilo ponosne Eve. Morda pa bo zrasel v najhitrejšega tekača na svetu? Poslovili smo s širokim ponosom sreče na Evinem obrazu.

Nadaljeval bom z dogodki po moji starostni presoji navzgor.

Drugi junak, starejši morda kakšen mesec, je sedel v zaprtem avtomobilčku iz plastike. Malo pred njim sta ponosno stopali dve Evi. Mati in hči? Iz avtomobila sem

zaslišal kot v kakšni pesmi: »Brrr, brrr ...« Ustavili sta se, ko sem rekel, da imata krasen avto s čudovitim ritmom, pa še glasbo zastonj. Resna obraza Ev je spreletel ponovni simpatični nasmeh.

Tretji junak je star približno tri leta. V odprtem prostoru je ponosno stal pred svojo Evo. Ko sem se mu nasmehnil, se je umaknil za svojo lepoticico in sem prijazen Evin obraz videl samo jaz.

Sicer pa sem se spomnil, tako mimogrede: Zdi se mi, da so do mene najbolj prisrčne najmlajše Evice. Skoraj po pravilu mi vrnejo prijazen pogled. Ko odrastejo, je sicer nekoliko drugače ... No, nekako po njihovih tridesetih letih je bolje ...

Četrto srečanje. Je že hodil v šolo? Zaščitniško je stal pred svojo Evo. Tesneje je stopil k njej pod dežnik šele, ko ga je odločno opozorila, da dežuje ...

Aneta, Ana, Vesna in druge

Dogodi se, da se včasih novinarji, predvsem v »zabavljivih« časopisih, kritično spravijo na kakšno Evo. Nekaj dni pred mojim pisanjem so bile na vrsti Aneta, Ana in Vesna. Kako grozljivo so se obnašale!

Prepisane misli:

- Vrednost denarja je treba poznati. Razsipneži in skopuhi je ne poznajo.
- Ljubimec, ki ni netakten, ni ljubimec.
- Strah pred vsemi strastmi najbolj prizadene zmožnost presoje.

Aneta naj bi z lepim obrazom, dolgimi črnimi lasmi, postavo z »izzivalnima nogama, z zadnjico in prsmi« posebej vzbujala pozornost med gledalci in tudi pri fanatih v resničnostnem šovu. Naj bi se tako obnašala tudi v resnem življenju? Ena od njenih konkurentk je dejala, da bo Aneta, če uspe v šovu, ves denar porabila za popravila »joškovi in riti« ... Ljudje božji! Pa kaj potem? Kje je tu greh? Aneta je pač dekle, ki ima »dolge noge do tal«. Takšno priznanje velja pogosto med moškimi, pa čeprav imamo vsi »noge do tal«.

In kaj imata pri vsem tem Ana in Vesna? Gre »za zreli ženski«, ki izstopata tudi po svojem znanju in uspehih. Ena je svetovno priznana kuharica, ki se bo (ali se je že) po zreli ločitvi znova poročila, druga pa uspešna slovenska novinarka, ki naj bi bila povezana s politikom. Je to za nekatere nekaj grešnega? Je za nekatere greh morda v tem, ker ne sodi v stranko bralca in jo je nekdo označil za diktatorko? Gre za vse, ki dihamo vsakdanji zrak?

Se moramo v vseh pogledih ravnati po vzoru opravljenih ali pa ljudi, ki nas poskušajo zabavati?

Vaš razgled

Kako hitro lahko zaidemo z začrtane poti ... Pozabljena otroška kapica, ki zdaj nežno visi na veji v dolini Vrata, nas opominja na to, kako hitro beži čas in kako se v vrtincu vsakodnevnih skrbi in odgovornosti lahko izgubimo tudi v preprostih radostih otroštva. Ko se kot odrasli ozremo nazaj, nam ta kapica lahko služi kot opozorilo, da ne smemo pozabiti na tiste neprecenljive trenutke, ki jih ponuja vsakdan, preden se ujamejo na vejo preteklosti. N. T. / Foto: Gorazd Kavčič

»Kdo te bo odpeljal domov nočoj ...« je nekdanja pesem skupine The Cars. Medvedek na sovoznikovem sedežu kombija, ki ga je v objektiv ujel naš fotograf, je v domačo garažo verjetno prispel še pred nočjo. Vsekakor pa lepša dneve voznici ali vozniku, s katerim se vozita po širjavah in daljavah naše lepe Slovenije, morda kdaj zaideta tudi čez meje. Tistim, ki ju opazijo, pa zagotovo polepšata dan. K. M. / Foto: Gorazd Kavčič

Gorenjski priimki

Gaber, svetniški ali drevesni priimek, 1. del

TINO MAMIČ

Priimek Gaber je angelski, svetniški. Po angelu Gabrijelu. Gaber je skrajšano ime Gabrijel. Iz osebnega imena je nastal priimek.

Gabrijel je med Slovence prišel pred kakim tisočletjem, ko so ga začeli častiti kot svetnika in moliti k njemu. Češčenje je prišlo z Zahoda, najprej na Primorsko. V štivanskem rokopisu je ime prvič omenjeno, ko

je v Štivan k Jadranu okoli leta 850 priromala delegacija bolgarskega kralja Mihaela z njegovim sinom Gabrijelom. Ime najdemo tudi večkrat zapisano v najstarejši piranski notarski knjigi (1281–1289).

Na zgodnje češčenje nadangela Gabrijela na Primorskem spominja tudi hrib Škabrijel (646 m n. m.), ki je zaslovel med prvo svetovno vojno, ko so slovenske enote avstro-ogrskemu armadi

ubranile napade Italijanov. Prvič ga viri omenjajo že leta 1342 (vinea in monte sancti Gabrielis) skupaj z vinogradom, na vrhu pa je stala do dobrih 220 let nazaj tudi cerkva sv. Gabrijela.

Gavriel v hebrejščini pomeni Bog je moja moč ali Moj bojevnik je Bog. Angel Gabrijel je znan kot Božji sel, ki je napovedal Mariji, da bo brez moža spočela sina, sina Boga. V bibliji so omenjeni trije angeli, ki so božji odposlanci, zato jih imenujemo nadangeli: Gabrijel, Rafael in Mihael. Gabrijel je prvič omenjen, ko razlaga sanje preroku Danijelu. Goduje na današnji dan, 29. septembra, skupaj z obema »kolegoma«.

V judovski tradiciji je bil Gabrijel angel, ki je bil poslan uničiti Jeruzalem, ima pa

človeško podobo in stoji pri Bogu na njegovi levici. Nekateri pravijo, da bo sodni dan naznanil Gabrijel z veliko trombo. Za glasnika in odposlanca ga imajo tako judje in kristjani kot tudi muslimani. Slednji ga imenujejo Džibril in verjamejo, da je on narekoval Mohamedu, ko je pisal Koran. Nadangel Gabrijel je patron poštarjev in medijev.

A poleg te razlage obstaja še ena, ki je po mnenju jezikoslovcev dr. Marka Snoja in Janeza Kebra še verjetnejša. Gaber je priimek, ki je nastal iz osebnega imena ali vzdevka Gaber po imenu drevesa. Ogromno naselij ima ime iz drevesa, zato je še toliko bolj verjetno, da je iz imen vasi nastal še priimek. Tako kot priimki Hrast, Lipovec, Hoja, Brin, Bor.

Nadangel Gabrijel je bil v svetovni umetnosti upodobljen nešteto krat, saj je Marijino oznanjenje izjemno priljubljen duhovni motiv. V Trstu v škofijski palači visi dokaj neznana slika slovenske umetnice Helene Vurnik (1882, Dunaj–1962, Radovljica), ki je Gabrijela upodobila prosojnega. Nastala je leta 1915, ko je njen mož, arhitekt Ivan Vurnik, ustvarjal secesijsko škofovo kapelo.

Hebrejski zapis imena Gabrijel: Gavriel. Bere se od desne proti levi.

Če bi se vprašali, kje je finančno in politično središče Republike Slovenije, je odgovor na dlani: To je Trg republike v Ljubljani. Zasnoval ga je arhitekt Edvard Ravnikar (1907–1993), spominjamo se ga ob 30. obletnici njegove smrti ...

Oblikoval je središče Slovenije

MIHA NAGLIČ

Postavimo se pred stavbo Državnega zbora v Ljubljani in pogledimo čez Šubičevo na nasprotno stran. Kaj vidimo? Veliki Trg republike in ob njem več mogočnih in markantnih zgradb. Na levi blagovnica Maximarket, na oni strani trga dve visoki stolpnici, za njima vidimo del Cankarjevega doma, na desni strani trga pa še dva velika spomenika. To arhitekturno in krajinsko celoto je oblikoval arhitekt Edvard Ravnikar, to je tudi njegov spomenik, večjega in lepšega si ne bi mogel želeli. Sicer pa ta trg ni le središče Ljubljane, lahko bi rekli, da je tudi središče države. Ko je bil zgrajen, se je imenoval Trg revolucije. Gradili so ga v prvi polovici sedemdesetih. Takrat sem bil študent v glavnem mestu in v sklopu študija sociologije smo imeli tudi predmet politična ekonomija. Poučeval ga je ekonomist Zvonimir Dintinjana. Pa sem ga vprašal, ali je v duhu socializma, da se gradijo takšne razkošne stavbe, kakršna je bila nova stolpnica Ljubljanske banke, pa Maximarket, simbol potrošništva, itd. In je odgovoril naš učitelj približno tako: Glejte, stavbe, v katerih se častijo božanstva, so bile zmeraj mogočne in razkošne. Včasih so bile take predvsem cerkve, v katerih se časti Boga. Glavno božanstvo našega časa pa je denar in stavba osrednje slovenske banke je temu primerna ...

V tistih letih sem pogosto zahajal tudi v NUK. Velika čitalnica je bila tako rekoč moj drugi dom, sobe, v katerih sem stanoval, so bile tesne ali pa slabo ogrevane. V čitalnico si prišel po mogočnem stopnišču, obdanim s stebri, tu je bilo kot v kakem antičnem svetišču, temačno in svečano. No, saj tudi je svetišče, a v njem se

Trg republike v Ljubljani je bil zgrajen po načrtih arhitekta Eda Ravnikarja. Sredi septembra 2023 je bilo na njem spet neko smetišče ... / Foto: Gorazd Kavčič

ne časti ne Boga ne denarja, pač pa znanje, učenost. Takrat sem sicer vedel, da je Narodno in univerzitetno knjižnico zasnoval Plečnik, a se tega nekako nisem zavedal. Zdaj pa že dolgo vem, da gre v doslej opisanem za glavna dela glavnih slovenskih arhitektov 20. stoletja. Bilo jih je več, a prvaka sta dva: v prvi polovici Plečnik, v drugi njegov učenec Ravnikar. Učenec, ki je bil to le v začetku, potem pa je šel svojo pot po modernistični arhitekturni krajini svojega časa. Prav zanimivo se mi zdi (na osebni ravni), kako sem v svojih študentskih letih »koristil« dela obeh prvakov: v Plečnikovem Nuku sem študiral, v Maximarket sem hodil jest in pit, v Ljubljanski banki nisem imel kaj iskati, njenega božanstva nisem bil deležen. Leta pozneje, v začetku osemdesetih, sem v njeni stolpnici obiskal njenega takratnega prvaka in žirovskega znanca Janka Smoleta, v Iskrini

stolpnici pa pravnika in žirovskega rojaka Pavla Gantarja, člana vodstva sozda Iskra. Pri obeh sem »žical« za denarno podporo Žirovskega občasnika.

Zdaj pa se moram spomniti še dveh velikih proslav. Prva je bila 9. maja 1975, ko so v sklopu številnih prireditev ob 30-letnici osvoboditve na Ravnikarjem trgu odkrili Spomenik revolucije, delo kiparja Draga Tršarja in arhitekta Vladimirja Braca Mušiča. Ogromna skulptura naj bi simbolizirala maso ljudi, ki se dvignejo v revolucionarni upor. Leta 1981 so v Ravnikarjevem ambientu postavili še spomenik Edvardu Kardelju, prav tako delo Draga Tršarja in arhitekta Fedja Koširja. Vsi so brž opazili, da je Kardelj po obrazu povsem prepoznaven, samoupravljavci okrog njega, ki jih vodi po novih družbenih poteh, pa obrazov sploh nimajo. No, to je le detajl, ki se Ravnikarja neposredno ne tiče. Bil pa je dvorni

arhitekt režima, ki je udeleževal in častil revolucijo.

In potem se je 26. junija 1991 prav na tem trgu zgodilo rojstvo nove države: predsednik Milan Kučan je razglasil samostojnost Slovenije, prvič je bila javno dvignjena njena nova zastava. V dneh pred tem so bili v stavbi republiške skupščine (to je zasnoval arhitekt Vinco Glanz) sprejeti osamosvojitveni akti, na trgu pred njo so bili razglašeni, v noči, ki je sledila, se je na več krajih po Sloveniji začela osamosvojitvena vojna. Na tem trgu in ob njem se je torej rojevala nova država in trg je še vedno njeno simbolno središče.

Ravnikar je začel s svojo številno ekipo ta novi kompleks snovati že v šestdesetih, gradnja pa je potekala več kot deset let. Leta 1971 so dokončali Maximarket in stolpnico NLB (TR2). Leta 1975 je bil, kot rečeno, postavljen spomenik revoluciji. V naslednjih letih je bila

dograjena še Iskrina stolpnica (TR3). Cankarjev dom so začeli graditi leta 1979 in ga končali 1982. Trg je veliko pridobil po letu 2014, ko so ukinili veliko avtomobilsko smetišče (beri parkirišče) na njem in ga namenili pešcem (in demonstrantom). Tako je bila končno uveljavljena in upam, da tudi trajno vzpostavljena njegova simbolna funkcija osrednjega mestnega in državnega trga.

Naj namesto sklepa ne skromno dodam, da v ambientu tega trga uživam tudi sam. Od takrat, ko sem še bolehal za rdečkami in učitelja spraševal, zakaj je tako razkošen, je – ojej – minilo že pol stoletja. Ko hodim po njem in se poslužujem le skromnega delčka bogastva, ki ga nudijo stavbe ob njem, se mi dobro zdi, da lahko to še vedno počnem. Počutiti se majhnega v velikem je prav dobro. Ravnikarjevemu Trgu republike želim, da bi se na njem in ob njem zgodilo še veliko dobrega za to državo.

Ko hodim po Trgu republike in se poslužujem bogastva, ki ga nudijo stavbe ob njem, se mi dobro zdi, da lahko to še vedno počnem. Počutiti se majhnega v velikem je prav dobro. Ravnikarjevemu trgu želim, da bi se na njem in ob njem zgodilo še veliko dobrega za to državo.

Nove generacije na Loškem ob slikarjih Pavlovcih največkrat pomislijo na Agato Pavlovec, akademsko slikarko, ki ima slikarstvo v genih. V njenih slikah »beremo« zgodbe današnjega časa, da bi bili boljši v prihodnosti.

Gledalca vabi v svojo sliko

IGOR KAVČIČ

Kadar v domačem ateljeju ne gostite na primer novinarja in fotografije, kot pravkar ...

... takrat delam, bodisi slikam ali »zgolj« razmišljam o naslednjem slikarskem ciklu. V ateljeju sem sicer vsak dan, saj je moja pisarna, delovni in hkrati študijski prostor. Tu berem, raziskujem po spletu, delam skice ..., seveda pa ne slikam vsak dan, vsaj večjih formatov ne, saj ti zahtevajo daljše priprave. Ko sem bila še v službi, sem veliko delala zvečer, zdaj v atelje pridem zjutraj, in kot sem rekla, enkrat je v prvem planu moj lastni slikarski opus, spet drugič so v ospredju priprave za razne likovne delavnice, tečaje in podobna dela, ki mi tudi prinesejo nekaj zaslužka.

Ali pa za slikanje slik malega formata, ki jih vidim na steni nasproti naju?

Tudi. Ampak kot pravim, ne slikam vsak dan, zagotovo pa potegnem vsaj kakšno črto. Ko slikam večji format, sem se navadila zjutraj iti v atelje, da do kosila že nekaj naredim. Pozno popoldan ali zvečer se običajno vrnem in nadaljujem delo.

Kakšen je sicer vaš ustvarjalni proces od razmišljanja o temah, ki vas bodo vodile pri slikanju, do platna in obnjem samega akta slikanja?

Večinoma slikam po ciklih. Ti se nanašajo na neko določeno tematiko, ki jo pred tem poskušam kar najbolj temeljito preštudirati. Najprej berem in iščem informacije o neki temi. Ko se mi zdi, da je stvar že dovolj daleč in se mi v mislih že slikajo neke podobe, takrat naredim nekaj osnovnih skic in se odločim, koliko slik bo aktualni cikel imel. Včasih gre celo za kakšno simbolno številko.

Ob tem, da predhodno temeljito raziščem tematiko, pa z branjem in nabiranjem informacij vase dobivam tudi energijo, ki jo potrebujem, da pripravim platna, se postavim prednje in začnem mahati.

Mahati?

V navednicah. To je prispodoba stanja, ko imam v rokah čopiče in barva ne gre le na platno, ampak »šprica«

tudi po ateljeju. (smeh) Priprave, o katerih govorim, so običajno zelo dolge, in ko začutim samo tematiko, da sem z njo napolnjena, da lahko izbruhnem in me ponese neka energija, se prav to tudi zgodi. Sam akt slikanja je res podoben nekemu izbruhu. Če gre za bolj realistične, bolj natančne podobe, potem je ta del slikanja seveda tudi bolj umirjen in premišljen. Tako je običajno tudi dokončevanje slike. Prva faza ustvarjanja je vedno bolj ekspresivna. V tej fazi lahko v enem dnevu ustvarjam več slik skupaj in kakšno skoraj dokončam, tako rekoč v enem zamahu.

Naslikanega nikoli ne popravljate?

Običajno sledi faza opazovanja in razmišljanje predvsem o likovnih zadevah, če stoji kompozicija ali je treba še kaj dodati, so barve v redu in podobno. Včasih so slike dokončane, včasih še kaj malega dodam. V tej fazi delam bolj razumsko.

Ko sva se pred časom dogovarjala za ta pogovor, ste se oglasili iz Črne gore. S počitnic ali morda kakšne likovne kolonije?

S počitnic. Ampak običajno s seboj vedno vzamem branje, ki ga moram preštudirati, in tudi liste za kakšno skico. Morda se je v tridesetih letih le enkrat ali dvakrat zgodilo, da sem šla na počitnice brez »materiala« za delo. Nekateri si čas dopusta rezervirajo za branje romanov, jaz imam raje knjige za študij, knjige, iz katerih si izpisujem. Na Sinjajevini v Črni gori sem brala knjigo Odveži močno žensko: Brezmadežna ljubezen blažene matere do divje duše, ki jo je napisala Clarissa Pinkola Estés in govori o Devici Mariji.

Katere motiv opažam na onih dveh malih slikah na steni ...

Recimo. Pred nekaj leti me je glasbenik Janez Jocij povabil k dvema projektoma, eden je bil v Crngrobu v cerkvi Marijinega oznanjenja, drugi pa je bil Libre de Vermell, scenografija za koncert APZ Tone Tomšič Univerze v Ljubljani. K slikanju Marij me je nekaj časa nagovarjal tudi Alojzij Pavel Florjančič. O Mariji sem sicer razmišljala

Z zadnjim ciklom Nič ne bom rekla, tiho pa tudi ne bom v ozadju / Foto: Tina Dokl

že dolgo pred tem, vendar mi je bila nekako preveč popolna in brezmadežna. V tem kontekstu sem se takrat lotila cikla Omadeževane rjuhe, ki je pravzaprav spraševanje o »madežnosti« človeka. Tokrat pa sem se bolj posvetila njeni podobi in široki simboliki, ki jo nosi ta lik. Letos v maju sem imela v zvoniku crngrobske cerkve, v Galeriji Crngrobsk turn, tudi razstavo na to temo.

... s katero ste počastili svoj okrogli jubilej, 50-letnico, pred in po tem pa še z dvema razstavama v Slovenskih Konjicah in v galeriji Zveze društev slovenskih likovnih umetnikov v Ljubljani. Vrniva se torej nekoliko v preteklost. Izhajate namreč iz v likovnem svetu znane družine Pavlovec. Vaš ded France je bil znani postimpresionist, stric Andrej umetnostni zgodovinar in ravnatelj Loškega muzeja, zaslužen tudi za razvoj likovne scene na Loškem in Gorenjskem, slikarka je sestrična Mirna ... Koliko vas v vaši ustvarjalnosti še spremlja vaša rodbina?

Stari ata France in stric Andrej sta bila vsekakor nekoliko posebni osebnosti. Prvega sicer nisem poznala, drugega pa. Kaj naj rečem, seveda se mi zdi fino, da sem Pavlovčeva. In tudi prednike in rodbino v življenju seveda vedno nosiš s seboj. Ne bi pa mogla reči, da mi je to zelo prav prišlo pri moji karieri.

Zagotovo pa vam je bilo slikarstvo že v otroških letih bližje kot na primer vrstnikom, kajne?

To pa zagotovo. Za to je zaslužen stric Andrej. Spominim se, da sva z očetom hodila na grad, tam je bil barček, kjer so posedali moški, jaz pa sem se sprehajala po muzeju. Hodili smo na odprtja razstav, k nam so prihajali slikarski prijatelji, videla sem veliko slik, pa tudi doma stene niso bile prazne. Vse to otrok nekako vsrka vase. Spominim se, ko je sestrična Mirna, ki je 20 let starejša od mene, hodila na akademijo in mi je vedno kaj risala.

Po drugi strani pa me je v svet igre, literature in domišljije uvajala dedova žena, moja babica Marja, ki je doživela visoko starost. Igrala je v gledališki skupini pri Ivanu Mraku.

Z razliko od vaše slikarske usmerjenosti k figuri je ded vztrajal in uspel s svojimi krajinami, rečnimi pejzaži, čeprav je živel v zelo razgibanem obdobju uspešnih impresionistov in uveljavljanja kubizma ...

Kot so mi povedali, je bil nekoliko obremenjen tudi s prodajo, saj je od te živela celotna družina. Da je kljub želji, da bi se več posvečal figuralki, prav iz tega razloga ostajal pri krajinah. Po mnenju mnogih umetnostnih zgodovinarjev pa še danes velja za izjemnega krajinarja s posebnim občutkom za barve, mehko nanosa, vzdušje.

Po škofjeloški gimnaziji in študiju likovne pedagogike na Pedagoški fakulteti ste se kasneje preusmerili na

študij slikarstva na Akademiji za likovno umetnost in oblikovanje. Ste takrat dobili občutek, da je to prava smer za vas?

Na vsak način. Takrat se mi je zdelo, da je to povsem drug planet, na katerem sem zares doma, saj sem že v 6. razredu osnovne šole trdila, da bom slikarka. Nekaj časa me je zanimal igralski poklic, a sem ugotovila, da to ni zame, saj bi težko prenašala toliko ljudi v igralskem ansamblu. Ko ustvarjam, moram biti sama. Študij na akademiji je bil zame najlepši čas v življenju. Srečna okoliščina je bila, da se je v tistih letih zamenjalo kar nekaj profesorjev mentorjev, tako sem dobila precej različnih znanj. Od vsakega sem se naučila kaj novega in od njega vzela tisto, kar se mi je zdelo dobro zame. Bilo mi je kar težko, ko se je študij končal in se je bilo treba znajti.

Mislite na to, da ste odtlej morali tudi živeti od slikarstva?

Pravzaprav sem se najprej vprašala, kaj je zdaj tisto, kar te določi kot slikarja. Nisem vedela, kako narediti sebe, kako najti tisto, kar bom v slikarstvu jaz, Agata Pavlovec. Nisem vedela, katere so teme, ki jih bom predstavljala v svojem slikarskem izrazu, in predvsem kako priti do prepoznavnosti, da ljudje po tridesetih letih dela vedo za tvoj slog in s tem tudi za tvoje slike. Razmišljala sem o temah, ki me zanimajo, jih čutim kot moje, da bi jih predstavljala skozi svoje slikarstvo in o svojem slikarskem

»Ob tem, da predhodno temeljito raziščem tematiko, pa z branjem in nabiranjem informacij vase dobivam tudi energijo, ki jo potrebujem, da pripravim platna, se postavim prednje in začnem mahati.«

POGOVOR

Snovanja

izrazu ter o prepoznavnosti, da bi skozi daljše obdobje lahko ohranjala svoj slog. Zdaj se mi po toliko letih zdi, ne glede na to, da kdaj zaidem na kakšno drugo pot, da se vidi, po kakšni likovni poti hodim. Ja, na začetku se nisem toliko ukvarjala s tem, kako zaslužiti, ampak kako naslikati nekaj, kar bo res samo moje.

Mislím, da vam je slednje še kako uspelo. Vaš pristop k slikanju je samosvoj in hkrati močno izpoveden, ekspresiven. Zdi se, da vedno znova slikate čustva.

Če je slika ekspresivna, seveda predstavlja tudi določena čustva. Ekspresivno slikarstvo mi je zelo blizu.

Edvard Munch?

Seveda. In, kot sva se prej le pogovarjala, Lucian Freud ali pa Francis Bacon, ki me je s svojimi slikami vedno premaknil. In Hieronymus Bosch s svojimi malimi človečki, ki dokazuje, da so si pred več kot petsto leti tudi marsikaj upali in jim je domišljija še kako delala.

Koliko vas ob snovanju slik spremljajo dogajanja tako v ožjem okolju kot v svetu? V preteklih letih ste se precej

emancipaciji, ženskih pravicah in njeni borbi zanje. Tudi o tem, da se je iz protesta ostrigla. Pred leti sem se zgrozila, ko sem ugotovila, da se skoraj stol let kasneje ni kaj dosti spremenilo. Podobno se marsikje v manjših mestih ali vaseh lahko zgodi še danes. Ob takih sicer zelo običajnih situacijah se potem vprašaš, ali imamo ženske res toliko pravic, kot mislimo, da jih imamo.

Tema, ki me precej premika, kot rada rečem, je tudi, da ob tem, da ljudje živimo na istem planetu, v zahodnem svetu mislimo, da je samo naš način življenja oziroma bivanja edini pravi in leta lahko prinese srečo. Nakar vidiš plemena in njihove modre ljudi, na katerih izrazu obraza vidiš, da živijo po drugačnih načelih, pa ravno tako preživijo svoj vek.

Spominjam se vašega cikla izpred let, v katerem ste slikali podobe v burkah, značilnih oblačilih v muslimanskem svetu. Kaj vas je vodilo k tej temi?

Seveda se v muslimanskem svetu ženskam dogaja številne krivice, tega nihče ne zanika. Zagotovo pa nošenje burke za muslimanke ni osrednji problem, če ga tam

ampak tudi ustvarjalec na drugih umetniških področjih, v svojem delovanju angažiran, zavedajoč se sveta, v katerem živimo?

Umetnik mora biti predvsem iskren, da dela to, kar čuti. Niso vsi umetniki angažirani in s tem ni nič narobe. Če na drugi strani čutiš, da se te kot človeka in umetnika vse te informacije, ki so aktualne v času in prostoru, dotaknejo in o njih razmišljaš, pa se mi zdi prav, da v svojem delovanju to angažiranost tudi pokažeš in na nekatere stvari opozoriš.

V vašem likovnem izrazu je v ospredju figura. V likovnih zgodbah pogosto deluje skrivnostno, v zabrisani podobi, obrnjena proč, kot da gledalca poziva, naj vstopi v sliko in jo vpraša ...

Rada imam skrivnostnost in ob tem plastenje barv, ki je moj običajni način slikanja. Rada imam večplastnost, da je nekaj še tam zadaj, kar na prvi pogled samo slutiš. Na tak način počasi stopaš v sliko in potem v njeni notranjosti odkriješ vsebino. Slika je sicer statična, a te vseeno spodbudi, da vstopiš vanjo, se po njej sprehajaš in jo na ta način opazuješ. Zato figure običajno zabrišem,

Škofja Loka, katerega članica ste?

To so ustvarjalni izzivi. Včasih nastane kaj zanimivega, včasih pa prav nič. Lahko se srečaš z zanimivo tematiko, ki te zapelje na neko novo področje. Nikoli recimo nisem mislila, da bi ilustrirala pripovedke, povezane z ljudskim izročilom, pa je prišla priložnost in sem se lotila ilustracij za knjigo Kar tresla se je od lepote, Folklorne pripovedi iz Selške doline.

Med drugim ste likovno opremili pesniške zbirke pesnice Agate Trojar, sodelovali pa ste tudi z gledališčem kot scenografinja in pred leti v Gimnaziji Škofja Loka vodili dijaško gledališko skupino. Povedali ste že, da vam je gledališče zelo blizu.

Vedno sem hotela slikati iskreno iz sebe, pa sem ugotovila, da to ni najbolj prodajno, in sem potem v nekem obdobju začela iskati, kaj še lahko delam. Nasproti mi je prišlo gledališče Oder treh herojev v Pirničah, kjer sem začela slikati scene. Tudi sicer sem rada v gledališču, na nek način me privlači oder. Zato tudi sodelujem pri organizaciji prireditev. V gledališču sicer med predstavo nisem na odru, vidno je le moje delo pri scenografiji, sem pa pri raznih prireditvah včasih tudi na odru ali pa v središču pozornosti – kot povezovalka, voditeljica delavnic in organizatorica prireditev. Podobno kot glasba mi je blizu tudi poezija – in tu sva se našli tudi za Agato Trojar.

Saj res, nisem vas še vprašal, kdo vam je dal ime Agata.

Ne vem povsem dobro, mislim pa, da je bila stara mama tista, ki je rekla, da Petra po očetu Petru pa že ne bom, in sem dobila ime Agata.

Vas je v otroštvu ob imenu spremljala tudi Visoška kronika?

Je. Vse od osnovne šole naprej sem bila čarovnica. Tudi prijateljica je imela podobne probleme.

Vaš najnovejši cikel Nič ne bom rekla, tiho pa tudi ne bom, s katerim ste se v začetku poletja predstavili v Galeriji Zvezde društev slovenskih likovnih umetnikov v Ljubljani, že z naslovom vzbuja radovednost, kaj se skriva v njem. Za kaj gre?

Izjava ima že nekaj zgodovine. Včasih kaj rečem, za kar bi bilo vseeno, če ne bi rekla. Potem nekaj časa mislim, da bo bolje, če sem tiho, da družba, v kateri sem, tako bolj funkcionira. Nakar

sem si rekla, tako pač mislim in čutim, zato ne bom tiho. Ob tem pa me vseeno zanima, iz kakšnih družin izviram in kakšni so bili moji predniki, kako je živele moja mama, moja babica ... Zdi se mi, da se neka linija vleče iz generacije v generacijo, včasih pa je nekdo dovolj močan, da spremeni neke ustaljene vzorce.

Tako po mamini kot očetovi strani so bili nekateri predniki zelo posebni, zato sem se odločila, da skozi cikel slik rodbinsko preteklost nekako dam od sebe, s tem, da vse skupaj tudi povežem tudi z dogajanjem v družbi. Gre za vprašanja o sreči. V življenju so tako dobre kot slabe stvari in ne moreš jim uiti. Želim, da se spregovori o obojem. Zakaj bi slabo prikrivali? Bolj ko slabo odpravimo, bolj puščamo, da se to razrašča. Zato sem si rekla, da ne bom tiho, da bom govorila o težkih temah, ki obstajajo v družbi, znotraj družin, o trpljenju, laži, manipulaciji, različnih zlorabah ...

Tematika je zelo osebna ...

In hkrati za družbo. Naslika sem tisto, česar nočemo gledati, česar nočemo slišati, kar vedno znova olepšujemo in si vseskozi govorimo, želimo imeti vse samo lepo, a v resnici ni tako.

Še en letošnji cikel slik ste poimenovali Brinove jagode; preberem, da vas spominjajo na otroštvo in hkrati ponujajo, kot pravite, »spoznanje, da nam življenje vedno znova daje priložnosti, da se prerodimo in da smo le delček – kot brinova jagoda, sredi širnega vesolja.«

Ta stavek je zavedanje, da je človek samo majhen del vesolja.

Brinove jagode so lahko posušene za okras, destilirane ...?

Ali pa so na drevesu v vrtu. Že dvakrat sem posadila brin, pa se je vedno posušil. Tako da me ta naloga še čaka.

Boste vztrajali?

Na vsak način. Z brinom se bom še ukvarjala in enkrat bo nedvomno del mojega pestrega vrta v Zmincu. Gospa, ki je pred nama živevala v tej hiši, se je zelo posvečala vrtu in jaz sem se zaljubila v njeno zasaditev grmovnic in trajnic. To skušam ohranjati. Za 50 let sem si zaželela, da bi zasadili še vrt, ki ga gledam iz ateljeja. In želja se mi je uresničila, zato sem hvaležna Urši Kovač Mrak, ki se ukvarja z ureditvijo vrtov, in drugim prijateljem, ki so pomagali pri sajenju.

»Zato sem si rekla, da ne bom tiho, da bom govorila o težkih temah, ki obstajajo v družbi, znotraj družin, o trpljenju, laži, manipulaciji, različnih zlorabah ...«

Agata Pavlovec tistega septembrskega dne v svojem ateljeju v Zmincu / Foto: Tina Dokl

posvečali položaju ženske in njeni emancipaciji, zanimale so vas migracije, tudi siceršnji odnosi v družbi.

Pripovedovanje zgodb je dediščina stare mame Marje. Sama sicer nisem pripovedovalka, zelo rada pa govorim in nekaj sporočam skozi slike. Tudi teme, povezane z emancipacijo žensk, izvirajo od Marjinih zgodb. Rojena je bila pred letom 1900 in se je v dvajsetih letih prejšnjega stoletja kot mlada ženska marsikdaj postavila po robu takratni patriarhalni družbi. Prijateljela je tudi z Zofko Kvedrovo in mi govorila o

ženske sploh razumejo kot problem. So ženske v zahodnem svetu, ki jih znotraj družine recimo pretepajo moški, na boljšem? Nekoč mi je neki Bosanec na Baščaršiji v Sarajevu, potem ko sem se čudila ženskam v burkah, pojasnil, da imamo problem predvsem mi, ker zakrite ženske ne vidimo. Ona namreč nas vidi. Skratka, pustimo vrata odprta drugačnim razmišljanjem in drugačnim kulturam, preden začnemo nekaj kritizirati.

Menite, da mora biti danes umetnik, ne le likovnik,

da se gledalec potruji, da se mu odpre še kaj novega. Je pa res, da so pri novih slikah figure na njih – če rečem – bolj konkretne, a so nekatere v ozadju in so opazne šele pozornejšemu gledalcu. Želim ga ustaviti, da nekaj časa stoji pred sliko. Moje slike sicer niso televizijski zaslon, se pa v njih vseeno marsikaj dogaja.

Kako se prilagajate skupinskim akcijam in razstavam, ki imajo določeno temo, kot je recimo vsakoletna Kolonija Iveta Šubica, ki jo pripravljate v Združenju umetnikov

Leto 2023 je bilo na državni ravni razglašeno za Tavčarjevo in Ravnikarjevo, ob okroglih obletnicah njune smrti. Pisatelj Ivan Tavčar (1851–1923) je umrl pred sto, arhitekt Edvard Ravnikar (1907–1993) pa pred 30 leti ...

Ravnikarjeva dela na Gorenjskem

MIHA NAGLIČ

Edvard Ravnikar slovi zlasti po svoji zasnovi Trga republike v Ljubljani, o katerem pišemo v uvodniku teh Snovanj. Nekaj odličnih del pa je zasnoval tudi na Gorenjskem, zlasti v Kranju. Med arhitekti in umetnostnimi zgodovinarji zelo visoko kotira palača Mestne občine Kranj (OLO Kranj), cenjeni sta tudi aktualna stavba Mestne knjižnice Kranj (bivši Globus), hotel Creina in palača Ajpesa. Preberimo si natančnejši opis. Palača občine Kranj (nekdanjega okraja Kranj) je bila zgrajena med letoma 1958 in 1960, kot prizidek k t. i. Landratu. »V stavbi se nahajata izrazito transparentni sejni dvorani, ki sta orientirani na trg. Pokriva ju lebdeča dvokapna streha. Pravokotno na staro stavbo se nahajajo pisarniški prostori, ki so obrnjeni proti cesti. Interier odlikuje vrsta kvalitetnih detajlov, od stavbnega pohištva do zasnove samih komunikacij ter lestencev v osrednji dvorani. Pred prizidkom je oblikovan manjši trg, ki je od stanovanjskih dvorišč ločen s kavarno. Ravnikar je zmagal na natečaju za Kokrško predmestje, ki je bil izveden leta 1966. Zasnoval je nov hotel Creina s prepoznavno

Arhitekt Edvard Ravnikar (1907–1993) na fotografiji iz leta 1961 / Foto: Wikipedija

opečnato fasado ter znamenito veleblagovnico Globus (danes Mestna knjižnica Kranj). Stavbo Globus zaznamujeta razgibana fasada, sestavljena iz plošč iz rjaveče železne zlitine, iz t. i. jekorja, rjavečega kortena in lebdeča streha. Ravnikar je v Kranju med letoma

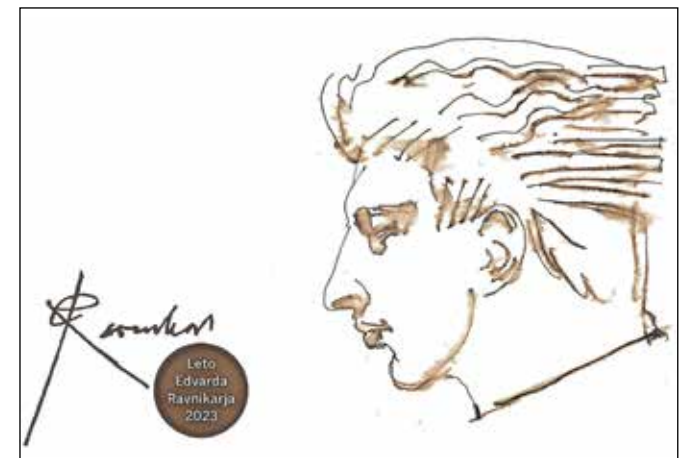
1968 in 1970 zasnoval še Agencijo za plačilni promet (bivši SDK), ki jo zaznamuje večkotna tlorisna zasnova, ki se odraža tudi na fasadi. Stavba ima poudarjeno nosilno konzolno konstrukcijo iz armiranega betona in konkavno streho.« (Vir: odprtehiseslovenije.org)

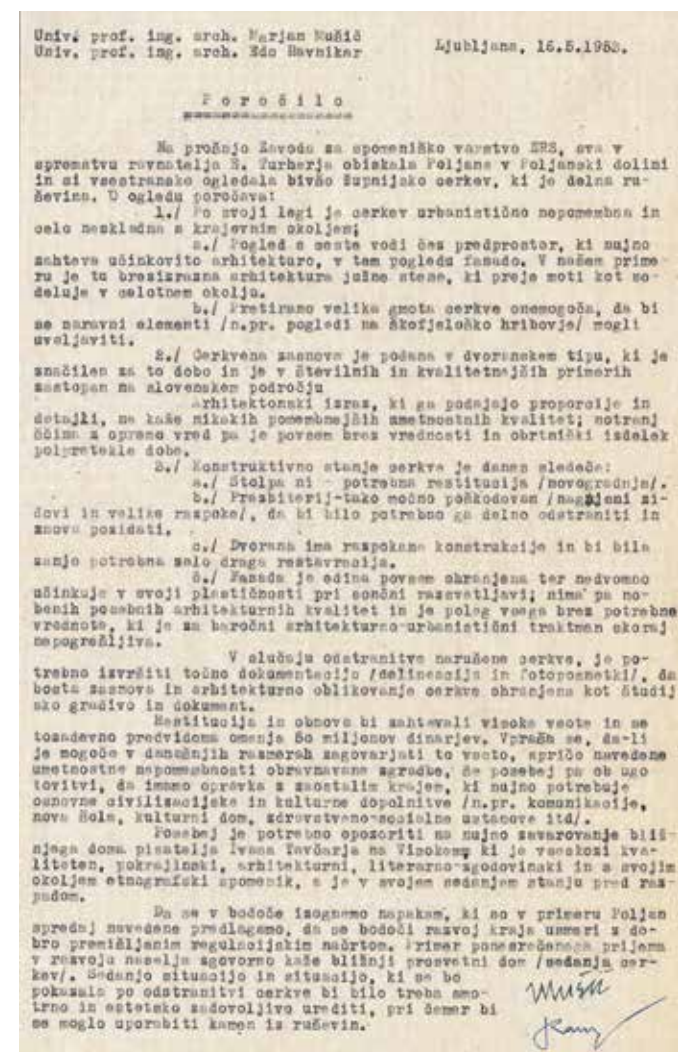
Za najbolj cenjeno Ravnikarjevo arhitekturo na Gorenjskem velja stavba Mestne občine Kranj, zgrajena v letih 1958–1960. / Foto: Gorazd Kavčič

Ravnikar je inventivno oblikoval tudi več spominskih prostorov: grobišče talcev v parku ob psihiatrični bolnišnici v Begunjah in grobišče talcev v bližnji Dragi. Dodajmo še spomenika NOB v Goričah in v Radovljici. »V graščinskem parku in v dolini Draga je urejeno grobišče 667 talcev in partizanov. Na grobišču talcev v Dragi so nacistični okupatorji v času od avgusta 1941 do maja

1942 ustrelili 161 talcev, ki so bili ujetniki v Begunjskih zaporih. Ti so pokopani skupaj z 20 partizani, ki so padli v času 1944 in 1945 v bližnji okolici, v enajstih skupinskih grobovih. Spomeniški kompleks z nagrobniki, ki so v obliki trikotnih prizem, je v času od 1952 do 1953 zasnoval arhitekt Edvard Ravnikar. Kip talca (kopija) je delo akademskega kiparja Borisa Kalina.« (Vir: kraji.eu/slo)

Ravnikarjevo leto 2023 / Foto: Gorazd Kavčič

Strokovno mnenje o stari cerkvi v Poljanah, ki sta ga leta 1953 podpisala arhitekta M. Mušič in E. Ravnikar, je bilo zanjo usodno. / Foto: arhiv Zupnije Poljane

Ravnikar je inventivno oblikoval tudi več spominskih prostorov: grobišče talcev v parku ob psihiatrični bolnišnici v Begunjah in grobišče talcev v bližnji Dragi. Dodajmo še spomenika NOB v Goričah in v Radovljici.

GALERIJA

Snovanja

V nekdanji blagovnici Globus je zdaj Mestna knjižnica Kranj. / Foto: Gorazd Kavčič

Ravnikar je zasnoval tudi hotel Creina s prepoznavno opečnato fasado. / Foto: Gorazd Kavčič

Kranjski sedež Ajpesa (bivši SDK), zgrajen v letih 1968–1970, zaznamuje večkotna tlorisna zasnova, ki se odraža tudi na fasadi. / Foto: Gorazd Kavčič

Zanikal je vrednoto stare cerkve v Poljanah

»Na prošnjo Zavoda za spomeniško varstvo LRS sva v spremstvu ravnatelja E. Turnherja obiskala Poljane v Poljanski dolini in si vsestransko ogledala bivšo župnijsko cerkev, ki je delno ruševina. O ogledu poročava: 1.) Po svoji legi je cerkev urbanistično nepomembna in celo neskladna s krajevnim okoljem. Pogled s ceste vodi čez predprostor, ki nujno zahteva učinkovito arhitekturo,

v tem pogledu fasado. V našem primeru je tu brezizrazna arhitektura južne stene, ki preje moti kot sodeluje v celotnem okolju. Pretirano velika gmota cerkve onemogoča, da bi se naravni elementi (npr. pogledi na škofjeloško hribovje) mogli uveljaviti. / 2.) Arhitektura je poznobaročna z večjimi naknadnimi prezidavami. Po svojem značaju je dvoranski tip, ki pa ni osamljen, ker je zastopan v mnogo kvalitetnejših primerkih na slovenskem ozemlju. Arhitektura

torej ni tipična, niti kvalitetna (glej proporcijo!). Notranjščina z opremo je povsem brez vrednosti in je obrtniški izdelek polpretekle dobe ...«

Tako se začenja poročilo, ki sta ga o stari cerkvi v Poljanah 16. maja 1953 napisala ugledna slovenska arhitektka in univerzitetna profesorja Marjan Mušič in Edo Ravnikar. Cerkev je bila med vojno delno porušena, po vojni so si verni Poljanci prizadevali za njeno obnovo, nova oblast pa za njeno rušenje. Zmagala je seveda oblast,

Grobišče talcev v Dragi pri Begunjah pred poplavo 2023, ki ga je močno prizadela / Foto: Gorazd Kavčič

Spomenik NOB v Radovljici je tudi grobnica borcev, ki so padli na Jelovici. / Foto: Gorazd Kavčič

Grobišče talcev v parku ob psihiatrični bolnišnici v Begunjah, fotografirano pred letošnjo vodno ujmo, ki ga je zasula / Foto: Gorazd Kavčič

poročilo obeh profesorjev pa je bilo v tej odločitvi usodnega pomena. Stroka se je tudi v tem primeru (kot še v mnogih drugih, tudi novejših) izkazala za dekle politike. Usodni dokument hrani arhiv Župnije Poljane. V istem arhivu je tudi izjava, ki so jo sočasno podpisali »braničniki cerkve«, tudi ti so bili iz »prve lige«, štiri ugledne slovenske osebnosti: Franc Saleški Finžgar, pisatelj in član Slovenske akademije znanosti in umetnosti, Jože Plečnik, arhitekt in član Slovenske akademije znanosti in umetnosti, dr. Stanko Cajnikar, pisatelj in dekan Teološke fakultete v Ljubljani, in dr. Maks Miklavčič, rojak poljanske župnije, arhivar in profesor Teološke fakultete v Ljubljani. Med drugim so zapisali: »Cerkev v Poljanah je častitljiv stavbinski spomenik nadkrajnega pomena. Sezidal jo je na novo v začetku 18. stol. domačin Gregor Maček, ki velja za največjega

slovenskega stavbenika baročne dobe. Stavba učinkuje na zunaj mogočno, znotraj pa je prijetno skladen in zaokrožen prostor z izredno posrečeno razsvetljavo. Tudi oprava v cerkvi je delo poljanskih domačinov, umetnih obrtnikov in slikarjev Šubicev; razen velikega oltarja je zvečine ohranjena. Cerkev se je ljudstvu široke okolice močno priljubila; ljudje so nanjo ponosni kot na plod lastnega truda in estetskega čutenja. S psihološkega vidika bi bilo pogrešeno, če se jim stavba poruši ...«

Tako so podpisani razmišljali in se pod svoja mnenja podpisali pred 70 leti. Čas je pritrtil drugim, Mušičevo in Ravnikarjevo mnenje pa lahko v tem primeru samo obžalujemo.

(Vir: Poljane, kdo vas bo ljubil, spominski zbornik, uredil Jože Stržaj, izdala Župnija Poljane nad Škofjo Loko, 2010, zadržana dokumenta sta na straneh 132–135.)

Ravnikar je več odličnih del zasnoval tudi na Gorenjskem, zlasti v Kranju. Med poznavalci visoko kotira palača Mestne občine Kranj, cenjene so tudi stavbe Mestne knjižnice Kranj (bivši Globus), hotel Creina in palača Ajpesa ...

Dr. Zdenka Pajer-Likožar (1951) je široko dejavna osebnost: biologinja, doktorica znanosti, profesorica, raziskovalka, urednica. In Kranjčanka: od rojstva živi z družino v Kranju. V tem prispevku nam ob Tavčarjevi stoletnici razkrije povezave njenega sorodstva z rodbino Ivana Tavčarja ...

Tavčar, Likožar, Cof, Pajer – kaj imajo skupnega

ZDENKA PAJER - LIKOZAR

Rodila sem se sto let za dr. Ivanom Tavčarjem, leta 1951. V prispevku poskušam opisati nit, ki se vleče čez štiri družine: Tavčarjevo, Likožarjevo, Cofovo in Pajerjevo.

Tavčarji v Poljanah, Ljubljani in na Visokem

V Poljanah nad Škofjo Loko se je leta 1851 rodil dr. Ivan Tavčar. Oče je bil Janez Tavčar (1820–1895), mati pa Neža Perko (1822–1907). O Tavčarju in njegovem delu je bilo in je napisanih že nešteto najrazličnejših del in prispevkov. Manj znana pa je povezava našega širšega sorodstva s Tavčarji.

Dr. Ivan Tavčar (krščen kot Janez) je bil odvetnik, časnikiar, politik in velik pisatelj. Leta 1883 je opravil odvetniški izpit in naslednje leto odprl odvetniško pisarno v Ljubljani. Kot advokat je deloval do konca svojega življenja. Doktoriral je iz prava na Dunaju leta 1877. V ljubljanski politiki je deloval skoraj 40 let. Ljubljanski občinski svetnik je bil od leta 1884 do 1911. Vmes je bil od leta 1889 do 1913 deželni poslanec, od leta 1901 do 1907 pa poslanec v Državnem zboru na Dunaju, kjer je zastopal mesto Ljubljana

ter ljubljansko trgovsko in obrtno zbornico. Podžupan Ljubljane je bil od leta 1908 do leta 1911, ko je bil izvoljen za ljubljanskega župana, za Ivanom Hribarjem (1851–1941). Ivan Hribar ni bil ponovno izvoljen zaradi dogodkov leta 1908, ko so bili v Ljubljani protinemški izgredi. Oba sta bila vneto liberalca. Tavčar je bil župan do leta 1921, ko je dopolnil 70 let. Županovl je v najbolj težkih časih, med prvo svetovno vojno. Leta 1918 ob ustanovitvi države Srbov, Hrvatov in Slovencev (SHS) je postal član prve slovenske narodne vlade. Bil je minister za prehrano. Leta 1920 je bil še poslanec prve ustanovljene skupščine Kraljevine SHS. Po hudi bolezni je Tavčar umrl leta 1923 v Ljubljani. Pokopan je v družinski grobnici na Visokem v Poljanski dolini.

Frančiška Jožefa Košenini - Franica ali Franja (1868–1938), 17 let mlajša od Ivana, se je z njim poročila 23. maja 1887 v cerkvi sv. Petra v Ljubljani. Tavčar jo je klical »uboga živalca«. Imenovali so jo tudi mati županja ali Franja, gospa doktorjeva. Kot zelo znana ljubljankanka je bila vključena v delo na mnogih področjih. Bila je tudi dvorna dama. V Ljubljani sta, kmalu po poroki ob Ljubljani,

Nuša, Marija, Tone, Anton, Fani, Konrad in Jožica Likožar med prvo svetovno vojno

/ Foto: arhiv avtorice

kupila dvonadstropno hišo na Bregu št. 8 (danes št. 10), leta 1893 pa posestvo na Visokem. Rodilo se jima je pet otrok: Ivan (1888–1978), Franc Boris Jožef - Fran (1890–1952), Josipina Bogomila - Pipa, por. Arko (1891–1974), Anton Zvonimir - Ante (1896–1994) in Igor Gustav (1899–1965). Dr. Igor Tavčar je imel dva sinova, ki sta tragično preminula. S tem se je končalo nasledstvo dr. Ivana Tavčarja, saj ostali štirje otroci niso imeli neposrednih potomcev.

Rodbine Likožar, Cof, Pajer

Frančiška - Fani Likožar (1895–1982) je bila ena od petih otrok Antona Likožarja (1857–1933) in njegove žene Marije Gros (1867–1936). Njun najstarejši sin je bil Konrad (1887–1959). Sledil mu je Anton - Tone (1889–1931), ki je umrl v prometni nesreči na Celovski cesti. Povožila ga je avto. Za njim se je rodila Anica - Nuša (1891–1976). Vsi trije so bili rojeni v Goričah. Jožica (1894–1974) in Fani sta bili rojeni v Godoviču. V Goričah in Godoviču je oče služboval kot učitelj. Kasneje je bil nadučitelj, vnet politik in čebelar. Leta 1908 je postal ljubljanski občinski svetnik in bil na tem mestu skoraj do svoje smrti leta 1933. Občinski svetnik je bil za časa delovanja štirih županov:

Ivana Hribarja (1896–1910), dr. Ivana Tavčarja (1911–1921), Ljudevita Periča (1921–1925) in dr. Dominika - Dinka Puca (1928–1935). Od leta 1925 (dve leti po Tavčarjevi smrti) do leta 1928 je bil eden od treh članov gerentskega sveta (v stari Jugoslaviji od vlade začasno imenovani člani občinske uprave). Druga dva člana sta bila Josip Turk (1865–1937) in dr. Dominik - Dinko Puc (1879–1945), kasnejši župan (glej Kovačič S. P. Kjerkoli je deloval, je pustil sledi. Gorenjski

glas, Kranj, 2018: 26-26, zapisala Pajer-Likožar Z.). Anton Likožar se je z Ivanom Tavčarjem in njegovo ženo poznal kar precej dolgo. Cela njegova družina je bila s Tavčarji močno povezana. Bili so dobri prijatelji. Po smrti Ivana Tavčarja so Franjo obiskali tudi na Visokem.

Fani Likožar, najmlajša hči Antona Likožarja, je končala licej (ženska srednja šola) in bila uslužbenka sreskega (okrajnega) načelstva v Ljubljani. Invalidsko je bila upokojena zaradi več operacij na očeh. Ko je bila stara 40 let, se je poročila v Kranj. Njen mož je postal Bogomir - Mirko Cof (1888–1972), moj stari ata (glej Likožar-Pajer Z. Cofišče na Šmarjetni gori. Kranjčanka, Gorenjski glas, Kranj, 2002: 50-50; Od Cofišča do Bellevueja. Gorenjski glas, Kranj, 2019: 22-22; Po sledih časopisa Jutro in stare fotografije. Gorenjski glas, Snovanja, Kranj, 2020: 14-15). Poroka je bila v Ljubljani, na god sv. Vida, v cerkvi sv. Petra, 15. junija 1935, kjer sta se poročila tudi Tavčarjeva. Stari ata je bil od leta 1920 kot uradnik zaposlen v današnji tovarni Sava. Po nesreči na Jezerskem se je leta 1950 upokojil (glej Mravljje S. Mirko Cof – eden od pionirjev naše tovarne. SAVA – glasilo delavskega kolektiva tovarne

Anton Likožar se je z Ivanom Tavčarjem in njegovo ženo poznal kar dolgo. Cela njegova družina je bila s Tavčarji močno povezana. Bili so dobri prijatelji. Po smrti Ivana Tavčarja so Franjo obiskali tudi na Visokem.

Fani, Jožica, Marija, Nuša Likožar, Franja Tavčar in Anton Likožar na Visokem pred letom 1933 / Foto: arhiv avtorice

RODBINE

Snovanja

Fani Likozar in Mirko Cof leta 1935 / Foto: arhiv avtorice

gumijevih izdelkov Sava Kranj, 1967/15: 1-2).

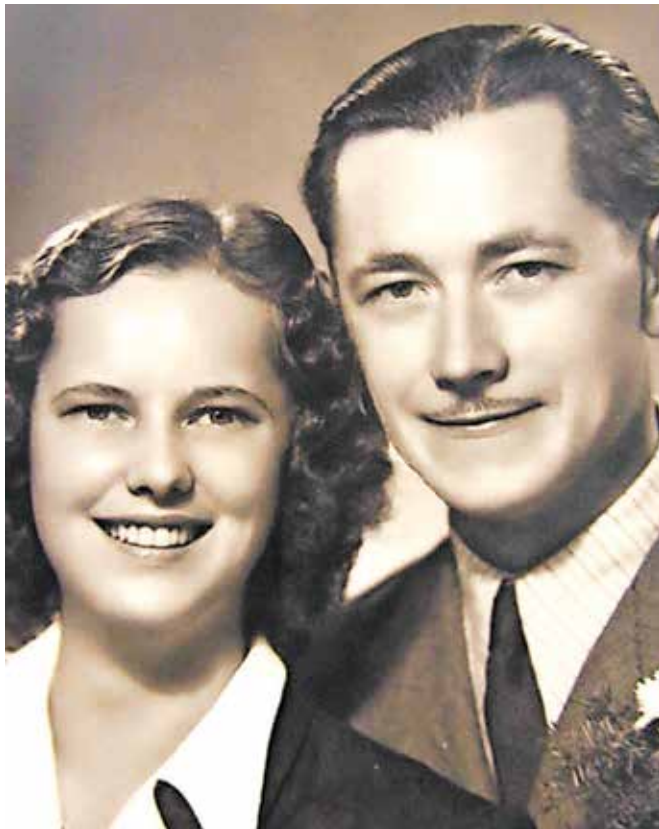
Za Mirka Cofa je bila to druga poroka. Prva žena je bila Frančiška - Fani Jesih (1887-1932). Spoznala sta se v Ljubljani, kjer je stari ata hodil v Mahrovo trgovsko šolo. Mahrova trgovska šola je bila najstarejša v tedanji Avstro-Ogrski. Ustanovil jo je Jakob Franc Mahr leta 1834. Obiskovali so jo pretežno otroci premožnejših meščanov. Delovala je do leta 1918. Šola je bila na današnjem Krekovem trgu 10. Na spominskem obeležju je omenjen tudi France Prešeren, ki je od leta 1836 do leta 1840 tu delal pri Blažu Chrobatu (1797-1848), odvetniku in narodnozavednemu izobražencu. Fani Jesih se je izučila za dežnikarico pri L. Mikušu. V časopisu Slovenec je bil leta 1896 objavljen oglas: »Dežnike in solčnike v največji izberi priporoča L. Mikuš, Ljubljana, Mestni trg 15.«

Fani je leta 1908 v Ljubljani rodila, izven zakona, hčerko Frančiško - Rado (1908-1998). Med leti 1908 in 1918 je bil Mirko Cof za časa Avstro-Ogrske najprej na vojaških vajah, nato v Linzu v Avstriji, kjer je delal kot uradnik, in še štiri leta v prvi svetovni vojni. Ko se je po vojni vrnil domov, se je s Fani poročil 2. marca 1918. Žena je z 10-letno hčerko po poroki prišla v Kranj. Rodilo se jima je še troje otrok: Bogomir - Bogo (1920-1969), Ivan - Ivo (1921-1921), ki je umrl za davico, in Ivica (1924-1914), moja mama. Žena je Mirku umrla leta 1932 za rakom na želodcu, stara 45 let. Do leta 1935 so imeli služkinjo, ki je upala, da jo bo stari ata poročil, a k hiši je prišla Fani Likozar. Kljub temu da je bila mačeha moji mami, smo jo vedno imeli za svojo staro mamo, saj prve nismo poznali.

Brat njenega očeta, Antona Likozarja, je bil papan, Josip

Franja in Ivan Tavčar. Zbirka upodobitve znanih Slovencev (NUK). / Foto: arhiv avtorice

Ivica Cof in Valentin Pajer leta 1946 / Foto: arhiv avtorice

Likozar (1964-1953) iz Kranja (glej Likozar-Pajer Z. Papanova zgodba. Gorenjski glas, Kranj, 2022: 18-18, 5 nadaljevanj). Papan je bil stari ata mojega moža Jožefa Likozarja, ki so ga klicali Joco (1945-2020). Stanovali so na današnji Jenkovi ul. 2. Njegov oče Jožef Anton Likozar st. (1899-1975) je bil vpleten v poroko mojega starega ata Mirka Cofa s Fani Likozar. Bil je njen pravi bratranec. Mirko in Jože sta se poznala kot stara Kranjčana in hodila v gostilno Pr' Knedl na Gasilskem trgu, danes Tomšičeva ul. 38. Nobena ljubljanskih hčera Antona Likozarja ni bila poročena. Fani pa se je le odločila, da se poroči v Kranju k Cofovim na današnji Tomšičevi ul. 3. Naključje je hotelo, da sta imeli obe ženi mojega starega ata ime Frančiška oz. Fani.

Moja mama Ivica

Stara mama ni pustila moji mami Ivici prebirati časopisov. Zato jih je brala na stranišču ali pa je šla k Likozarjevim, ki so stanovali v sosednji ulici. Tu jih je pri sestrični stare mame, Ivanke Likozar, por. Šefcu (1905-1985), hčerki papana, smela pregledovati. Ko je hodila v kranjsko gimnazijo, ni smela domov po Jenkovi ulici, pač pa po današnji Reginčevi. Tudi svilenih nogavic ni nosila. Poleg tega ni smela gledati skozi okno na ulico, da ne bi Pajerjevi, ki so stanovali nasproti, rekli, da gleda tja. Čas pa je pokazal, da je prišla ravno k njim.

Moja mama Ivica se je vpisala na Gimnazijo Kranj, ki se je tedaj imenovala Državna realna gimnazija kralja Aleksandra I. Zedinitelja kraljevine Jugoslavije. Opravila je štiri razrede nižje gimnazije. Dijaki so dobili spričevalo

nižjem tečajnem izpitu. Ivica je bila zaradi odličnega uspeha oproščena izpita. V Kranju je končala še 5. razred višje gimnazije. Z začetkom druge svetovne vojne leta 1941 je bil aprila meseca prekljican pouk na gimnaziji. Spodnje prostore je najprej zasedla jugoslovanska vojska. Čez nekaj dni so prišli Italijani, nato pa Nemci. Gimnazija je bila ukinjena do junija 1945 (glej Pivk V. Gimnazija Kranj in stoletje njenih matur. Med drugo svetovno vojno. Gimnazija Kranj, 2001: 188-190). Ko je bilo čutiti, da bo gimnazija prej ali slej ukinjena, sta se sestri stare mame, teti Nuša in Jožica Likozar (tako smo ju klicali), odločili, da Ivico vzameta k sebi v Ljubljano. Še vedno sta stanovali, kot prej vsa njuna družina, na Prečni ul. 2. Obe sta bili učiteljici. Mama je v Ljubljani v šolskem letu 1940/41 začela hoditi na II. žensko realno gimnazijo kraljevine Italije. Končala je 6., 7. in 8. razred in s tem maturirala. Tedaj so dijaki dobili Spričevalo

o višjem tečajnem izpitu. Mama je bila zaradi dobrih ocen oproščena ustnega izpita. Maturi je predsedoval Giovanni Maver, profesor in slavist iz Rima. Po maturi je opravila še Abiturientski tečaj za trgovino, obrt in industrijo na Državni trgovski akademiji v Ljubljani (abiturient je absolvent srednje šole pred zaključnim izpitom ali po njem). Ko je minila druga svetovna vojna in je bila Ljubljana osvobojena, je komaj čakala, da se po štirih letih vrne domov v Kranj.

Dne 7. septembra 1947 se je poročila čez ulico k Pajer, kjer so imeli kleparstvo. Poročila se je prav tja, kamor ni smela gledati skozi okno. Vesela je bila, da se je končno znebila priimka Cof. Njen mož je postal Valentin Pajer (1921-1984) (glej Likozar-Pajer Z. Moj oče - nemški vojak. Gorenjski glas, Snovanja, Kranj, 2019: 18-19; Po poteh družine Pajer. Gorenjski glas, Snovanja, Kranj, 2021: 16-18). Poročila sta se v ljubljanski stolnici sv. Nikolaja. Rodili sta se jima dve hčerki - Nuša (1948) in jaz (1951).

Teti Nuša in Jožica Likozar sta velikokrat prišli na obisk k svoji sestri v Kranj. Vedno smo ju bili veseli. Ko sem hodila v Ljubljano na akademijo in fakulteto, sem ju večkrat obiskala in pri njihju tudi nekajkrat prespala, če so se mi predavanja zavlekla v noč. Njihov hišni zdravnik je bil dr. Igor Tavčar, sin Ivana Tavčarja. Bili sta na njegovem pogrebu leta 1965. Umrla sta stari 80 in 85 let v Ljubljani.

Sklepna ugotovitev

Ivan in Franja Tavčar sta bila prijatelja družine Likozar. Njena najmlajša hči je bila Fani Cof, njena pastorka pa Ivica Pajer. Moj priimek je Pajer-Likozar. Tako se konča nit, ki sem jo omenila na začetku tega prispevka.

Posvetilo Franje Tavčar

Pa še to. Ko se je moja stara mama Fani poročila v Kranju k Cofovim leta 1935, je v ohranjeno spominsko knjigo »Praznik sreče in ljubavi« Franja Tavčar napisala:

»Mladi ženi je vzvišena naloga. V Tebi je sreča zakona in vsej okolini. Zavedaj se tega. Nabiraj sebi zadovoljstvo - nabiraj drugim srečo - ker iz tega izraste trajna sreča Tebi.

iz Rušena*
Franja Tavčarjeva
stara prijateljica
rajnkega Očka«

Očka je bil Anton Likozar, oče moje stare mame

*Rušen Esref Ünaydin (1892-1959) iz Carigrada je bil pionir turške literature, pisatelj, diplomat in politik.

Ko je moja mama hodila v kranjsko gimnazijo, ni smela domov po Jenkovi ulici, pač pa po današnji Reginčevi. Tudi svilenih nogavic ni nosila. Poleg tega ni smela gledati skozi okno na ulico, da ne bi Pajerjevi, ki so stanovali nasproti, rekli, da gleda tja. Čas pa je pokazal, da je prišla ravno k njim.

V letu 2023 se spominjamo tudi 300. obletnice rojstva evropsko pomembnega polihistorja Giovannija Antonia Scopolija (1723–1788). Odkrili so mu dva kipa, priredili tiskovno konferenco in mednarodni strokovni posvet, izdali monografijo ...

Vsestranski učenjak v deželi Kranjski

JURIJ KURILLO

Slavljenec se je rodil 3. junija 1723 kot Giovanni Antonio Scopoli v južnotirolskem mestecu Cavalese. Po študiju medicine v Innsbrucku je deloval kot zdravnik v različnih domačih bližnjih krajih in Benetkah. Leta 1754 ga je »zdravstveni minister« in osebni zdravnik cesarice Marije Terezije Gerhard van Swieten poslal v Idrijo, da bi tam delal pri živosrebrnem rudniku kot obratni zdravnik, prvi v habsburški monarhiji. Ta rudniški obrat za pridobivanje živega srebra je bil po velikosti drugi v Evropi. Z velikimi dohodki je bil v lasti cesarske dvorne komore, zato je bil habsburški dvor nanj še posebno pozoren.

V Idriji je mladi zdravnik naletel na zelo slabe delovne razmere zaposlenih rudarjev s pičlo mezdo in slabo opremo - nekateri so celo pozimi hodili bos (!). Delali so nezaščiteni v okolju, izredno obremenjenem s strupenim živim srebrom. Ta je povzročal pri mnogih delavcih v rudniku in topilnici huda bolezenska znamenja merkurializma: tremor, slinjenje, izpadanje zob, pa tudi duševne motnje in obolenja najrazličnejših telesnih organov. Med rudarji je bilo tudi zelo razširjeno uživanje alkoholnih pijač. O svojih zdravstvenih ugotovitvah je Scopoli pozneje izdal knjigo, v kateri opisuje to poklicno obolenje in predlaga poleg takratnega zdravljenja tudi različne profilaktične, preprečevalne ukrepe - kar pa je pri rudniški upravi zmeraj nalezelo na gluha ušesa.

Osebnost življenje je prinašalo zdravniku Scopoliju zelo težka bremena, saj so mu umrle tri žene in sedem otrok. Čeprav je bil zelo sposoben zdravnik, je bil po duši vendarle predvsem naravoslovec, kar razloži sam z naslednjimi besedami: »V življenje narave se nisem poglabljal zaradi poklica, temveč me je srce vleklo, da sem

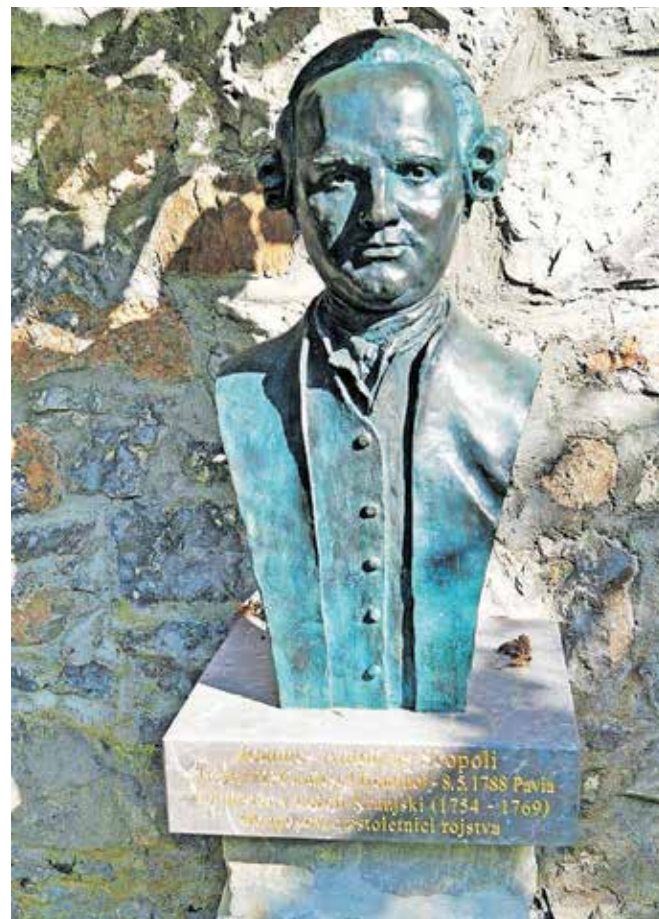
si olajšal stiske prežalostnega življenja.«

Na prvem mestu so bile rastline. Takoj po prihodu v Idrijo je začel terenska raziskovanja, najprej v bližnji okolici, nato pa tudi po drugih predelih Kranjske, podal se je recimo tudi naš Storžič. Najdene rastlinske vrste je zagotovo spravljal v herbarije, od katerih se nobeden ni ohranil. Preučeval je tudi glive; na nekatere dotlej neznanne vrste je naletel kar v rudniških rovih.

Svoje botanične izsledke je leta 1760 objavil v pozneje znameniti knjigi *Flora Carniolica* z več kot tisoč rastlinskimi vrstami (127 vrst ima tudi slovensko ime), ki ji je čez dve leti dodal novo izdajo v dveh delih. V njej je že upošteval za tisti čas povsem novo taksonomsko reformo - poimenovanje vseh rastlin in živali s hkratnim navajanjem rodu in vrste, ki jo je uvedel znameniti švedski naravoslovec Karl Linné (1707–1778).

Dopisovanje z Linnéjem

Scopoli si je dopisoval z mnogimi znanstveniki tistega časa, vendar je bil med njimi zagotovo najimenoitnejši prav Karl Linné. Njuna pisma je iz latinščine v slovenščino prevedla zdravnica in ljubiteljska botaničarka Darinka Soban (*Prirodoslovno društvo Slovenije*, Ljubljana, 2004). Idrijski zdravnik na daljno pot, ki je trajala tudi po več mesecev, ni pošiljal zgolj pismenih poročil, marveč tudi različne

Giovanni Antonio Scopoli - doprsni kip v Botaničnem vrtu Univerze v Ljubljani. / Foto: Jurij Kurillo

primerke rastlin, žuželk, ptičev ter sesalcev in celo kamnin. Več takih paketov se je na dolgi poti med kranjsko Idrijo in švedsko Uppsalo zaustavilo na Dunaju, kjer so nekateri tudi za vedno obitčali. Linné je bil nad temi pošiljkami zelo navdušen, saj so mu omogočale vpogled v zanj kot severnjaka tujo floro in favno z južnega evropskega ozemlja.

Po ugotovitvah današnjih botanikov je Scopoli odkril kar devetdeset rastlinskih vrst. Nekaj rastlin

je v njegovo čast in spomin poimenovanih po njem. Med njimi še posebej izstopa kranjski volčič (*Scopolia carniolica*), močno strupena roža, ki vsebuje različne alkaloidne, med drugim tudi skopolamin, še danes uporabljan v oftalmologiji za širjenje očesne zenice.

Idrijski naravoslovec se je pravzaprav zanimal za celotno naravo, živo in mrtvo. V živalskem svetu se je najbolj poglobil v žuželke, pa tudi ptiče. Prve je opisal v knjižnem delu *Entomologia carniolica*, druge pa v *Descriptions avium*. V predstavitvi domače živalske množice je prišel na vrsto tudi polh. Pri raziskavah so mu pomagali nekateri sodelavci enakih zanimanj.

Odkritje človeške ribice

Scopoliju je nenavadno prebivalstvo kraškega podzemlja, človeško ribico, prinesel iz okolice Stične jezuit Franz Xaver von Wulfen. O njej je zdravnik v pismu 3. maja 1762 Linnéju poročal z nadvse slovesnimi besedami: »Presvetlemu in

slavnemu možu Gospodu Carlu Linnaeusu Vitezju Zvezde Severnice itn. itn. Obnovitelju naravoslovne vede, in nadvse učenemu Zboru Kraljevske znanstvene družbe v Uppsali poklanja in posveča to novo vrsto lacerte *Ioannes Scopoli ...*« (D. Soban). Lahko si predstavljamo veliko razočaranje idrijskega odkritelja dotlej neznanne živalske vrste, ko mu je slavní švedski naravoslovec odgovoril, da gre po njegovem mnenju le za ličinko in da je treba odraslo jamsko žival šele odkriti. Kaže, da poslano človeške ribice v alkoholu Linné ni nikdar prejel. Zgodovina pa je dala prav Scopoliju, ne Linnéju! (Človeško ribico si je mogoče ogledati tudi v podzemnih rovih pod Kranjem z vstopnico kranjskega Zavoda za turizem in kulturo. Njen skriti svet predstavlja kranjski Podzemni laboratorij Tular pod vodstvom Gregorja Aljančiča.)

Za našo zgodovino naravoslovja je bil od leta 1766 pomemben Scopolijev družabnik v »slovenskih Atenah«, Idriji, francoski vojaški kirurg Balthasar Hacquet (1735–1815), vnet raziskovalec Alp in drugih gorstev pa tudi zavzet botanik.

Zaradi zaposlitve ob rudniku je razumljivo, da so Scopolija zanimali tudi »zemeljski produkti«, kar je izrazil v posebni knjižici o kamninah v rudniških jamah, o živosrebrni rudi in merkurializmu. Ob koncu svojega bivanja v Idriji je bil imenovan za vodjo oddelka za kemijske in metalurške vede tamkajšnjega šolskega zavoda. Sicer je bil član številnih evropskih znanstvenih združenj.

Z neživo naravo se je ukvarjal tudi po odhodu iz Idrije leta 1767, ko je dobil mesto profesorja na rudarski akademiji v danes slovaški Banski Štiavnici. Od tod ga je znanstvena pot zanesla v italijansko Pavia, kjer je dobil profesuro na tamkajšnji univerzi in kjer se je 8. maja 1788 končala tudi njegova življenjska pot.

»Švicarija«, idrijska hiša, v kateri je bival Scopoli. Poleg nje si je uredil vrt z zdravilnimi zelišči, ki jih je potreboval pri zdravljenju bolnikov. / Foto: Jurij Kurillo

Scopoliju so umrle tri žene in sedem otrok. Čeprav je bil zelo sposoben zdravnik, je bil po duši predvsem naravoslovec. Sam je zapisal: »V življenje narave se nisem poglabljal zaradi poklica, temveč me je srce vleklo, da sem si olajšal stiske prežalostnega življenja.«

HUMOR, HOROSKOP

HOROSKOP

TANJA

Oven (21. 3.–21. 4.)
Zaželeli si boste svežine in sprememb, predvsem se bo to nanašalo na zasebni oziroma partnerski odnos. S strastjo se boste posvetili spremembam in nekateri boste kar veliko tvegali. Tudi na poslovnem področju vas čakajo podvigi.

Bik (22. 4.–20. 5.)
Končno ste predelali in »prebavili« zadeve in se odločili, da naj preteklost ostane v preteklosti. Nasprotno vas bodo sedaj obdajale nove, bolj ustvarjalne ideje in lahko se zgodi, da se za nekatere začnejo nove zveze in razmerja.

Dvojčka (21. 5.–21. 6.)
Novice vas lahko šokirajo in celo malce prestrašijo, toda brez panike. Zelo kmalu vam bodo pozitivne energije prinesle odlično rešitev, ki jo boste z lahkoto vstavili v svoje življenje in rešili na videz nerešljivo situacijo.

Rak (22. 6.–22. 7.)
Če sta na glas izražali svoje mnenje in povedali drugim, kaj so vaše sanje, boste tokrat lahko dobili podporo pri uresničitvi svojih želja. Prav tako lahko s sodelovanjem okolice dosežete marsikaj, kar se vam je že nekaj časa izmikalo.

Lev (23. 7.–23. 8.)
Spremembe, ki ste jih izvedli v zadnjem času, še niso izzvele. Tokrat boste pogumno posegali po zvezdah na poslovnem področju in si tlakovali nove poti posebnega uspeha. In seveda vam bo uspelo, saj vam vedno.

Devica (24. 8.–23. 9.)
Česar koli se boste lotili, se lotite s pozitivnim pristopom in odprtim umom. Če boste tvegali, prej dobro razmislite in izberite lažjo možnost, saj trenutno niste v pravem obdobju, da bi se lotevali uresničevanja visokoletečih ciljev. Presečenjen.

Tehtnica (24. 9.–23. 10.)
Karkoli vas že teži, rešitev poiščite v svojih sanjah. To vam bo tudi omogočilo, da boste razčistili zadeve iz preteklosti in pustili stare stvari za seboj. Odpustite si in sočustvujte tudi s seboj, saj ste sami sebi najhujši kritik in tožnik.

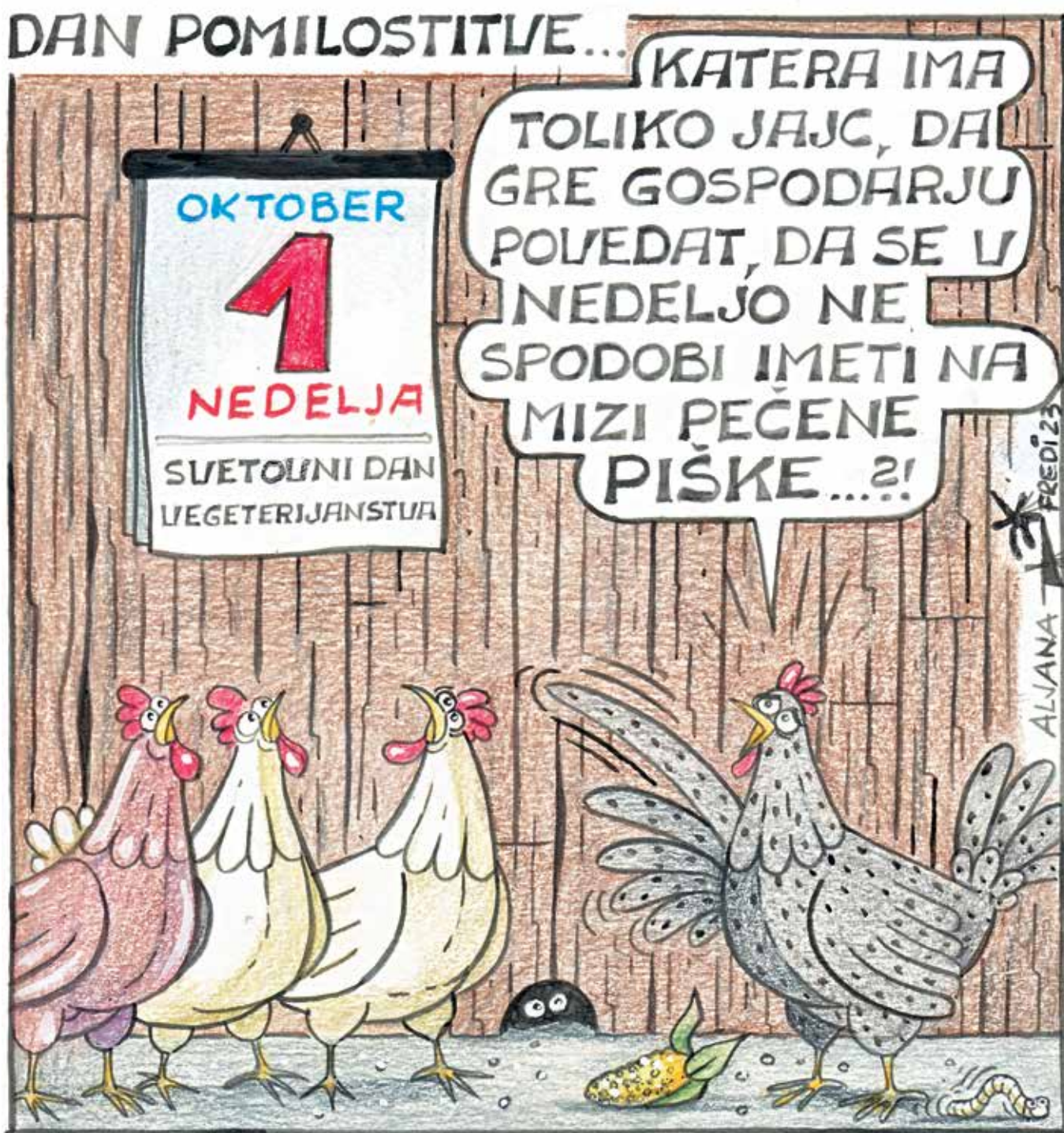
Škorpjon (24. 10.–22. 11.)
Tokrat boste vi tisti, ki boste šokirali okolico z novicami. Čeprav glede na to, da ste škorpjon, to niti ni presenetljivo. Vendar se bo za vas vse skupaj dokaj dobro končalo, zanesite se na svojo intuicijo in prisluhnite notranjemu glasu.

Strelec (23. 11.–21. 12.)
Korak iz cone udobja vam sedaj ne bi škodil, zato se ga pogumno lotite. Vse skupaj zapeljite v take kolesnice, da vam bodo spremenile vsakdanjo rutino in poživile vaše življenje. Za podporo pa naj vam bodo pozitivne novice.

Kozorog (22. 12.–20. 1.)
Otresite se obveznosti, da uresničujete želje in potrebe drugih ljudi. Predvsem tega, da izpolnjujete in se trudite, da izpolnjuje pričakovanja, ki jih imajo drugi do vas. Postavite si nove cilje, dvignite glavo in pojdite z rogovi naprej v prihodnost.

Vodnar (21. 1.–19. 2.)
Vsekakor se bodo stvari za vas zasukale, pa naj bo to na partnerskem področju ali pri finančnih. Na partnerskem področju lahko ob novicah razčistite stvari, ki so vam predolgo ležale na duši, finance pa vas bodo morda prisilile, da prezopredite sredstva.

Ribi (20. 2.–20. 3.)
Ribice bodo srbele »plavutke«, da bi ovrgle obveznosti in si privoščile več zabave. Če se boste podali po tej poti, boste nepričakovano deležni novih energij in hkrati se vam bodo tudi odprle nove poti za dogodivščine in prihodnje.

TA JE DOBRA

Kdo je neumen

Učitelj se v šoli razjezi na učence in reče: »Vsak, ki je neumen, naj vstane!«
Najprej vsi mirno sedijo, potem pa Janezek vseeno počasi vstane.
Učitelj ga vpraša: »A ti misliš, da si neumen?«
Janezek odgovori: »Ne, ampak nerodno mi je bilo, ker ste samo vi stali!«

Zastrupljen je bil

»Ni več dvoma,« reče zdravnik pacientu, »zastrupljeni ste bili!«
»S čim vendar?« vpraša pacient.
»To bo pa pokazala obdukcija.«

Zmagovalec

»Natakar! Zakaj ima ta rak samo polovico klešč?«
»Najverjetneje je izgubil drugo polovico v boju.«
»Potem mi pa prinesite zmagovalca!«

Razumel je po svoje

Ženska sede v taksi in naroči vozniku: »Prosim, da me odpeljete na tale naslov. Med vožnjo pa še posebno pazite, sem namreč mati sedmih otrok.«
Taksist se začudi: »Meni pravite, naj pazim?!«

Kača in jež

Kaj dobimo, če križamo kačo in ježa? Bodečo žico.

Kaj je hitrost?

Da polža zanese v ovinku.

LAŽJI SUDOKU

6			4			7		
2	3	7	5	8			1	
5				9	3	6		8
1							9	5
3			6		8			2
4	8							7
8		3	9	4				6
	6			2	5	4	8	9
		5			7			

Rešitev:

1	6	2	9	8	5	7	1	3
6	8	7	5	2	1	9	4	3
9	2	1	6	3	2	8	5	7
2	9	6	5	1	2	8	7	3
8	3	7	2	9	4	5	1	6
4	8	5	3	6	7	1	2	9
7	1	9	8	4	3	2	6	5
3	6	5	2	1	9	4	8	7
5	2	1	7	8	6	3	9	4

TEŽJI SUDOKU

2			8					7
	3		7		2			
		6		1		9		
	6	7			3			8
	4						9	
1			9			7	6	
		3		9		6		
			2		7		1	
	2				5			

Rešitev:

6	7	5	9	1	2	7	3	8
5	1	8	2	3	7	6	9	4
2	9	1	6	7	8	5	4	3
8	9	2	7	6	2	5	1	3
1	6	2	5	9	7	8	4	3
9	3	7	1	4	9	6	2	5
9	1	2	5	7	6	3	8	4
7	4	6	9	8	5	1	2	3

Navodilo za reševanje: v kvadrate vpišite števila od 1 do 9 tako, da se ne bo nobeno število ponovilo ne v vrstici ne v koloni ne v enem izmed odebeljenih devetih kvadratov. Pripravil B. F.

NAGRADNA KRIŽANKA

NIJZ, Trubarjeva 2, 1000 Ljubljana

Vabimo vas

na otvoritev LIKOVNE RAZSTAVE
OB OBELEŽITVI MEDNARODNEGA DNE
STAREJŠIH

TUDI STAROST JE LEPA

29.9.2023 ob 15:00

v prostorih Zveze kulturnih društev Kranj
Glavni trg 23, Kranj

Na Gorenjskem so starejši prispevali svoja dela za razstavo in tako pripomogli k obeležitvi mednarodnega dneva starejših, ki ga praznujemo 1. oktobra. Razstava bo na voljo za ogled med 29. 9. in 13. 10. 2023, ob delavnikih 15.00-18.00 in ob sobotah 9.00-12.00.

Vabimo vas na otvoritev LIKOVNE RAZSTAVE OB OBELEŽITVI MEDNARODNEGA DNE STAREJŠIH TUDI STAROST JE LEPA													GORENJSKI GLAS	RASTLINA (ZASTAR.)	JESENSKI MESEC	SL. SKLADATELJ (UROŠ)	ORODJE ZA PREKOPAVANJE ZEMLJE	UROŠ BREGAR	PRIJTSK MNOŽICE	ATLET BOLDON	OGOREK	IGRA S KARTAMI, ECARTE	SREBRNA KOVINA (Ca)	
													PEVEC SKUPINE FLÜRRT (R. L.)		14									
													AKROBATSKA SPRETNOST								5			
													PLESNI KORAK											
													SKLADBA ZA KLAVIR								11	ORGAN V USTNI VOTLINI	RENE CLAIR TROPJSKO SADJE	
													IZTOK BOŽIČ	9		MESTO V RUSJI ŠTEVILKA (ZASTAR.)								
													PRILOGA NA PICI									20		
													VZDEVEK ONASSISA				IGRALKA MINNELLI KRAJ PRI POREČU						IGRALEC DELON NAKLADALNA PLOŠČAD	
													GORENJSKI GLAS	STARO GERMANSKO PLEME	ZBIRATELJ ANTIKIVITET ZANIMANJE ZA KAJ								2	
													RAZKOŠNA HIŠA											
													VETRNI JOPIČ		17									
													NIKOLA TESLA			IZRAZ PRI IGRAH S KARTAMI	KONJSKI TEK GRENAK NAPITEK				15	IRENA POLANEC DNEVNI METULJ		
													PREDSTOJNIK NA UNIVERZI								1000 KG ANTIČNO OBLAČILO			
													PRIJETNO DRAŽILO	24									ŽIVEC STARA CUNJA	
													IGRALKA OLIN				7				PREDEL V BOHINJU SMEŠNOST, NOROST			
													PREBIVALEC ISTRE										MATI GRŠKIH BOGOV 19	
													GORENJSKI GLAS	PLAVALLEC TAHIROVIČ	ROBERT (LJUBK.) KOS JEDI V USTIH								TRTNI HROŠČEK RAZTELESEVALEC	
													KIRURŠKA IGLA IGRALEC HADŽIČ								OSMI GLASBENI INTERVAL 27			
SESTAVIL: F. KALAN	MORSKA GOBA	ODBOJKAR ŠTERN	PEVKA FRECE	MESTO NA JAPONSKEM	GORSKI REŠEVALEC IN PLANINEC (FRANC)	PAPEŠKA DRŽAVA	IVAN LENDL	SPODNJI DEL CESA	PEVEC RUDAN	ZNAMKA RAČUNALNIKOV	REŽISERKA JAGRIČ PIRC	JAPONSKA NABIRALKA BISEROV				SLOVNICAAR AASEN	DEPARTMA V FRANCIJI DEL STOPALA				SVOD NAD NAMI ŽABJA OKONČINA			
SL. PEVEC (S. V.)	3											BLAGOST, MILOST								OKLEPNO VOZILO DEDNA ZASNOVA	16			
REKA, KI PONIKA								26				REKA NA HRVAŠKEM POLDRAG KAMEN			25		STROJNA ŽAGA DAVID OAKES							
ORIGINAL				6			GOZDNI PTIČ PEVKA POVŠE						13	OSEBNA OBLAČILA PREBIVALEC NEKD. KARRANTANJE										
ŽIGA ČAMERNIK			BARVA IGRALNIH KART MAROGA				POHORŠKO SMUCIŠČE ZAČETNI DEL DNEVA					TRDEN PAPIR KARTA PRI TAROKU								VLAGA, MOKROTA	21			
TANČICA (NAREČNO)					ABELOV BRAT					SLUGA V UNIFORMI GORA V JULIJAH														
PEVEC RAHIMOVSKI				MATEMATIČNA MEZNANKA	SUMERSKI BOG NEBA PRISTAJALNI POMOL	12			SULTANAT V AZIJI REKA V ŠVICI										NAUK O RAVNOSTEŽJU TELES					
AŠAR NIKKO OREHAR SIGNATAR TOLJATI	OZNAČBA	PODPISNIK POGODBE SL. IGRALKA (ZVEZDANA)						23			STAROTURŠKI DAVEK KMEČKO NASELJE										10			
TEKOČA PRILOGA K JEDI							HRIB PRI BEOGRADU ODPRTA POŠKODBA TEŽA OVOJNINE				STAR SLOVAN ODMAKNI-TEV													
ZORAN LUBEJ	4		DEL STROJA PEVEC RESNIK							JADRANSKI OTOK PLAVALKA ISAKOVIČ														
NAVJE				PEVKA BOTO GLASBENA ZVRST						PESNIK BABACIČ SLIKAR RIMELE			22							ALBERTO TOMBA SLIKAR MAVEC				
POLIFEMOV TEKMEC, ACIS					ROMUNSKI TERENEC URBAN NOVAK					IT. MODNI KREATOR (GIORGIO) OSKAR DEV									1					
RAČUNSKI STROJ								8																
PEVKA GRANDE			18						PESEM HVALNICA															

1. nagrada: brisačka, krpica za očala, zvezek z mandalami, flomastri, majica, krema
2. nagrada: majica, brisačka in krpica za očala
3. nagrada: zvezek z mandalami, flomastri, krema

Rešitev križanke – geslo na kuponu – lahko kot običajno pošljete po pošti na naslov Gorenjski glas, Nazorjeva ulica 1, Kranj ali jo oddate v nabiralnik na tem naslovu. **Rešitve sprejemamo tudi po e-pošti.** To storite tako, da z mobilnim telefonom slikate kupon z geslom in ga pošljete na naslov križanke@g-glas.si. V elektronsko sporočilo ne pozabite napisati tudi vaših osebnih podatkov! Rok za oddajo je petek, 13. oktober 2023.

1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	

Dan odprtih vrat zobozdravniških ordinacij

V akciji sodeluje več kot štirideset zobozdravniških ambulant z vseh delov Slovenije. »Lahko pridete in se pogovorite z zobozdravnikom prav o vsem, kar vas pesti.«

SUZANA P. KOVAČIČ

Ljubljana – V torek, 10. oktobra, bo že drugo leto zapored potekala akcija Dan odprtih vrat zobozdravniških ordinacij, ki jo Zdravniška zbornica Slovenije (ZZS) pripravlja v okviru vsakoletnih aktivnosti projekta Ustno zdravje Odbora za zobozdravstvo (OZB) pri Zdravniški zbornici Slovenije. V akciji sodeluje več kot štirideset zobozdravniških ambulant z vseh delov Slovenije. Skupno je razpisanih več kot 250 terminov, na katerih bodo zobozdravniki pacientom ponudili posvet o njihovem ustnem zdravju in težavah, ki jih imajo.

Dan odprtih vrat je namenjen pacientom, ki bodisi nimajo zobozdravnika ali pa zaradi različnih razlogov že dlje časa niso bili pri zobozdravniku ali pa jih

morebiti predvsem strah omejuje pri tem, da bi naredili prvi korak. »Zato smo se zobozdravniki že lani odločili, da stopimo skupaj in odpremo vrata ambulant 10. oktobra in tudi skozi takšne akcije dvignemo zavedanje, da je ustno zdravje izjemnega pomena in temelj za zdravo telo in samozavest,« je namen akcije pojasnila Neja Jurjec Smole, dr. dent. med., vodja delovne skupine Ustno zdravje pri OZB.

Na Gorenjskem se akciji pridružujeta na Bledu Estetika, Tina Čop, dr. dent. med., in v Kranju Zobozdravstvena ordinacija Križnar, Jože Križnar, dr. dent. med.

Kot je poudarila, bo akcija potekala zunaj ordinacijskega časa, kar pomeni, da sam delovni proces v zobozdravniških ambulanzah ne bo moten.

V času Dneva odprtih vrat zobozdravniki, ki sodelujejo v akciji, v razpisanih terminih v okviru akcije ne bodo izvajali standardnih stomatoloških storitev, kot so puljenje zob, izdelava zobnih zalivk ali čiščenje zobnega kamna. »Vzeli si bomo res čas za pogovor, za nasvet, ki ga pogosto zmanjka,« je k sodelovanju prebivalce povabila zobozdravnica Neja Jurjec Smole. Za posvet z zobozdravnikom bo na vo-

ljo med 15 in 30 minut. Posvet je za pacienta brezplačen in brez vseh obveznosti. Če ima pacient kakšno zdravstveno dokumentacijo, jo lahko prinese s seboj.

Ordinacije, ki sodelujejo v akciji, so na enotni vstopni strani, do katere se dostopa s spletne strani zbornice, razvrščene po regijah. S klikom na ambulanto se odprejo razpoložljivi termini. S klikom na termin se odpre obrazec, v katerega se vnesejo osebni in kontaktni podatki. Oseba, ki se je naročila, pa na svoj e-naslov prejme tudi potrditev.

Predsednik Odbora za zobozdravstvo pri zbornici Krunoslav Pavlovič je ponovno opozoril, da je na žalost v Sloveniji okoli 560 prebivalcev, ki nima izbrana zobozdravnika. Pojasnil je, da sodi akcija v kontekst širšega prizadevanja zobozdravnikov in zdravniške zbornice za širšo krepitev ustnega zdravja in zdravstvene pismenosti prebivalcev.

Zobozdravniške ordinacije bodo odprle svoja vrata.

/ Foto: arhiv OZG

HALO-HALO GORENJSKI GLAS

telefon: 04 201 42 00

Naročila za objavo sprejemamo po telefonu 04/201 42 00 ali osebno na Nazorjevi ulici 1 v Kranju oz. po pošti – od ponedeljka do četrтка do 11. ure! Cene oglasov in ponudb v rubriki so izredno ugodne.

ROZMAN BUS, T: 04 531 52 49, 041 855 630
www.rozmanbus.si

TRST: 17. 10., **STRUNJAN:** 13.–18. 10., 29. 11.–4. 12., **BERNARDIN:** 12.–15. 11., **ŠMARJEŠKE TOPLICE:** 22.–27. 10., **RADENCI:** 26.–29. 12., **MEDŽUGORJE:** 14.–16. 10., **MANDARINE:** 14.–16. 10., 20.–22. 10., **BANJA VRUČICA S SARAJEVOM:** 27.–30. 10., **BANJA VRUČICA S TERAPIJAMI:** 18.–25. 10., 21.–28. 10., 23.–30. 10., 20.–27. 11., 11.–18. 12., **POTEPANJE PO BOSNI:** 9.–13. 10..

Obvestila o dogodkih objavljamo v rubriki Kažipot brezplačno samo enkrat, pošljete jih lahko na e-poštni naslov kazipot@g-glas.si.

PIREDITVE

Predstavitve novega Vigenjca

Kropa – V sredo, 4. oktobra, ob 18. uri bo v Kulturnem domu v Kropi predstavitve nove, 19. številke Vigenjca, glasila Kovaškega muzeja, ki tokrat pozornost namenja 70. obletnici odkritja Slovenske peči v Kropi. V kulturnem programu bo nastopila Dramska skupina Čofta.

IZLETI

S kolesom od Strmola do izvira Bistrice

Adergas, Preddvor – Občina Preddvor v sodelovanju s Centrom za trajnostni razvoj podeželja Kranj in Zavodom za turizem Preddvor v soboto, 30. septembra, vabi na doživetje trajnostne mobilnosti – s kolesom po drugi etapi vodne poti Kamniško-Savinjskih Alp, od skrivnostnega vodnega izvira pri gradu Strmol in velesovske cerkve do gradu Dvor v Preddvoru ter izvira Bistrice. Izlet, ki je organiziran v okviru Evropskega tedna mobilnosti v Občini Preddvor, vključuje tudi obisk cerkve in samostana v Adergasu ter kraljevsko vodenje po gradu Dvor. Zbirno mesto bo pri kavarni ob gradu Strmol ob

9. uri. Udeležba je brezplačna, obvezna pa je prijava do petka, 29. septembra, na ubrankovic@gmail.com ali 040 303 752.

Kolesarjenje DU Kranj

Kranj – Kolesarski izlet Društva upokojencev Kranj na relaciji Kranj–Begunje–Tržič–Kranj, ki je bil predviden pretekli torek, bo 3. oktobra.

Pohodni izlet DU Cerklje

Cerklje – Društvo upokojencev Cerklje v torek, 3. oktobra, svoje člane vabi na pohodni izlet na relaciji Cerklje–Brnik Aerodrom–Brnik. Zbirno mesto bo pred AMD ob 8. uri. V primeru slabega vremena bo izlet v četrtek v istem tednu.

Na kopanje v Portorož

Kranj – Društvo bolnikov z osteoporozo Kranj v torek, 3. oktobra, vabi na kopanje v Bernardin v Portorož. Dobrodošli so tudi nečlani društva. Prijave in informacije na 041 424 768.

OBVESTILA

Spletno predavanje in ogled ekološke kmetije

Jezerko – Zveza društev ekoloških kmetov Slovenije v ponedeljek, 2. oktobra, ob 17. uri vabi na spletno predavanje Mehansko sajenje zelenjave v zastirko – tehnologija in oprema, rezultati gojenja in dolgoročne prednosti. Svoje izkušnje, ki so zanimive za širši krog, bo predstavil Johannes Storch, kmetovalec in inovator z ekološke kmetije Bio Gemüsehof (Nemčija). Zagotovljeno bo prevajanje v slovenščino. Predavanje bo potekalo na Zoomu, za katerega bodo udeleženci prejeli povezavo po prijavi na ubrankovic@gmail.com ali 040 303 752 (Uroš Brankovič). V torek, 3. oktobra, ob 14.30 bo zveza pripravila še ogled Šenkove domačije na Zgornjem Jezerkem kot primer uspešnega povezovanja vrhunškega sonaravnega turizma ter etnološke in kulturne dediščine za trženje lokalne ekološke hrane z dodano vrednostjo. Dogodek je del aktivnosti za pospeševanje razvoja ekološkega kmetovanja v letu 2023, udeležba je brezplačna, prednost imajo udeleženci s KMG-MID. Obvezna je prijava na zgoraj navedenem naslovu ali telefonu.

Vpis otrok v FD Preddvor

Preddvor – Folklorno društvo Preddvor v svoje vrste vabi otroke, starejše od pet let, osnovnošolce in srednješolce. Otroški sekciji se tisti, ki jih zanimajo ples, igra, nastopanje, spoznavanje novih krajev ..., lahko pridružijo kot plesalci ali kot godci (z igranjem harmonike, klarineta, violine, kontrabasa). Prijave zbirajo do petka, 6. oktobra, na naslovu [\[gmail.com\]\(mailto:gmail.com\). Vaje otroških skupin bodo predvidoma ob torkih oziroma sredah.](mailto:fdpreddvor@</p></div><div data-bbox=)

Prvi petek v mesecu meritve

Društvo upokojencev Kranj obvešča, bo Območno združenje Rdečega križa Kranj izvajalo meritve vrednosti holesterola, krvnega sladkorja in tlaka na sedežu društva prvi petek v oktobru, novembru in decembru ob 8. uri.

RAZSTAVE

Fotografska razstava

Gorenja vas – V Tavčarjevem letu in v počastitev 70-letnice obstoja Društva upokojencev za Poljansko dolino je v Galeriji osnovne šole v Gorenji vasi na ogled fotografska razstava Po poteh Kosmovega Janeza avtorice Majde Debeljak. Ogled je mogoč med 14. in 16. uro vsak dan od ponedeljka do petka do konca oktobra in je brezplačen. Za voden obisk pokličite na 041 954 823.

Razstava Gasparijevih del

Adergas – Akademski slikar Maksim Gaspari je znan zlasti po božičnih, velikonočnih in drugih voščilnicah ter ilustracijah. Razstava del iz zbirke Silva Sirca, ki je nastala ob 140. obletnici Gasparijevega rojstva in prazniku Občine Cerklje, bo v dvorani v Adergasu na ogled še v soboto, 30. septembra, od 9. do 12. ure in od 15. do 18. ure ter v nedeljo, 1. oktobra, od 9. do 12. ure.

Nagrajenci nagradne križanke iz Gorenjskega glasa št. 72 so: **Marta Lavtar** iz Železnikov, **Damjana Lesjak** iz Senčurja in **Tatjana Gosar** iz Tržiča. Geslo je bilo Če pridelamo več kot porabimo. Nagrajenci nagradne križanke iz revije Glasnik št. 1 pa so: **Franc Žura**, **Slavka Vodovnik** in **Jasna Koper**, vsi iz Kranja. Geslo je bilo Bo že držal, če je v Gorencu pisal. Vsem nagrajencem iskreno čestitamo!

LOTO

Loto rezultati – žrebanje 27. 9. 2023
26, 27, 32, 34, 36, 37, 38 in 5

Loto PLUS: **7, 8, 9, 18, 20, 25, 38 in 24**
Lotko: **5 8 4 2 5 5**

Sklad 1. 10. 2023 za Sedmico: **1.460.000 EUR**
Sklad 1. 10. 2023 za PLUS: **3.420.000 EUR**
Sklad 1. 10. 2023 za Lotka: **300.000 EUR**

Radio Sora

Vedno blizu. 91.1 / 89.8 / 96.3

RADIO SORA, D.O.O., KAPUCINSKI TRG 4, ŠKOFJA LOKA

Radio Triglav

Radio Triglav Jesenice, d.o.o., Trg Toneta Čufarja 4, 4270 Jesenice

Gorenjska 96 MHz

RADIO ZA RADOVEDNE

RADIO KRANJ 97.3

pisan kot jesen

radio-kranj.si

www.gorenjskiglas.si

**OTROCI V SRCU AFRIKE
POTREBUJEJO HRANO,
VODO IN
ZDRAVILA**

za srce afrike

S poslanim SMS-om **AFRIKA5** na **1919** darujete 5 EUR.

Karitas

Prispevajo lahko uporabniki Telekom Slovenije, Telemacha, A1 in T-2.

www.karitas.si

MALI OGLASI

T: 201 42 47
E: malioglas@g-glas.si

Male oglase sprejemamo:
za objavo v petek do srede do 14. ure in za objavo v torek do petka do 14. ure!

Delovni čas:
ponedeljek, torek, četrtek, petek neprekinjeno od 8. do 15. ure, sreda od 8. do 16. ure, sobote, nedelje in prazniki zaprto.

NEPREMIČNINE POSESTI

KUPIM

KUPIMO ali dolgoročno najamemo kmetijo ali veliko gospodarsko poslojpe, ki se ga drži vsaj 2 ha pripadajočega travnika in gozda. Dostopna lokacija na koncu vasi, relacija Medvode-Radovljica. Vsaj polovica ravnina, tel.: 041/677-792 23002371

fesst

FESST, d. o. o., nepremičninska družba, Koroška c 2, Kranj, Telefon: 236 73 73 Faks: 236 73 70 E-pošta: info@fesst.si Internet: www.fesst.si

MOTORNA VOZILA AVTOMOBILI

PRODAM

PEUGEOT 206, let. 2006, 5 vrat, 108.000 km, lepo ohranjen, redno servisiran, klima, tel.: 040/124-600 23002411

ŠKODA Scout 4 x 4, letnik 2008, tel.: 031/820-697 23002403

GOLF TDI Ocean, 200.000 km, nepoškodovan, prva barva, registriran. Korbar, Klanec 32, Komenda, tel.: 01/83-42-049 23002433

MOTORNA KOLESA

PRODAM

SKUTER Piaggio Liberty 150 ccm, bel, 7/2022, ABS, kot nov, cena po dogovoru, tel.: 041/209-066 23002447

AVTODELI IN OPREMA

PRODAM

JEKLENA platišča z gumami 185/70/14 (Polo) in 205/55/16 (Peugeot 5008), tel.: 031/388-843 23002330

PLATIŠČA 15 col in letne gume 185/65 R15 in gorilec Tyson, tel.: 040/915-692 23002429

TEHNIKA

PODARIM

CD-je in DVD-je, nerabljeni, tel.: 031/562-415 23002428

TV Gorenje, delujoč, tel.: 031/498-655 23002409

STROJI IN ORODJA

PRODAM

ELEKTRIČNI drobilnik za veje, še v garanciji, tel.: 031/423-051 23002407

STOJEČI stroj za mletje mesa, z reduktorjem, tel.: 040/354-085 23002437

GRADBENI MATERIAL

PRODAM

LIPOVE hlode, od 45 do 50 cm debeline, cca 4 m³, tel.: 01/72-38-262 23002430

OBVESTILO NAROČNIKOM

Račune lahko prejmete tudi po elektronski pošti

- Če želite račune prejmati po e-pošti, nam na e-naslov narocnine@g-glas.si sporočite točno ime in priimek ter naslov, da vas bomo našli na seznamu.
- Na e-naslov, s katerega nam boste poslali osebne podatke, bomo poslali račun v obliki pdf, ki bo povsem enak položnici v tiskani izdaji.
- Sodobna tehnologija omogoča tudi hitro in preprosto plačevanje računov s pomočjo mobilnega telefona in QR kode.

Prepričani smo, da boste zadovoljni.

Gorenjski Glas | www.gorenjskiglas.si

KURIVO

PRODAM

DRVA, metrska ali razžagana, možnost dostave, tel.: 041/718-019 23002152

DRVA suha, bukova in mešana, možna dostava okoli Golnika, tel.: 041/855-359 23002426

DRVA b., polmetrska ali metrska, suha, 16 % vlage, klana, vredna ogleda in nakupa v Križah, tel.: 051/819-044 23002435

HRASTOVA in jesenova drva, tel.: 041/971-508 23002442

SUHA drva in butare, tel.: 031/826-621 23002287

SUHA hrastova ali mešana drva, metrska ali razžagana, možna dostava, tel.: 031/229-151 23002416

SUHA bukova razžagana drva, Gorje, tel.: 031/561-707 23002432

SUHA bukova drva, cela ali razžagana, možna dostava, tel.: 031/475-042 23002443

SUHA mešana drva iz trgeda lesa, tel.: 041/665-360 23002445

SUHE smrekove trske za zakurit, kličite po 20. uri, tel.: 04/59-95-325 23002448

PODARIM

SMREKOVE, bukove in hrastove veje, tel.: 041/799-683 23002449

ŠPORT, REKREACIJA

PRODAM

MALO rabljeno žensko kolo po zelo ugodni ceni, v Kranju, ne zamudite, tel.: 031/308-540 23002406

HOBI

KUPIM

ODLIKOVANJA, medalje, značke, razglednice, kovance, bajonete, sablje, čelade, uniforme, tel.: 051/740-430 23002283

STARINE: mizarski ponk, poslikane skrinje, manjšo kaščo ..., tel.: 051/258-936 23002155

UMETNINE, NAKIT

PRODAM

TAPISERIJI – motiva lev in zmaj, 100 x 100 cm, tel.: 040/567-544 23002451

OBLAČILA IN OBUTEV

PRODAM

MOŠKO gorenjsko narodno nošo št. 52/54, škornji št. 43, enkrat rabljena, tel.: 040/290-601 23002427

OTROŠKA OPREMA

PODARIM

OTROŠKI košek za dojenčka, tel.: 031/423-051 23002408

MEDICINSKI PRIPOMOČKI

OČALA kot na napotnico s popustom do 101 EUR. Qlandia Kranj, Qlandia Kamnik, Deteljica Tržič, Spar center Jesenice. Kličite brezplačno 080 1331, www.optika-aleksandra.si 23002157

KMETIJSKI STROJI

PRODAM

BRZOPARILNIK, skoraj nov, za kuhanje hrane za prašiče, ugodno, tel.: 040/674-688 23002424

CIRKULAR za žaganje drv in "A" lestve, tel.: 031/812-210 23002390

KUPIM

ODKUP traktorjev in kmetijske mehanizacije v kakršnemkoli stanju, tel.: 041/255-834 23002450

PRIDELKI

PRODAM

BRINOVE jagode, tel.: 040/888-200 23002353

DROBNI krmni krompir ter bukova in mešana drva, okolica Kranja, tel.: 041/622-055 23002413

JEČMEN in koruzo, tel.: 040/674-688 23002421

JEDILNI krompir, malo škropljen in gnojen, tel.: 031/506-863 23002431

JEDILNI krompir, beli, rdeči in rumeni, za sproti ali za ozimnico, tel.: 041/971-508 23002434

JEDILNI in krmni krompir, tel.: 041/857-703 23002446

KORUZO za silažo ali zrnje, tel.: 041/293-915 23002404

SILAŽNE bale prve košnje, tel.: 041/425-625 23002419

VZREJNE ŽIVALI

PRODAM

KOKOŠI – nesnice, jarkice, rjave, črne, grahaste in bele, pred nesnostjo. Pripeljemo na dom, Matej Bulovec, s.p., Mlakarjeva ul. 45, Senčur, tel.: 041/710-113 23002154

BIKCA simentalca, tel.: 031/450-457 23002410

BIKCA simentalca, starega 3 tedne, tel.: 041/335-514 23002415

ČB teličke in bikce, tel.: 041/211-341 23002420

Čebelarjenje za vsakogar

Peter Kozmus, Maja Ivana Smodič Škerl, Mitja Nakrst

V priročniku je predstavljeno življenje čebel, opisani so skrb za zalego, pašne aktivnosti, praktični primeri vzdrževanja in izkoriščanja čebeljih družin, pa tudi vse o pridelavi medu, matičnega mlečka, propolisa, cvetnega prahu in čebeljega strupa.

22 EUR

* poština

Gorenjski Glas
www.gorenjskiglas.si

Bučje in bučne jedi

Mojca Koman

Bučje vsebuje veliko hranil, zato jih je treba čim bolj okusno izkoristiti. S pomočjo knjige s 60 recepti lahko pripravimo 9 vrst buč: cukete, patišonko, čajoto, hokaido, sweet dumpling, maslenko, blukuri, sweet mamo in muškato bučo.

15 EUR

* poština

Gorenjski Glas
www.gorenjskiglas.si

Naša užitna drevesa in grmi

OTMAR DIEZ

V gozdu, na domačem vrtu ali v parku – povsod rastejo drevesa in grmi, ki nas privabljajo s svojimi plodovi. Svoj jedilnik lahko obogatimo z brsti, cvetovi, listi in celo drevesnim sokom. Poleg receptov za boste v knjigi našli še veliko uporabnih nasvetov in trikov.

Z mnogimi preizkušenimi recepti in načini uporabe

81 vrst natančno določiti, pazljivo nabirati, preprosto pripraviti

15 EUR

* poština

Gorenjski Glas
www.gorenjskiglas.si

ČB bikca, starega 1 mesec, tel.: 041/418-616

23002425

JARKICE, rjave, ki bodo na voljo po 5. oktobru, Jama 34, tel.: 041/820-594

23002422

OSTALO

PRODAM

SREDI oktobra bo na voljo domače meso telice, Selška, tel.: 041/642-281

23002436

PODARIM

40 m³ lepe, vrtno zemlje, odpeljati jo morate sami iz Hrastij, tel.: 041/220-856

23002444

ZAPOSLITVE (M/Ž)

NUDIM

IŠČEMO mlajšega upokojenca za občasno pomoč pri gradbenih delih. Saval, Aleš Avsenek, d.o.o., Kranjska 2, Radovljica, tel.: 041/229-246

23002405

IŠČEM

IŠČEM DELO – varstvo otrok na mojem domu v Kranju. Imam dolgoletne izkušnje, sem nekadilka, zanesljiva, tel.: 041/532-826

23002402

IŠČEM DELO – administracija, računovodstvo ali st. dejavnost, natančna, zanesljiva, tel.: 030/680-252

23002439

STAREJŠEGA kitarista v okolici Kranja (frajtonarica) za skupno sodelovanje, tel.: 070/632-103

23002441

STORITVE

NUDIM

SENCILA ASTERIKS, d.o.o., Cesta na Loko 2, 4290 Tržič, tel.: 59-55-170, 041/733-709; žaluzije, roloji, rolete, lamelne zavese, plise zavese, komarniki, markize, www.asteriks.net

23002153

ADAPTACIJE – vsa gradbena dela od temeljev do strehe, fasade, škarpe, urejanje dvorišč, tlakovanje, asfalt, ograje, dimniki, izolacija, krovstvo, tesarstvo – po zelo ugodni ceni. Leard, d.o.o., Pivka 11, Naklo, tel.: 041/583-163

23002156

PEČARSTVO, lončene peči, zidani kamini, kmečke peči, obnova, popravilo, izdelava, izris. Trgovina Kamin, Aleš Avsenek, d.o.o., Kranjska cesta 2, Radovljica, tel.: 040/364-636

23001982

SANACIJA dimnikov z nerjavečimi tuljavami, vrtnje, zidava in popravila, nudimo dimne obrobe in kape. Cvetko Rajko, s.p., Brezje pri Dobu 4a, Dob, tel.: 051/828-419

23002068

SANACIJE, obnove dimnikov z inox cevmi, povrtavanje, rušenje, pozidava, montažni dimniki, dimniške kape. Garancija 10 let. Aleš Avsenek, d.o.o., Kranjska 2, Radovljica, tel.: 041/229-246

23001983

STREŠNA in stavbna kleparska dela po celotni Gorenjski. Zlebovi, odkapne pločevine, obrobe, balkoni, dimniki. Klepar Matevž, Matevž Šimnic, s.p., Britof 103, Kranj, tel.: 040/557-784

23002256

ŽE 25 LET z vami grad. podjetje RE-DŽOB, d.o.o., Adergas 13, Cerklje – izvajamo vse od temeljev do streh, notranji ometi, predelne stene, vse vrste fasad, kamnite in betonske škarpe, urejanje in tlakovanje dvorišč, tel.: 041/294-279, 041/589-996

23002014

IŠČEM

IŠČEMO moškega za občasno pomoč na kmetiji, od 1- do 2-krat na teden, okolica Kranja, tel.: 031/505-151

23002381

ZASEBNI STIKI

LJUBITELJICA podeželja in vsega lepega išče fanta za družbo in skupno življenje, tel.: 030/680-252

23002440

POVABIM njo, staro od 25 do 45 let, na koncert Dražena Zečiča 17. 11. 23 v Mariboru. Pokličite in bodite resne. Hvala, tel.: 051/320-470

23002414

IŠČEM

IŠČEM partnerico za resno vezo, staro do 45 let, lahko si tudi mamica samohranilka, tel.: 030/738-587

23002418

RAZNO

ZBIRAM odpadno železo in barvne kovine, odvoz brezplačen, tel.: 070/385-956

23002357

PRODAM

2 rostfrei soda, rabljena 1 leto, za vino ali sokove. 100 l. in 50 l. Cena za oba 130 EUR, tel.: 031/732-014

23002412

CISTERNO Roto za deževnico, 6.000 litrov, nova, cena po dogovoru, tel.: 040/213-745

23002401

STISKALEC pločevink, cena 30 EUR, tel.: 041/255-636

23002417

TV Grunding, ekran 65, in mizo 80 x 120, tel.: 040/705-145

23002423

OSMRNICA

Po dopolnjenem 101. letu je mirno zaspala naša ljuba mama, babi, prababi, praprababi

ANGELA BRANKOVIČ

iz Cerklj

Draga naša babi, zdaj si zvezdica, hvala ti za vse zemeljske objeme, pobože, mavrice, pravljice. Bila si naše svetlo sonce, zdaj boš naša svetla zvezdica jasnega nočnega neba. Objemamo te v večni spokoj, dokler se spet ne srečamo.

Pogreb drage pokojnice bo v petek, 29. septembra 2023, ob 15. uri na pokopališču v Cerkljah. Na dan pogreba bo žara v tamkajšnji mrliški vežici od 10. ure dalje.

Tvoji: Angelca, Tončka, Rafko in Marinka z družinami
Cerklje, 26. septembra 2023

Srce tvoje več ne bije,
bolečine več ne trpiš,
nam pa žalost srce trga,
solza lije iz oči,
dom je prazen in otožen,
ker te več med nami ni.

ZAHVALA

V 83. letu starosti nas je nenadoma zapustila naša draga mama, babica, prababica, teta in sestra

MARIJA KNIFIC

po domače Grilova Marinka iz Goričan pri Medvodah

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem, znanecem, sodelavcem LTH Castings – Vincarje in sodelavcem Mizarstva Dolinar za izrečeno sožalje, darovane sveče in svete maše. Zahvaljujemo se osebju Infekcijske klinike v Ljubljani, negovalnega oddelka Bolnišnice dr. Petra Držaja in patronažnim sestram iz Medvod. Hvala g. župniku Jožetu Čuku za lepo opravljen pogrebni obred. Zahvala tudi pevcem, pogrebni službi Hipnos in g. Marku Sušniku za poslovljni govor. Iskreno hvala vsem, ki ste se od nje poslovili in jo pospremili na njeni zadnji poti.

Žaljuči vsi njeni

Solza, žalost, bolečina
te zbudila ni,
a ostala je tišina,
ki močno boli.
(T. Pavček)

OSMRNICA

V neizmerni žalosti sporočamo vsem sorodnikom, prijateljem in znanecem, da nas je v 62. letu starosti nepričakovano zapustila naša draga

ZLATKA LEVAČIČ

roj. Kocijan, iz Drulovke

Od nje se bomo poslovili v torek, 3. oktobra 2023, ob 15. uri na pokopališču v Bitnjah. V ponedeljek, 2. oktobra, ob 9. ure dalje bo ležala v poslovljni vežici na tamkajšnjem pokopališču. Po pogrebu bo sveta maša zadušnica v farni cerkvi v Stražišču.

Ohranili jo bomo v lepem spominu.

Žaljuči vsi njeni

Kogar imaš rad,
nikoli ne umre,
le daleč, daleč je.

ZAHVALA

V 96. letu je tiho za vedno zaspala naša draga mama, babica in prababica

ANA TOLAR

iz Podlonka

Iskrena hvala vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem, sodelavcem in znanecem za izrečena sožalja, darovano cvetje, sveče, sv. maše in vso drugo pomoč ter spremstvo na njeni zadnji poti.

Hvala vsem, ki ste jo imeli radi in se je spominjate.

Žaljuči vsi njeni

Zapel je zvon, tebi v slovo ...
Poln bolečin, ostaja spomin,
ostaja praznina, molk in tišina.

ZAHVALA

V 89. letu starosti se je od nas poslovil dragi mož, ati, dedek, pradedek in stric

ANTON MESEC

po domače Prevčov Tone iz Železnikov

Iskrena hvala vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znanecem za izrečena sožalja, sočutne objeme, stiske rok ter besede podpore. Hvala g. župniku Tinetu Skoku in g. župniku Branku Potočniku, pevcem ter pogrebni službi Akris za lepo opravljen pogrebni obred. Hvaležni smo tudi vsem, ki ste z njim delili mnoge trenutke v življenju, ga spoštovali, imeli radi, ga bodrili in mu kadarkoli pomagali.

Iskrena hvala vsem, ki ste se od njega poslovili, ga pospremili na njegovi zadnji poti ter ga boste ohranili v lepem spominu.

Vsi njegovi
Železniki, september 2023

Srce je omagalo,
tvoj dih je zastal,
a nate spomin
bo večno ostal.

ZAHVALA

V 87. letu se je za vedno poslovila in odšla od nas draga mami, babi, prababi, sestra, teta in tašča

ANTONIJA (TONČKA) KEJŽAR

roj. Avsenek, iz Železnikov, nazadnje oskrbovanka doma DEOS v Medvodah

Ob boleči izgubi se iskreno zahvaljujemo sorodnikom, prijateljem, sodelavcem, sosedom in znanecem za izrečena sožalja, sočutne objeme, tolažilne besede, podarjeno cvetje in sveče. Zahvaljujemo se pogrebni službi Hipnos Medvode za opravljene pogrebne storitve in gospodu župniku Skoku za lep pogrebni obred in opravljeno sveto mašo za našo pokojno mamo. Posebna zahvala gre g. Janezu Trilerju za sočutno zapete pesmi pri sv. maši in na pokopališču ter vnukinji Anji za ganljive besede ob slovesu. Iskrena hvala vsem, ki ste se poslovili od nje in jo pospremili na njeni zadnji poti na domačem pokopališču.

Žaljuči vsi njeni
Železniki, september 2023

ZAHVALA

V 89. letu starosti nas je zapustil naš dragi mož, oče, stari ata, brat, tast, stric in gasilec

ANTON ŠUŠTERŠIČ

iz Sore pri Medvodah

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem, sosedom in znanecem za izrečena sožalja, podarjeno cvetje in sveče ter vse darovane svete maše. Iskrena zahvala osebju ZD Medvode, še posebej njegovi osebni zdravnici dr. Tanji Tavčar, medicinski sestri Martini Kozjek in patronažni sestri Jasmini Klemenčič. Zahvala tudi vsem tovarišem gasilcem, ki so se udeležili pogreba in ga v velikem številu pospremili na njegovi zadnji poti. Hvala gospodu župniku Jožetu Čuku za izjemno lep pogrebni obred in sveto mašo ter pevcem, ki so vsemu skupaj dodali ganljivo noto. Hvala tudi pogrebni službi Hipnos za pomoč pri izvedbi pogrebne slovesnosti.

Žaljuči vsi njegovi

Kamniška gornika med Julijci in Dolomiti

Kamničana Vladimir Habjan in Irena Mušič Habjan sta planinsko literaturo obogatila z vodnikom, ki vabi v prostrano gorstvo Karnijskih Alp.

ALEŠ SENOŽETNIK

Kamnik – V začetku poletja je pri Planinski založbi Slovenije izšla zajetna knjiga Karnijske Alpe s podnaslovom Med Julijci in Dolomiti. Avtorja Vladimir Habjan in Irena Mušič Habjan sta uveljavljeni imeni na področju planinske literature, saj imata za seboj že celo vrsto podobnih podvigov, med drugim sta tudi avtorja vodnika Alpe brez meja; in prav med odkrivanjem najlepših vrhov Vzhodnih Alp, sta se navdušila tudi nad Karnijci.

Slovenci s to knjigo dobivamo enciklopedijo Karnijskih Alp, je v spremni besedi k novemu vodniku zapisal urednik Andrej Stritar, skupaj z ženo Urško sicer tudi soavtor Karnijskih potepanj, enega od vodnikov, ki je tudi Vladimirju Habjanu in Ireni Mušič Habjan služil pri odkrivanju prostranega gorstva, ki se razteza zahodno od Julijcev.

»Že ko sva pripravljala Alpe brez meja, sva raziskovala tudi gore, opisane v Karnijskih potepanjih, in si

rekla, da bi jih bilo treba bolj spoznati. In tako sva se jih sčasoma tudi sistematično lotila,« pravi Irena Mušič Habjan.

Zakaj prav Karnijci? Kot pravita, ju je navduševal nekoliko skrivnostni in divji svet samotnih poti, predvsem pa širjave hribov in gora, ki smo ga Slovenci morda manj vajeni. »Ko stojiš na katerem od vrhov, se na vse smeri raztezajo plasti gora, in če si gorniška duša, ti srce zaigra od vsega prostranstva, ki ga ponujajo. Ko odkriješ en vrh, je pred tabo vedno nov – in to je bogastvo in čar Karnijcev, ki vleče v te kraje,« pravi Vladimir Habjan, sicer tudi urednik Planinskega vestnika in Planinske založbe.

Tako sta od leta 2007 vedno pogosteje zahajala v gorstvo, ki deloma leži na avstrijski, večinoma pa na italijanski strani. In kot pravita, sta v kampih po dolinah in gorskih kočah preživela celotne letne dopuste in preštevne konce tedna. Nastal je vodnik, ki popisuje sto večina enodnevnih izletov.

Irena Mušič Habjan

/ Foto: osebni arhiv

Vladimir Habjan

/ Foto: osebni arhiv

»V ta nabor je prišlo nekaj lažjih vrhov, ki jih sicer verjetno ne bi obiskala, a bodo v njih uživali začetniki. Popisani so tudi vrhovi, za katere je treba več napora in so primerni za bolj izkušene gornike, nekaj pa je tudi 'cukrčkov', kjer sta potrebna plezalna oprema in znanje,« nam Vladimir Habjan razkrije, da je vodnik namenjen široki paleti bralcev oz. obiskovalcev gora.

Sodobno oblikovan in s fotografijami dobro napolnjen vodnik je opremljen tudi s QR kodami, s katerimi je današnjim gornikom s pametnimi mobilnimi napravami na voljo tako navigacija do izhodišča kot tudi zemljevidi poti v elektronski verziji maPZS. Kljub temu da avtorja prisegata na tiskane zemljevide, so tovrstni pripomočki predvsem za mlajšo generacijo praktično neizogibni tudi v gorah.

Čeprav je vodnik izšel brez posebne promocije, je naletel na precejšen odziv slovenskih bralcev, saj je v le

dobrih dveh mesecih pošlo že čez 40 odstotkov naklade, kar ju ne čudi, saj je v hribih onkraj meje vedno več Slovencev. Kupila sta jo tudi oskrbnika koč Porde none, s katerima sta Habjanova spletla še posebno pristne odnose. »Ko sem ju vprašal, kaj jima bo knjiga v slovenščini, sta odvrnila, da v koči prespi tudi precej Slovencev, ki bodo tako ob večerih in slabem vremenu imeli kaj brati,« pravi Habjan.

Kdorkoli že bo vodnik uporabljal, pa avtorja upata, da bo doživel delček tega, kar sta med raziskovanjem teh gora doživljala sama. »V hribe gremo, da smo sami s seboj in začutimo delček narave, ki nas obdaja. To je gornišvo, ki ga midva iščeva,« pravi Irena Habjan in svetuje, naj pogled s štoparice in telefona raje usmerimo v lepoto, ki nas obdaja. Njun vodnik bo pri takšnih doživetjih gotovo nudil dobrodošlo pomoč ter tudi spodbudo za raziskovanje nam manj znanih gora v soseščini.

Rdeči pujs v parku

ALENKA BRUN

Volčji Potok – Pri vходу v Arboretum Volčji Potok obiskovalce preseneti opazna rdeča skulptura pujsa, ki napoveduje prihajajočo razstavo del Williama Sweetlova, svetovno priznanega belgijskega kiparja, slikarja in ustvarjalca umetniških inštalacij. Razstava je del projekta ArtKam, ki ga je zasnoval ameriški arhitekt Matthew McQuarrie. Tako bosta svoj prostor na zemljevidu moderne umetnosti dobila tudi Kamnik in Volčji Potok.

Svetovno slavo je Sweetlove pridobil z izdelovanjem kloniranih živali iz reciklirane svetlobarvne plastike ali kovine (bron, aluminij), ki jih

izdeluje že skoraj dve desetletji. Njegove umetnine imajo družbenokritičen pomen, glavna tema pa so podnebne spremembe in soočenje narave z njimi. Razstavljene živali gledalca opozorijo na vpliv podnebnih sprememb na okolje in dajejo vtis, da se odpravljajo v boj proti njim. Nosijo tudi človeško obutev, ki jih ščiti pred pregreto zemeljsko površino, nahrbtnik z zalogami hrane ali platenko vode (PET), ki namiguje na pomanjkanje pitne vode v naši prihodnosti. Rdeča barva, ki je tipična za večino razstavljenih živalskih skulptur, naj bi še dodatno pritegnila pozornost javnosti. Odprtje celotne razstave bo v letu 2024.

Opazna rdeča skulptura pujsa napoveduje prihajajočo razstavo del Williama Sweetlova. / Foto: Alenka Brun

Igrali bodo za Aleša

MAJA BERTONCELJ

Jesenice – Aleš Kranjc je odličen hokejist, reprezentant in olimpijec. Svojo hokejsko pot je začel na Jesenicah, kjer mu tudi v zanj težkih časih stoji ob strani in mu želijo pomagati.

Aleš je zbolel za težko, neozdravljivo boleznijo ALS, ki prizadene gibalno motoriko in mišice v telesu. Ko je pred letošnjim poletjem novica o njegovem stanju prišla v javnost, so začeli z zbiranjem finančnih sredstev za edino bilko upanja, ki jim je še preostala – dragemu zdravljenju na specializirani kliniki v Združenih državah Amerike. »Žal zbranih sredstev še ni dovolj, toda Gorenjska trma in srcih Aleša, žene Andreje in vseh nas, ki lahko kakorkoli vrnemo Gringu v zameno za dolga leta razvijanja spremljevalcev hokeja, ni

usahnila. V prihodnjih mesecih bomo znova stopili skupaj in pomagali Alešu pri zbiranju sredstev,« sporočajo iz HDD SIJ Acroni Jesenice.

V nedeljo, 1. oktobra, se bo ob 18. uri začela tekma v Alpski hokejski ligi med železarji in ekipo Rittner Buam. Celoten izkupiček od prodaje vstopnic bo šel v sklad za Alešovo zdravljenje. »Napolnite Podmežaklo in z nakupom vstopnice postanite šesti igralec v Aleševi tekmi življenja – za življenje,« poudarjajo. Vstopnice lahko kupite na prodajnih mestih Petrola, mojekarte.si, na blagajni pred dvorano ali jih naročite tudi po e-pošti Anze.Pogacar@hddjesenice.si. Za Aleša lahko nakažete tudi donacijo na HDD Jesenice, Ledarska ulica 4, 4270 Jesenice, namen: donacija, TRR: SI56 6100 0000 7560 818, sklic: 00-28.

Irena Mušič Habjan in Vladimir Habjan vabita med vrhove Karnijskih Alp. / Foto: osebni arhiv

vremenska napoved

Danes bo jasno z nekaj jutranje megle po nižinah. Jutri dopoldne se bo oblačnost prehodno povečala, popoldne pa se bo že jasnilo. V nedeljo bo sončno.

PETEK

10/24 °C

SOBOTA

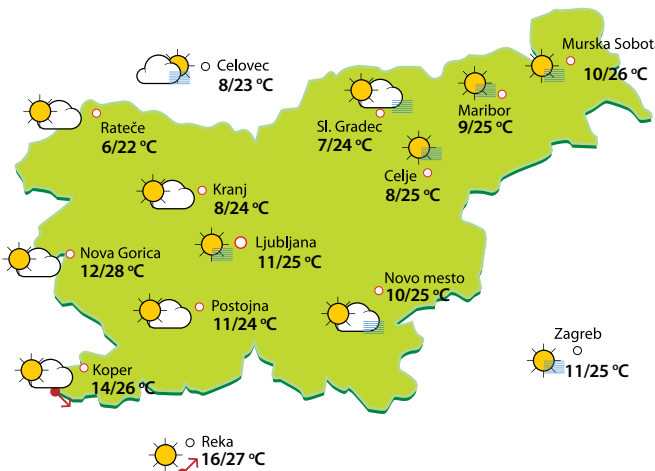
11/23 °C

NEDELJA

10/23 °C

Agencija RS za okolje, Urad za meteorologijo

NA GLAS

aforizem

Sem upal, da mi bo začinila spolno življenje, pa mi že od prvega dneva samo pamet soli.

Milan Fridauer - Fredi